

หลักสูตรการศึกษาปฐมวัยของสถานศึกษาต้นแบบ EF

สร้างภูมิคุ้มกันชีวิตและป้องกันยาเสพติดสู่การมีส่วนร่วม
เพื่อสร้างพลังครอบครัวอบอุ่นและชุมชนท้องถิ่นเข้มแข็ง พุทธศักราช 2568
สำหรับเด็กอายุ 2 - 3 ปี

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น
กองส่งเสริมและพัฒนาการจัดการศึกษาท้องถิ่น
กลุ่มงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบ ศิลปะ วัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่น

หลักสูตรการศึกษาปฐมวัยของสถานศึกษาต้นแบบ EF
สร้างภูมิคุ้มกันชีวิตและป้องกันยาเสพติดสู่การมีส่วนร่วมเพื่อสร้างพลังครอบครัวอบอุ่น
และชุมชนท้องถิ่นเข้มแข็ง พุทธศักราช 2568 สำหรับเด็กอายุ 2 - 3 ปี

คำนำ

สถานการณ์ยาเสพติดในปัจจุบันเป็นปัญหาสำคัญที่เป็นภัยคุกคามความสงบสุข และชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชน ซึ่งปัญหายาเสพติดนั้นคือภัยร้ายที่แฝงตัวอยู่ในทุกพื้นที่ อีกทั้ง ยังเป็นต้นตอที่ก่อให้เกิดปัญหาอาชญากรรมและความสูญเสีย ทั้งต่อครอบครัว ต่อชุมชน และประเทศชาติ ซึ่งท่านแพทองธาร ชินวัตร นายกรัฐมนตรี มีข้อสั่งการให้ปัญหายาเสพติดเป็นวาระแห่งชาติ และมอบหมายให้กระทรวงมหาดไทยเป็นหน่วยงานหลักในการบูรณาการป้องกัน และแก้ไขปัญหายาเสพติดร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทั้งในระดับนโยบายและระดับพื้นที่ โดยท่านอนุทิน ชาญวีรกูล รองนายกรัฐมนตรี และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ได้สั่งการให้ใช้แนวทาง ในการขับเคลื่อนป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดเชิงรุกควบคู่กับนโยบายการจัดระเบียบสังคมอย่างต่อเนื่อง

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น มีความมุ่งมั่นที่จะส่งเสริมบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยอย่างมีคุณภาพ การพัฒนาเด็กปฐมวัยที่มีคุณภาพจะส่งผลต่อการสร้างฐานชีวิตที่เข้มแข็งของพลเมืองในอนาคต เพราะช่วงปฐมวัยเป็นช่วงหน้าต่างแห่งโอกาสในการพัฒนาชีวิตที่สำคัญ และได้ผลที่สุด ทั้งในการสร้างตัวตน การเห็นคุณค่าในตนเอง การสร้างความผูกพันไว้ใจ การมีสัมพันธภาพกับสังคม และการพัฒนาทักษะสมองส่วนหน้า (Executive Functions : EF) ซึ่งเป็นทักษะสำคัญที่ใช้ในการคิดวิเคราะห์ไตร่ตรอง ตัดสินใจ สร้างสรรค์ เป็นความสามารถในการกำกับตนเองทั้งความคิด อารมณ์ และพฤติกรรม เพื่อไปสู่เป้าหมาย และเป็นการสร้างภูมิคุ้มกันชีวิต ป้องกันการเสพติดและยับยั้งการเข้าไปสู่พฤติกรรมเสี่ยงของชีวิตทั้งปวงในอนาคตด้วย

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น จึงได้จัดทำหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยของสถานศึกษาต้นแบบ EF ภูมิคุ้มกันชีวิตและป้องกันยาเสพติดสู่การมีส่วนร่วมเพื่อสร้างพลังครอบครัวอบอุ่นและชุมชนท้องถิ่นเข้มแข็ง พุทธศักราช 2568 สำหรับเด็กอายุ 2 - 3 ปี โดยยึดแนวทางตามหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 ที่มุ่งพัฒนาเด็กทุกคนแบบเป็นองค์รวม ให้ความสำคัญต่อการส่งเสริมพัฒนาการด้านตัวตน (Self) และการส่งเสริมทักษะสมองส่วนหน้า (Executive Functions - EF) อันเป็นสมองที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมความคิด การยับยั้งชั่งใจ การวางแผนตัดสินใจ และการควบคุมอารมณ์ ซึ่งล้วนเป็นทักษะที่ช่วยให้บุคคลมีภูมิคุ้มกันชีวิต และป้องกันการใช้ยาเสพติดได้อย่างมีประสิทธิภาพ เป็นการสร้างรากฐานชีวิตที่เข้มแข็งของมนุษย์ ผ่านกระบวนการสร้างสัมพันธภาพที่อบอุ่น ปลอดภัย จัดกระบวนการการเรียนรู้ผ่านการเล่น การจัดประสบการณ์ที่ได้คิด ได้ทำกับเพื่อน ได้ฝึกตั้งเป้าหมายแผน รับมือกับสถานการณ์ที่ท้าทาย และการฝึกทบทวนหลังประสบการณ์ เพื่อนำไปสู่การสร้างเด็กปฐมวัยที่เก่ง ดี มีความสุข สมวัย มีทักษะทางอารมณ์และสังคม เป็นรากฐานของการพัฒนาพลเมืองคุณภาพ และมีภูมิคุ้มกันชีวิต สามารถป้องกันยาเสพติดในอนาคต

พฤษภาคม 2568

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น

สารบัญ

	หน้า
คำนำ.....	3
สารบัญ.....	4
1.หลักการและเหตุผล.....	5
2.ปรัชญาการศึกษาปฐมวัย.....	6
3.วิสัยทัศน์.....	6
4.หลักการ.....	7
5.จุดหมาย.....	7
6.แนวคิดการจัดการศึกษาปฐมวัย.....	8
7.พัฒนาการเด็กปฐมวัย 2 – 3 ปี.....	16
8.คุณลักษณะที่พึงประสงค์.....	17
9.ประสบการณ์สำคัญ.....	22
10.สาระการเรียนรู้.....	23
11.การจัดเวลาเรียน.....	24
12.หลักการจัดกิจกรรมประจำวัน.....	24
13.ขอบข่ายของกิจกรรมประจำวัน.....	24
14.การสร้างบรรยากาศการเรียนรู้.....	25
15.สื่อ.....	26
16.แหล่งเรียนรู้.....	27
17.การประเมินพัฒนาการ.....	28
18.การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา.....	29
19.การกำกับ ติดตาม ประเมินและรายงานเพื่อสนับสนุนส่งเสริม.....	30
20.บรรณานุกรม.....	32
22.ภาคผนวก.....	33

1. หลักการและเหตุผล

การพัฒนาหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยของสถานศึกษาต้นแบบ EF สร้างภูมิคุ้มกันชีวิตและป้องกันยาเสพติดสู่การมีส่วนร่วมเพื่อสร้างพลังครอบครัวอบอุ่นและชุมชนท้องถิ่นเข้มแข็ง พุทธศักราช 2568 (สำหรับเด็กอายุ 2-3 ปี) ฉบับนี้ เกิดขึ้นเนื่องจากการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วรุนแรงของโลก ทั้งสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติที่แปรปรวน และการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม เทคโนโลยี ที่ส่งผลกระทบต่อทุกชีวิตในโลก รวมถึงผลทางลบจากปัญหาสังคมต่างๆที่ตามมา โดยเฉพาะการแพร่ระบาดของยาเสพติดที่รุนแรงขึ้นต่อเนื่องในกลุ่มเป้าหมายเด็กและเยาวชน ซึ่งแต่ละปีเข้ารับการบำบัดรักษาคิดเป็นสัดส่วน 1 ใน 4 ของผู้เข้ารับการบำบัดรักษาทั้งหมด โดยส่วนใหญ่พบว่าเริ่มใช้ยาเสพติดครั้งแรกในวัยรุ่น ดังนั้น หลักการสำคัญในการป้องกันยาเสพติด จึงต้องเร่งดำเนินการป้องกันก่อนเข้าสู่ช่วงวัยดังกล่าว ด้วยเหตุนี้ นโยบายด้านการป้องกันยาเสพติดของประเทศ จึงใช้แนวคิดการวางรากฐานภูมิคุ้มกันชีวิตและป้องกันยาเสพติดตั้งแต่ปฐมวัย โดยใช้องค์ความรู้เรื่อง การพัฒนาทักษะสมองส่วนหน้า (Executive Functions: EF) ผ่านกลไกครูปฐมวัยในสถานศึกษาและศูนย์พัฒนาเด็กเล็กทั่วประเทศ ทั้งนี้ การขับเคลื่อนดังกล่าวบรรจุในแผนยาเสพติดของประเทศต่อเนื่องตั้งแต่ปี พ.ศ.2558 จนถึงปัจจุบัน และอยู่ภายใต้นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยการป้องกัน ปราบปราม และแก้ไขปัญหายาเสพติด พ.ศ.2566-2570 (แผน 5 ปี) ซึ่งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับเด็กปฐมวัย จักได้นำนโยบายแปลงไปสู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม

ด้วยเหตุนี้ นอกจากประเทศไทยจะต้องมุ่งสร้างพลเมืองไทยในอนาคตให้มีคุณภาพ เก่ง ดี มีสุข เพื่อสามารถรับช่วงภารกิจดูแลสังคมไทยให้เจริญรุ่งเรือง ต่อจากคนรุ่นก่อนท่ามกลางกระแสโลกที่แปรปรวนยิ่งแล้วยังจำเป็นต้องสร้างเด็กและเยาวชนที่มีภูมิคุ้มกันชีวิตที่เข้มแข็ง เพื่อป้องกันปัญหายาเสพติดและรับมือกับความท้าทายนานัปการที่จะเข้ามากระทบได้ด้วย กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นในฐานะที่เป็นหน่วยงานต้นสังกัดขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งภารกิจสำคัญหนึ่งคือการพัฒนาเด็กปฐมวัยในพื้นที่รับผิดชอบ จึงมุ่งหวังที่จะจัดการศึกษาระดับปฐมวัยอย่างมีคุณภาพ เพื่อวางรากฐานชีวิตที่ดีแก่เด็กและเยาวชนสู่การเป็นพลเมืองคุณภาพ ทั้งนี้ มีงานวิจัยระดับโลกจำนวนมากชี้ชัดเจนว่า การพัฒนาเด็กปฐมวัยที่มีคุณภาพจะส่งผลต่อการสร้างฐานชีวิตที่เข้มแข็งของพลเมืองในอนาคต เพราะช่วงปฐมวัยเป็นช่วงหน้าต่างแห่งโอกาสในการพัฒนาชีวิตที่สำคัญและได้ผลที่สุด โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงวัย 0-3 ปีเป็นวัยที่การพัฒนาตัวตน ทั้งในการสร้างตัวตน การเห็นคุณค่าในตนเอง การสร้างความผูกพันไว้ใจ การมีสัมพันธภาพกับสังคม การควบคุมอารมณ์ การพัฒนาคำศัพท์ ภาษา และการพัฒนาทักษะสมองส่วนหน้า (Executive Functions - EF) ซึ่งเป็นทักษะสำคัญที่ใช้ในการคิดวิเคราะห์ไตร่ตรอง ตัดสินใจสร้างสรรค์ “เป็นความสามารถในการกำกับตนเองทั้งความคิด อารมณ์และพฤติกรรมเพื่อไปสู่เป้าหมาย” (ปนัดดา ธนเศรษฐกร, 2012) และเป็นการสร้างภูมิคุ้มกันชีวิต ป้องกันการเสพติดและยับยั้งการเข้าไปสู่พฤติกรรมเสี่ยงของชีวิตทั้งปวงในอนาคตด้วย ไม่ว่าจะเป็นโรคติดต่อไม่เรื้อรัง (NCDs) พฤติกรรมก้าวร้าว โรคซึมเศร้า การกระทำผิดกฎหมาย การขาดผลิตภาพในการทำงาน ความสัมพันธ์อ่อนแอในครอบครัว เป็นต้น (Adele Diamond, 2013)

นอกจากนี้ การดูแลเด็กปฐมวัยในช่วงวัยนี้ จำเป็นยิ่งที่จะต้องเน้นการอบรมเลี้ยงดูคู่การเรียนรู้ในเด็กปฐมวัย (Early Childhood Education and Care) เพื่อให้เจริญเติบโตอย่างมีสุขภาพดี และเปิดโอกาสให้เด็กได้เรียนรู้ ภายใต้การดูแลของผู้เลี้ยงดู ท่ามกลางสภาวะแวดล้อมที่ดีต่อสุขภาพและมีความปลอดภัย เพื่อให้เด็กมีสุขภาพดีและบรรลุความสามารถตามวัย ตามแนวทางขององค์การอนามัยโลก ยูนิเซฟ และภาคีเครือข่ายที่ได้ร่วมมือกัน พัฒนารอบแนวคิดการเลี้ยงดูอย่างเอาใจใส่รอบด้าน (Nurturing Care Framework : NCF) ที่มุ่งเน้นประโยชน์สำหรับการพัฒนาเด็กอายุ 3 ขวบปีแรก

ดังนั้น หลักสูตรการศึกษาปฐมวัยของสถานศึกษาต้นแบบ EF สร้างภูมิคุ้มกันชีวิตและป้องกันยาเสพติดฯ พุทธศักราช 2568 (สำหรับเด็กอายุ 2-3 ปี) ฉบับนี้ จึงมุ่งพัฒนาเด็กทุกคนแบบเป็นองค์รวมด้วยความรู้ฐานราก 3 มิติ(พัฒนาการ 4 ด้าน พัฒนาการด้านตัวตน และพัฒนาการด้านทักษะสมองส่วนหน้า EF) ผ่านการอบรมเลี้ยงดู

การเรียนรู้ให้มีพัฒนาการ 4 ด้าน อย่างมีคุณภาพ สมวัยเต็มตามศักยภาพ ให้ความสำคัญต่อการส่งเสริมพัฒนาการด้านตัวตน (Self) ซึ่งเป็นการสร้างภูมิคุ้มกันชีวิตที่มีประสิทธิภาพยิ่ง ในการป้องกันยาเสพติด ด้วยเป็นที่ประจักษ์ชัดทั้งทางวิชาการและทางสังคมว่า เยาวชนที่มีตัวตนเข้มแข็ง มีความภาคภูมิใจและเชื่อมั่นในตน รู้เท่าทันอารมณ์ตน และมีภาพลักษณ์เชิงบวกต่อตนเอง จะสามารถตัดสินใจหลีกเลี่ยงห่างไกลสิ่งเสพติดได้ ขณะเดียวกัน ให้ความสำคัญยิ่งต่อการส่งเสริมทักษะสมองส่วนหน้า (Executive Functions - EF) อันเป็นสมองที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมความคิด การยับยั้งชั่งใจ การวางแผนตัดสินใจ และการควบคุมอารมณ์ ฯลฯ ซึ่งล้วนเป็นทักษะที่ช่วยให้บุคคลมีภูมิคุ้มกันชีวิต และป้องกันการใช้ยาเสพติดได้อย่างมีประสิทธิภาพเป็นการสร้างรากฐานชีวิตที่เข้มแข็งของมนุษย์ผ่านกระบวนการสร้างสัมพันธภาพที่อบอุ่น ปลอดภัย จัดกระบวนการการเรียนรู้ผ่านการเล่น การจัดประสบการณ์ที่ได้คิด ได้ทำ ได้ทำกับเพื่อน ได้ฝึกตั้งเป้าหมายแผน รับมือกับสถานการณ์ที่ท้าทาย และการฝึกทบทวนหลังประสบการณ์ เพื่อนำไปสู่การสร้างเด็กปฐมวัยที่เก่ง ดี มีความสุข สมวัย มีทักษะทางอารมณ์และสังคม เป็นรากฐานของการพัฒนาพลเมืองคุณภาพ และมีภูมิคุ้มกันชีวิต สามารถป้องกันยาเสพติดในอนาคต และนอกจากจะมุ่งพัฒนาเด็กปฐมวัย อายุ 2-3 ปี ในสถานศึกษาอย่างมีคุณภาพแล้ว หลักสูตรฯนี้ยังให้ความสำคัญต่อการให้ความรู้ความเข้าใจในการพัฒนาเด็กปฐมวัยแก่พ่อแม่ผู้ปกครอง และ ผู้ดูแลเด็กอย่างจริงจังต่อเนื่อง เพื่อให้สามารถเลี้ยงดูบุตรหลานด้วยความรัก ความเอาใจใส่ และให้การอบรม บ่มเพาะ สร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์แก่เด็กปฐมวัยไปในทิศทางเดียวกับสถานศึกษา และมุ่งเน้นสร้างการมีส่วนร่วมกับชุมชน และผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย เพื่อสร้างพลังครอบครัวอบอุ่นและชุมชนท้องถิ่นเข้มแข็งต่อไป

2. ปรัชญาการศึกษาปฐมวัย

การศึกษาปฐมวัยของสถานศึกษาต้นแบบ EF สร้างภูมิคุ้มกันชีวิตและป้องกันยาเสพติดฯ พุทธศักราช 2568 เป็นการพัฒนาเด็กอายุ 2-3 ปี อย่างเป็นองค์รวม บนพื้นฐานการอบรมเลี้ยงดู การส่งเสริมพัฒนาการ การเรียนรู้ และฝึกฝนทักษะชีวิต ผ่านการเล่นและประสบการณ์ที่มีความหมาย การมีปฏิสัมพันธ์เชิงบวก และการลงมือปฏิบัติอย่างหลากหลาย ที่สนองต่อธรรมชาติสมอง จิตใจ และพัฒนาการตามวัยของเด็กแต่ละคน ให้เต็มตามศักยภาพ ภายใต้บริบทสังคมและวัฒนธรรมที่เด็กอาศัยอยู่ ด้วยความรัก ความเอื้ออาทร และความเข้าใจของทุกคน เพื่อสร้างรากฐานคุณภาพชีวิตให้เด็กพัฒนาไปสู่ความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ในอนาคต เกิดคุณค่าต่อตนเอง ครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ

3. วิสัยทัศน์

หลักสูตรการศึกษาปฐมวัยของสถานศึกษาต้นแบบ EF สร้างภูมิคุ้มกันชีวิตและป้องกันยาเสพติดฯ พุทธศักราช 2568 สำหรับเด็กอายุต่ำกว่า 2-3 ปี มุ่งพัฒนาเด็กทุกคนให้มีพัฒนาการ 4 ด้าน คือด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคมและสติปัญญา อย่างมีคุณภาพและต่อเนื่อง โดยให้ความสำคัญต่อการส่งเสริมพัฒนาการด้านตัวตน (Self) โดยให้สอดคล้องกับแนวการปฏิบัติที่เหมาะสมตามพัฒนาการ (Developmentally Appropriate Practice: DAP) ที่สนับสนุนการเรียนรู้แบบบูรณาการในบริบทจริงของเด็ก ได้รับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้อย่างมีความสุขและเหมาะสมตามวัยเต็มตามศักยภาพ มีทักษะชีวิต และปฏิบัติตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เป็นคนดี มีวินัยและสำนึกความเป็นไทย โดยความร่วมมือระหว่างสถานศึกษา พ่อแม่ผู้ปกครอง ครอบครัว ชุมชนและทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเด็ก

4. หลักการ

เด็กทุกคนมีสิทธิที่จะได้รับการอบรมเลี้ยงดูและการส่งเสริมพัฒนาการตามอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก ตลอดจนได้รับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่เหมาะสม ด้วยปฏิสัมพันธ์ที่ดีระหว่างเด็กกับพ่อแม่ เด็กกับผู้สอน เด็กกับผู้เลี้ยงดู หรือผู้ที่เกี่ยวข้องกับการเลี้ยงดู การพัฒนา และให้การศึกษาแก่เด็กปฐมวัย เพื่อให้เด็กมีโอกาสพัฒนาตนเองตามลำดับขั้นของพัฒนาการทุกด้านอย่างเป็นองค์รวม มีคุณภาพ และเต็มตามศักยภาพ โดยกำหนดหลักการ ดังนี้

1. ส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้และพัฒนาการที่ครอบคลุมเด็กปฐมวัยทุกคน
2. ยึดหลักการอบรมเลี้ยงดูและให้การศึกษาที่เน้นเด็กเป็นสำคัญ โดยคำนึงถึงพัฒนาการตามวัย ความแตกต่างระหว่างบุคคลและวิถีชีวิตของเด็ก ตามบริบทของชุมชน สังคม และวัฒนธรรมไทย
3. หลักการการเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยอย่างเอาใจใส่รอบด้าน (Nurturing Care Framework: NCF) ให้มีความสำคัญตั้งแต่มารดาตั้งครรภ์จนถึงเด็กอายุ 3 ขวบปีแรก
4. ยึดพัฒนาการและการพัฒนาเด็กโดยองค์รวม ผ่านการเล่นอย่างมีความหมายและมีกิจกรรมที่หลากหลาย ได้ลงมือกระทำในสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้เหมาะสมกับวัยและมีการพักผ่อนที่เพียงพอ
5. ให้ความสำคัญต่อการปรับตัวในช่วงรอยต่อที่เด็กออกจากบ้านมาสู่สถานศึกษา ให้รู้สึกอบอุ่นปลอดภัย และมีความสุข
6. จัดประสบการณ์และโอกาสให้เด็กมีทักษะในการดูแลตนเองในกิจวัตรประจำวัน และนำสู่พื้นฐานที่จะสามารถปฏิบัติตนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เป็นคนดี มีวินัย และมีความสุข
5. สร้างความรู้ความเข้าใจและการมีส่วนร่วมในการพัฒนาเด็กระหว่างสถานศึกษากับ พ่อแม่ผู้ปกครอง ครอบครัว ชุมชนและทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเด็กปฐมวัย

5. จุดหมาย

หลักสูตรการศึกษาปฐมวัยสำหรับเด็กอายุ 2-3 ปี มุ่งพัฒนาให้เด็กมีการตามวัยเต็มตามศักยภาพ และมีความพร้อมในการเรียนรู้ต่อไป จึงกำหนดจุดหมายเพื่อให้เกิดกับเด็ก ในช่วงรอยต่อก่อนเข้าสู่ชั้นอนุบาลปีที่ 1 มีดังนี้

1. ร่างกายเจริญเติบโตตามวัย แข็งแรง ปลอดภัย และมีสุขภาวะทางกายที่ดี
2. รับรู้ตัวตน เข้าใจ และเห็นคุณค่าในตนเอง สุขภาพจิตดีและมีความสุข มีสุนทรียภาพ มีสัมพันธภาพที่ดี มีคุณธรรม จริยธรรมและจิตใจที่ดีงาม
3. ได้พัฒนาทักษะสมองส่วนหน้า (Executive Functions - EF) ในการกำกับตนเองได้ทั้งด้านความคิด อารมณ์และพฤติกรรมเพื่อไปสู่เป้าหมายตามวัย
4. มีทักษะชีวิตและสร้างปฏิสัมพันธ์กับบุคคลรอบตัว มีวินัยในตนเอง รักความเป็นไทย และอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข
5. มีทักษะการใช้ภาษาสื่อสาร และสนใจเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ

6. แนวคิดการจัดการศึกษาปฐมวัย

หลักสูตรการศึกษาปฐมวัยสำหรับเด็กอายุ 2-3 ปี พัฒนาขึ้นบนแนวคิดหลักการสำคัญเกี่ยวกับพัฒนาการเด็กปฐมวัยโดยถือว่าการเล่นของเด็กเป็นหัวใจสำคัญของการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ ภายใต้การจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการทำงานของสมอง ผ่านสื่อที่ต้องเอื้อให้เด็กเรียนรู้ผ่านประสาทสัมผัสทั้งห้า โดยครูจำเป็นต้องเข้าใจและยอมรับว่าสังคมและวัฒนธรรมที่แวดล้อมตัวเด็กมีอิทธิพลต่อการเรียนรู้และการพัฒนาศักยภาพและพัฒนาการของเด็กแต่ละคน ทั้งนี้หลักสูตรการศึกษาปฐมวัยมีแนวคิดในการจัดการศึกษาปฐมวัย ดังนี้

1. หลักการอบรมเลี้ยงดูและให้การศึกษาเน้นเด็กเป็นสำคัญ คำนึงถึงพัฒนาการตามวัย ความแตกต่างระหว่างบุคคล และวิถีชีวิตของเด็กตามบริบทของชุมชน สังคม และวัฒนธรรม ซึ่งพัฒนาจากแนวคิดดังนี้

1) **แนวคิดเกี่ยวกับพัฒนาการเด็ก** พัฒนาการเป็นการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นต่อเนื่องในตัวมนุษย์ เริ่มตั้งแต่ปฏิสนธิไปจนตลอดชีวิต ทั้งในด้านปริมาณและคุณภาพ พัฒนาการของเด็กจะมีลำดับขั้นตอนในลักษณะเดียวกันตามวัยของเด็ก แต่อัตราการเจริญเติบโตและระยะเวลาในการผ่านขั้นตอนต่าง ๆ ของเด็กแต่ละคนอาจแตกต่างกันได้ โดยพัฒนาการขั้นแรก ๆ จะเป็นพื้นฐานสำหรับพัฒนาการขั้นต่อไป ทั้งนี้ พัฒนาการประกอบด้วยด้านสุขภาวะทางกาย ด้านตัวตน อารมณ์ จิตใจ และสังคม ด้านความเป็นพลเมืองและความเป็นไทย และด้านสติปัญญา ด้านทักษะสมองส่วนหน้า (EF) ซึ่งพัฒนาการแต่ละด้านมีความเกี่ยวข้องและสัมพันธ์กันรวมทั้งส่งผลกระทบซึ่งกันและกัน

พัฒนาการแต่ละด้านมีทฤษฎีเฉพาะอธิบายไว้และสามารถนำมาใช้ในการพัฒนาเด็กในแต่ละด้าน อาทิ ทฤษฎีพัฒนาการด้านร่างกาย อธิบายว่า การเจริญเติบโตและพัฒนาการของเด็ก มีลักษณะต่อเนื่องเป็นลำดับขั้น เด็กจะพัฒนาถึงขั้นใดจะต้องเกิดวุฒิภาวะของความสามารถขั้นนั้นก่อน ทฤษฎีพัฒนาการด้านอารมณ์ จิตใจ และสังคม ระบุว่ากรอบอบรมเลี้ยงดูในวัยเด็กส่งผลต่อบุคลิกภาพของเด็กเมื่อเติบโตเป็นผู้ใหญ่ ความรักและความอบอุ่นเป็นพื้นฐานสำคัญของความเชื่อมั่นในตนเองของเด็ก ซึ่งจะทำให้เด็กพัฒนาต่อไปเป็นความไว้วางใจในผู้อื่น เห็นคุณค่าของตนเอง มีความเชื่อมั่นในความสามารถของตนเอง ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ดี เคารพผู้อื่น ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญของความเป็นพลเมืองและทฤษฎีพัฒนาการด้านสติปัญญา อธิบายว่าเด็กเกิดมาพร้อมวุฒิภาวะและความสามารถในการเรียนรู้ซึ่งจะพัฒนาขึ้นตามอายุ ประสบการณ์ รวมทั้งค่านิยมทางสังคมและสิ่งแวดล้อมที่เด็กได้รับ

แนวคิดเกี่ยวกับพัฒนาการเด็กจึงเป็นเสมือนหนึ่งแนวทางให้ครูปฐมวัยหรือผู้เกี่ยวข้องได้เข้าใจเด็ก สามารถอบรมเลี้ยงดู ให้การศึกษา และจัดประสบการณ์ที่เหมาะสมกับวัยและความแตกต่างของแต่ละบุคคล เพื่อส่งเสริม เฝ้าระวัง ช่วยเหลือและแก้ไขปัญหาให้เด็กมีพัฒนาการเป็นไปตามเป้าหมายที่ต้องการและมีพัฒนาการสมวัย

2) **แนวคิดเกี่ยวกับการคำนึงถึงสิทธิเด็ก การสร้างคุณค่าและสุขภาวะให้แก่เด็กปฐมวัยทุกคน** เด็กควรได้รับการดูแลและพัฒนาอย่างทั่วถึงและเท่าเทียมกันทุกคน โดยมีสิทธิในการอยู่รอด สิทธิได้รับการคุ้มครอง สิทธิในด้านพัฒนาการ และสิทธิการมีส่วนร่วมตามที่กฎหมายระบุไว้ เด็กแต่ละคนมีคุณค่าในตนเอง และควรสร้างคุณค่าและคุณภาพชีวิตให้เกิดขึ้นกับเด็กจากการอบรมเลี้ยงดูและการให้การศึกษาที่มีคุณภาพ พร้อมกับการส่งเสริมความสามารถด้านสุขภาวะทางกาย ด้านอารมณ์ จิตใจ และสังคมด้านความเป็นพลเมืองและความเป็นไทย และด้านสติปัญญา ด้วยการได้รับโภชนาการที่ดี การดูแลสุขภาพนิสัยและสุขภาพอนามัย การมีโอกาสนอนหลับพักผ่อนอย่างเพียงพอ การมีโอกาสได้เล่นและออกกำลังกาย การได้รับการปกป้องคุ้มครองจากการเจ็บป่วยและบาดเจ็บจากอุบัติเหตุ ตลอดจนการอยู่ในสภาพแวดล้อมที่สะอาด ปลอดภัย และถูกสุขอนามัย ทั้งนี้เด็กปฐมวัยที่เป็นเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษหรือกลุ่มเป้าหมายเฉพาะควรได้รับการดูแลช่วยเหลือและพัฒนาอย่างเหมาะสมเช่นกัน

3) แนวคิดเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูการเรียนรู้ในเด็กปฐมวัย (Early Childhood Education and Care) เป็นรูปแบบการดูแลเด็กปฐมวัยให้เจริญเติบโตอย่างมีสุขภาพดี และเปิดโอกาสให้เด็กได้เรียนรู้ ภายใต้การดูแลของผู้เลี้ยงดู ท่ามกลางสภาวะแวดล้อมที่ดีต่อสุขภาพและมีความปลอดภัย เพื่อให้เด็กมีสุขภาพดีและบรรลุความสามารถตามวัย ซึ่งเป็นที่ยอมรับอย่างกว้างขวางทั่วโลก เป็น “การเรียนรู้” มากกว่า “การเรียนรู้หรือการศึกษา” ตามแนวทางที่องค์การอนามัยโลก ยูนิเซฟ และภาคีเครือข่ายได้ร่วมมือกันพัฒนารอบแนวคิดการเลี้ยงดูอย่างเอาใจใส่รอบด้าน (Nurturing Care Framework : NCF) ที่มุ่งเน้นประโยชน์สำหรับการพัฒนาเด็กอายุ 3 ขวบปีแรก. โดย 5 องค์ประกอบของการเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยอย่างเอาใจใส่รอบด้าน ได้แก่

องค์ประกอบที่ 1 : การดูแลให้เด็กมีสุขภาพดี (Good Health) ดูแลสภาวะด้านร่างกายและอารมณ์ของเด็ก ให้ความรักความอบอุ่นและตอบสนองความต้องการของเด็ก อย่างเหมาะสม ปกป้องเด็กจากภัยอันตรายต่างๆ ภายในบ้านและสิ่งแวดล้อม ดูแลร่างกายให้สะอาด ลดโอกาสการติดเชื้อ ใช้บริการส่งเสริมสุขภาพ ป้องกันโรค และพาไปตรวจรักษาเมื่อเจ็บป่วย

องค์ประกอบที่ 2 : การมีภาวะโภชนาการที่เหมาะสมเพียงพอ (Adequate nutrition) ซึ่งควรใส่ใจการให้อาหารเด็กที่สัมพันธ์กับภาวะอารมณ์และสังคมที่เหมาะสมด้วย หากพบว่ามีปัญหาการเจริญเติบโตจำเป็นต้องสื่อสารกับผู้ปกครองเพื่อหาแนวทางในการช่วยเหลือที่เหมาะสม และคำนึงถึงความปลอดภัยของอาหารเป็นประการสำคัญด้วย

องค์ประกอบที่ 3 : ผู้เลี้ยงดูตอบสนองเอาใจใส่อย่างเหมาะสม (Responsive caregiving) ผู้ดูแลจำเป็นต้องสังเกตกริยาท่าทางหรือสัญญาณของเด็ก ที่บ่งบอกถึงอารมณ์ความต้องการ หรือความอยากรู้อยากเห็นของเด็ก เพื่อเข้าใจและตอบสนองต่อสัญญาณต่างๆ ได้ทันทั่วทั้งที่ ซึ่งองค์ประกอบนี้จะช่วยให้ผู้ดูแลเด็ก สามารถให้การดูแลเอาใจใส่ในอีก 4 องค์ประกอบได้ดียิ่งขึ้น

องค์ประกอบที่ 4 : การดูแลให้เด็กมีความมั่นคงและปลอดภัย (Security and safety) หมายถึง สิ่งแวดล้อมที่ปลอดภัยสำหรับเด็กและครอบครัว จำเป็นต้องมีการจัดการกับสิ่งแวดล้อมที่เป็นพิษ เช่น ฝุ่น PM 2.5 และสารพิษต่างๆ ปกป้องจากภัยอันตรายต่างๆ ชุมชนสะอาดและปลอดภัย มีพื้นที่ให้เด็กได้เล่นอย่างอิสระ ได้รับการคุ้มครองทางสังคม รวมถึงการไม่ใช้ความรุนแรงกับเด็ก เป็นต้น

องค์ประกอบที่ 5 : การดูแลให้เด็กมีโอกาสเรียนรู้ (Opportunities for early learning) เพื่อช่วยให้เด็กเรียนรู้สิ่งต่างๆ รอบตัว และ เรียนรู้อารมณ์ความรู้สึกของตนเองและผู้อื่น ผ่านการมีปฏิสัมพันธ์ในการการอยู่ร่วมกับผู้อื่น ผ่านกิจวัตรประจำวัน ซึ่งเป็นประสบการณ์สำคัญสู่การเรียนรู้ทางสังคม โดยใช้แนวทางส่งเสริมพัฒนาการเด็กที่บรรจุอยู่ในคู่มือ DSPM ซึ่ง สามารถนำมาออกแบบกิจกรรมเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของเด็กได้เป็นอย่างดี

2. หลักพัฒนาการเด็กและการเรียนรู้ โดยเน้นการพัฒนาเด็กอย่างเป็นองค์รวมและสมดุลทุกด้าน ผ่านการเล่นอย่างมีความหมายด้วยวิธีการเหมาะสมกับวัยและความสามารถ สอดคล้องกับ การพัฒนาสมองและมีการพักผ่อนเพียงพอ พัฒนจากแนวคิด ดังนี้

1) แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาเด็กโดยองค์รวมและการปฏิบัติที่เหมาะสมกับพัฒนาการ การพัฒนาเด็กโดยองค์รวมเป็นการคำนึงถึงความสมดุลและครอบคลุมพัฒนาการของเด็กให้ครบทุกด้านในการดูแล พัฒนา และจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้แก่เด็กต้องไม่เน้นที่ด้านใดด้านหนึ่งจนละเลยด้านอื่น ๆ ซึ่งในแต่ละด้านของพัฒนาการและความสามารถด้านสุขภาวะทางกาย ด้านอารมณ์ จิตใจ และสังคม ด้านความเป็นพลเมืองและความเป็นไทย และด้านสติปัญญา ด้านทักษะสมองส่วนหน้า EF มีองค์ประกอบต่าง ๆ ที่สามารถส่งเสริมให้เด็กเติบโตและมีพัฒนาการสมวัยอย่างเป็นลำดับขั้นตอน ซึ่งการปฏิบัติที่เหมาะสมกับพัฒนาการเป็นแนวทางที่สำคัญในการปฏิบัติต่อเด็กด้วยความรู้ความเข้าใจที่ประกอบด้วย ความเหมาะสมกับวัยหรืออายุของเด็ก ว่าพัฒนาการในช่วงต่ำกว่า 3 ปี ของเด็ก

เป็นอย่างไร ต้องการการส่งเสริมอย่างไร การมีความรู้เรื่องพัฒนาการและความสามารถตามช่วงวัย จะทำให้สามารถทำนายพัฒนาการและความสามารถในลำดับต่อไปได้ และสามารถวางแผนการจัดประสบการณ์เพื่อส่งเสริมพัฒนาการ ความสามารถ และช่วยเหลือเด็กได้อย่างเหมาะสม สำหรับความเหมาะสมของเด็กแต่ละคนเป็นการคำนึงถึงเด็กเป็นรายบุคคลที่มีความชอบความสนใจ ความสามารถ และความถนัดที่แตกต่างกัน โดยให้ความสำคัญกับความแตกต่างระหว่างบุคคลและความเหมาะสมกับบริบทสังคมและวัฒนธรรมที่เด็กอาศัยอยู่ เพื่อให้การเรียนรู้ของเด็กที่เกี่ยวข้องกับตัวเด็กครอบครัว และชุมชนที่เด็กอาศัยอยู่มีความหมาย ซึ่งความรู้ความเข้าใจดังกล่าวสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการจัดทำหรือพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา การออกแบบประสบการณ์การเรียนรู้เชิงรุกที่ส่งเสริมให้เด็กได้เรียนรู้อย่างมีความสุขและเต็มศักยภาพ การสร้างกลุ่มการเรียนรู้ร่วมกัน การประเมินความสามารถผู้เรียน และ การสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างสถานศึกษาหรือสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยกับผู้ปกครองและชุมชน

2) แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับการทำงานของสมอง สมองเป็น

อวัยวะที่สำคัญมากที่สุด พัฒนาตั้งแต่อยู่ในครรภ์มารดา ในช่วงปฐมวัยเซลล์สมองและเส้นใยประสาทเจริญเติบโตเร็วมาก สมองของเด็กปฐมวัยมีการพัฒนาถึง 90 % ของสมองผู้ใหญ่ ทำให้เด็กปฐมวัยสามารถเรียนรู้ได้รวดเร็วกว่าวัยใด ทั้งนี้การทำงานของระบบประสาทอาศัยการติดต่อเชื่อมโยงของเซลล์สมอง เพื่อให้ข้อมูลต่าง ๆ สามารถส่งต่อไปยังสมองส่วนต่าง ๆ และทำหน้าที่กำกับควบคุมการทำงานพื้นฐานของร่างกายได้สมบูรณ์ ธรรมชาติสำคัญของสมองที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ที่ครูปฐมวัย เด็กปฐมวัยควรเข้าใจ เช่น

- **ประสบการณ์มีความสำคัญยิ่ง** ยิ่งเพิ่มประสบการณ์ สมองยิ่งคล่องแคล่วทุกประสบการณ์ที่เด็กได้ลงมือทำ ทุกประสาทสัมผัสที่เกิดขึ้นจะสร้างการเชื่อมต่อของเส้นใยสมอง ยิ่งทำสิ่งใดซ้ำ ๆ เส้นใยประสาทก็จะเกาะเกี่ยว (wiring) เป็นเครือข่ายที่แข็งแรง เมื่อวงจรประสาทใดแข็งแรงก็จะยิ่งทำสิ่งนั้นได้คล่องแคล่ว ดังนั้น หากครูต้องการให้เด็กสามารถทำอะไรได้คล่องแคล่วหรือชำนาญ ครูก็ต้องฝึกฝนให้เด็กได้ทำสม่ำเสมอและต่อเนื่อง

- **ยังมีความสุข เด็กจะยิ่งเรียนรู้ได้ดี** การทำงานของสมองอาจแบ่งเป็นส่วน ๆ เพื่อเข้าใจได้ง่าย ดังนี้ **สมองส่วนสัญชาตญาณ** (บริเวณก้านสมอง) ที่เกี่ยวข้องกับระบบประสาทอัตโนมัติ เช่น ระบบการหายใจ ระบบการเต้นของหัวใจ การกระพริบตา ระบบการทำงานของทางเดินอาหาร ฯลฯ มีหน้าที่เพื่อรักษาความอยู่รอดของชีวิต **สมองส่วนอารมณ์** (อยู่บริเวณจุดกลางของสมอง) เกี่ยวข้องกับภาวะอารมณ์ชอบหรือไม่ชอบ แต่ที่สำคัญ สมองส่วนอารมณ์นี้สัมพันธ์กับคลังความจำระยะยาวของสมองด้วย ดังนั้น หากสมองส่วนอารมณ์ของเด็กรู้สึกไม่ปลอดภัย ไม่มีความสุข ข้อมูลความจำก็จะไม่ถูกปล่อยให้ออกมาประมวลผล **สมองส่วนคิด** (สมองส่วนหน้า) ซึ่งเกี่ยวข้องกับการคิดตัดสินใจ วิเคราะห์ ไตร่ตรองใช้เหตุผล จะไม่พร้อมเรียนรู้ ดังนั้น หากครูต้องการให้เด็กคิดได้คล่องแคล่ว สามารถนำข้อมูลเกี่ยวกับประสบการณ์เดิมออกมาประมวลผลได้ ครูก็ต้องสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ หรือจัดประสบการณ์ที่ส่งเสริมให้อารมณ์มีความสุข สนุก สบายใจ เพื่อให้เด็กเรียนรู้ได้ดีขึ้น

- **หากเครียดสมองจะไม่พร้อมทำงาน** ความเครียดสะสมเรื้อรัง ไม่ว่าจะจากความเหงา ความโดดเดี่ยว ความกลัวจากการเผชิญความรุนแรงซ้ำซาก การนอนหลับไม่เพียงพอ การอยู่กับสื่อหน้าจอที่ยาวนานเกินไปเป็นประจำ หรือการถูกเร่งอ่านเรียนเขียนคิดคำนวณที่ขัดต่อพัฒนาการในช่วงปฐมวัย ล้วนส่งผลลบต่อการทำงานของสมองเด็กทั้งสิ้น

ครูปฐมวัยและผู้ปกครองจึงจำเป็นต้องเข้าใจธรรมชาติการเรียนรู้ที่สำคัญของสมองเหล่านี้ และตระหนักว่าบทบาทของตนนั้นประหนึ่งช่างปั้นที่ขึ้นรูปก่อร่างโครงสร้างสมองให้กับเด็ก จะให้มีคุณภาพตั้งแต่เริ่มต้นชีวิตอย่างไรก็สามารถส่งเสริมสนับสนุนได้ หรือในทางตรงข้าม หากรู้เท่าไม่ถึงการณ์ก็อาจทำลายสมองเด็กได้ ครูปฐมวัยและผู้ดูแลเด็กควรใช้โอกาสดังกล่าวกับกระบวนการที่เหมาะสม ในการส่งเสริมธรรมชาติการทำงานของสมอง นอกจากนี้ สมองยังเป็นอวัยวะสำหรับการเรียนรู้ภาษาและการสื่อสาร ดังคำกล่าวที่ว่า “ภาษาสะท้อนการคิด” การเรียนรู้ภาษาแม่ของเด็กจะเกิดขึ้นอย่างเป็นธรรมชาติจากการมีปฏิสัมพันธ์กับพ่อแม่ผู้ปกครองและครูปฐมวัยหรือ

ผู้ที่เกี่ยวข้องในชีวิตประจำวันและสถานการณ์รอบตัวเด็ก และสมองส่วนต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นส่วนรับภาพ ส่วนรับเสียง ส่วนรับสัมผัส และรับรู้การเคลื่อนไหวส่วนต่าง ๆ ของร่างกาย เหล่านี้ จะพัฒนาได้ช้าหรือเร็วขึ้นอยู่กับโอกาสและการกระตุ้นจากสิ่งแวดล้อมและผู้ดูแลนั่นเอง

3) แนวคิดเกี่ยวกับพัฒนาด้านตัวตน (Self) ของเด็ก ตัวตนหรือ Self เป็นความรู้สึกนึกคิดของตนเอง เป็นการคิดและบอกตนเองว่าตนเป็นอย่างไร : ฉันคือใคร เป็นที่รักของพ่อแม่หรือใคร ๆ ไหม ฉันชอบหรือไม่ชอบตนเอง ฉันมีลักษณะอย่างไร ฉันมีอะไรสำเร็จบ้าง ฯลฯ การสำนึกในตัวตนของตน เป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุดต่อการเป็นมนุษย์ เป็นพื้นฐานของพลังภายในของมนุษย์ทุกคน การมีตัวตนที่แข็งแรงจะเสริมพลังความเชื่อมั่นในตนเองทำให้รู้สึกเป็นอิสระและนำสู่การมีชีวิตที่ดี “ตัวตน” เป็นเครื่องมือให้เราสามารถสร้างปฏิสัมพันธ์กับโลก และเมื่อมีความเข้าใจในตนเองก็จะเป็นฐานนำไปสู่การเข้าใจคนอื่น ถ้าสำนึกต่อตนเองดี สำนึกต่อคนอื่นจะดีด้วยการมีตัวตนช่วยให้มีพื้นฐานในการสื่อสารมีความเห็นอกเห็นใจและเมตตาผู้อื่น และ “ตัวตน” ที่แข็งแรงจะเป็นศูนย์กลางของการสร้างสรรค์และพัฒนาความคิด ความรู้สู่การสร้างนวัตกรรมต่าง ๆ ทั้งนี้ “ตัวตน” ของเราเกิดจากการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้รอบข้าง พ่อ แม่ ผู้ปกครอง ครู และคนที่อยู่ใกล้ชิดกับเด็ก เป็นผู้มีส่วนสำคัญในการสร้าง “ตัวตน” ของเด็ก เด็กที่มีตัวตนแข็งแรงจะไม่ล้มง่าย ไม่ค่อยเป็นโรคซึมเศร้าเมื่อโตขึ้น และไม่ต้องแสวงหาตัวตนโดยการเรียกร้องความสนใจจากคนอื่น เด็กที่ตัวตนแข็งแรงมักจะเข้มแข็ง กล้าฝ่าฟันสถานการณ์ปัญหาต่างๆ ธรรมชาติการเรียนรู้ตัวตนนั้นเกิดขึ้นตั้งแต่ช่วงปฐมวัย และโดยเฉพาะอย่างยิ่ง ช่วงวัยต่ำกว่า 3 ปีนี้คือช่วงที่ Self ก่อรูปเป็นครั้งแรก และก่อรูปได้ดีที่สุด และพัฒนาไปสู่การเห็นคุณค่าในตนเอง (Self – esteem) และ การควบคุมตนเอง (Self – control) ในที่สุด. เพื่อเป็นรากฐานตัวตนในชีวิตข้างหน้าต่อไป ดังนั้น ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาปฐมวัย โดยเฉพาะอย่างยิ่งครูปฐมวัย จำเป็นต้องตระหนักและให้ความสนใจในการสร้างและส่งเสริมตัวตนในเด็กอย่างสม่ำเสมอผ่านสัมพันธภาพในทางบวกที่ปลอดภัยไว้ใจได้ รับฟังและมองเห็นเด็ก ให้โอกาสเด็กได้ทำสิ่งต่าง ๆ ด้วยตนเอง และสะสมความสำเร็จไปทีละน้อย และเมื่อเด็กทำได้แม้จะเป็นความสำเร็จเพียงเล็กน้อย ก็ควรให้คำชื่นชมและกำลังใจ ครูปฐมวัยต้องหลีกเลี่ยงการตำหนิประณาม การดูว่า การเปรียบเทียบกับคนอื่น หรือการล้อเลียนประชดประชัน ที่ทำให้ตัวตนของเด็กเสียหาย ที่สำคัญ ฟังตระหนักว่า ตัวตน กับ ทักษะสมองส่วนหน้า EF มีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด กล่าวคือ หากตัวตนไม่ดี ทักษะสมองส่วนหน้า EF จะทำงานได้ไม่ดีไปด้วย ดังนั้น หากมุ่งหวังให้เด็กเกิดการเรียนรู้ สมองส่วนคิดทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ จำเป็นอย่างยิ่งที่ครูปฐมวัยจะต้องส่งเสริมตัวตนของเด็กไปพร้อมกัน

4) แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาทักษะสมองส่วนหน้า (Executive Functions-EF) ความรู้ด้านประสาทวิทยาศาสตร์สมัยใหม่ชี้ชัดเจนว่า สมองส่วนหน้า (Prefrontal Cortex) ของมนุษย์ทุกคน เป็นส่วนของสมองที่ทำหน้าที่ในการคิดวิเคราะห์ ตัดสินใจ กำกับตนเอง ที่เรียกว่าเป็น “ทักษะสมองในการบริหารจัดการชีวิต” (Executive Functions-EF) ซึ่งอาจแบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม ๆ ละ 3 ด้าน (สถาบันรักลูกเลิร์นนิ่งกรุ๊ป, 2557) ประกอบด้วย;

กลุ่มทักษะพื้นฐาน 3 ด้าน ได้แก่ ทักษะการจำเพื่อนำข้อมูลมาใช้งาน การยับยั้งไตร่ตรอง การยืดหยุ่นความคิด

กลุ่มทักษะกำกับตนเอง 3 ด้าน ได้แก่ การมีสมาธิจดจ่อ การควบคุมอารมณ์ การติดตามประเมินตนเอง

และกลุ่มทักษะปฏิบัติ 3 ด้าน ได้แก่ การริเริ่มลงมือทำ การวางแผนและจัดระบบดำเนินการ และการมุ่งเป้าหมาย

หากเด็กตั้งแต่ปฐมวัยได้รับการฝึกฝนทักษะเหล่านี้ต่อเนื่องในระหว่างการเล่นและพัฒนาวัย การจัดการประสบการณ์การเรียนรู้ที่เหมาะสม สมองของเด็กจะพัฒนาผังวงจรโครงสร้างเส้นใยประสาทของทักษะ

เหล่านี้ไว้ในสมอง ก่อเกิดเป็นคุณลักษณะติดตัว หรือเป็นบุคลิกภาพของบุคคลนั้นไปตลอดชีวิต ที่สำคัญในช่วงอายุ 3 - 6 ปีนี้ นักวิทยาศาสตร์ชี้ว่าเป็นช่วงเวลาที่การพัฒนาของทักษะสมองส่วนหน้า EF ในมนุษย์ มีอัตราการพัฒนาได้ดีกว่าทุกช่วงวัย นั่นหมายความว่า หากฝึกฝนให้เด็กได้รับการปลูกฝังทักษะสมองส่วนหน้า EF ฝึกอดทนรอคอย ฝึกมีสมาธิจดจ่อ ฝึกควบคุมอารมณ์ หรือฝึกตั้งเป้าหมายแผน ฯลฯ เด็กจะมีคุณสมบัติเหล่านี้ติดตัวไปตลอด ส่งผลต่อพฤติกรรม ความก้าวหน้าและความสำเร็จทั้งในการเรียน การงานเมื่อเติบโตขึ้นและส่งผลต่อการมีคุณภาพชีวิตที่ดี มีภูมิคุ้มกันชีวิต และสามารถป้องกันการเสพติดได้ในทางตรงข้าม หากถูกละเลยไม่ได้รับ การส่งเสริมทักษะสมองส่วนหน้า EF อย่างเหมาะสม งานวิจัยยืนยันว่า ทักษะสมอง EF ที่บกพร่องอาจส่งผลต่อสุขภาพร่างกาย เช่น การเป็นโรคไม่ติดต่อ (NCDs) เมื่อโตขึ้น ส่งผลต่ออารมณ์ จิตใจ และสังคม เช่น อาจทำให้มีพฤติกรรมก้าวร้าว ซึมเศร้า ติดสารเสพติด หรือทำผิดกฎหมาย เป็นต้น

ดังนั้น ครูปฐมวัยและผู้เกี่ยวข้องในช่วงปฐมวัย จะต้องศึกษาเรื่องของทักษะสมองส่วนหน้านี้ให้เข้าใจ และจัดกระบวนการให้โอกาสเด็กได้รับการฝึกฝนผ่านการเล่น การทำกิจกรรมที่เด็กได้คิด ได้ทำ ได้ทำกับเพื่อน ได้ตั้งเป้าหมายของตนเอง ได้แก้ปัญหา ได้เผชิญกับความท้าทายต่าง ๆ ตามวัย และมีโอกาสได้ทบทวนสะท้อนคิด หลังกิจกรรมต่าง ๆ สม่่าเสมอ ก็จะช่วยให้เด็กได้วางรากฐานชีวิตที่มีคุณภาพ ลดโอกาสที่จะมีปัญหาพฤติกรรมในอนาคต

5) แนวคิดเกี่ยวกับการเล่นและการเรียนรู้ของเด็ก การเล่นเป็นกิจกรรมการแสดงออกของเด็กอย่างอิสระตามความต้องการ และจินตนาการสร้างสรรค์ของตนเอง เป็นการสะท้อนพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กในชีวิตประจำวัน จากการมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งต่าง ๆ บุคคล และสิ่งแวดล้อมรอบตัว การเล่นทำให้เกิดความสนุกสนาน ผ่อนคลาย และส่งเสริมพัฒนาการและความสามารถทั้งด้านสุขภาพทางกายด้านอารมณ์ จิตใจ และสังคม ด้านความเป็นพลเมืองและความเป็นไทย และด้านสติปัญญาของเด็ก การเล่นของเด็กปฐมวัยเป็นหัวใจสำคัญของการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่เหมาะสม ซึ่งการเล่นอย่างมีความหมายเป็นเครื่องมือในการเรียนรู้ขั้นพื้นฐานที่ถือว่าเป็นองค์ประกอบสำคัญในกระบวนการเรียนรู้ของเด็ก ขณะที่เด็กเล่นจะเกิดการเรียนรู้ไปพร้อม ๆ กันด้วย กล่าวได้ว่า การเล่นคือการเรียนรู้ที่มีความสุข จากการเล่นเด็กจะมีโอกาสเคลื่อนไหวส่วนต่าง ๆ ของร่างกายได้ใช้ประสาทสัมผัสและการรับรู้ ผ่อนคลายอารมณ์และแสดงออกถึงตนเอง ได้เรียนรู้ความรู้สึกของผู้อื่น เด็กจะรู้สึกสนุกสนาน เพลิดเพลิน ได้สังเกต มีโอกาสสำรวจ ทดลอง คิดสร้างสรรค์ คิดแก้ปัญหาและค้นพบด้วยตนเอง การเล่นจะช่วยให้เด็กเรียนรู้สิ่งแวดล้อม บุคคลรอบตัว และส่งเสริมให้เด็กมีความสามารถทั้งด้านสุขภาพทางกาย ด้านอารมณ์ จิตใจ และสังคม ด้านความเป็นพลเมืองและความเป็นไทย และด้านสติปัญญาก้าวหน้าไปตามวัยอย่างเหมาะสมและสมดุล

การเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยเป็นกระบวนการที่มีความต่อเนื่องตลอดเวลาจากการเล่นและประสบการณ์ตรงในวิถีชีวิตประจำวัน ผ่านการลงมือปฏิบัติ การใช้ประสาทสัมผัสในการสำรวจการมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลและสิ่งต่าง ๆ รอบตัว เกิดการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง และการถ่ายทอดจากผู้ที่มีประสบการณ์และมีความรู้มากกว่า ทำให้เกิดการพัฒนาทักษะการคิดแบบต่างๆ จินตนาการ ตลอดจนเจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้ รวมทั้งความรู้สึที่ดีต่อตนเอง ต่อบุคคล สิ่งต่างๆรวมถึงสถานการณ์รอบตัว เกิดเป็นการสร้างสรรค์ ทักษะภาษา ความรู้ความเข้าใจในสิ่งต่าง ๆ มีทักษะพื้นฐานที่สำคัญและมีความสามารถ การจัดการเรียนรู้ควรยึดเด็กเป็นสำคัญ โดยเป็นกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้เด็กเลือกตามความสนใจ ลงมือกระทำผ่านสื่ออุปกรณ์และของเล่นที่ตอบสนองการเรียนรู้ เปิดกว้างและมีความยืดหยุ่น โดยการเรียนรู้ของเด็กส่วนใหญ่เป็นกิจกรรมที่เกี่ยวกับการลองผิดลองถูก

การได้สัมผัสกระทำ และการกระทำซ้ำ ๆ ที่มีความสำคัญต่อพัฒนาการและความสามารถทั้งด้านสุขภาพทางกาย ด้านอารมณ์ จิตใจ และสังคม ด้านความเป็นพลเมืองและความเป็นไทย และด้านสติปัญญา ซึ่งเด็กจะมีความสนใจ อยากรู้ อยากเห็น เกิดการค้นพบและการแก้ปัญหา ความเข้าใจตนเองและผู้อื่น สำหรับการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยนั้น เกิดจากการที่ผู้ใหญ่เป็นผู้สนับสนุนวิธีการการเรียนรู้และความพยายามของเด็ก ๆ ในการเรียนรู้ จากการกำหนดจุดมุ่งหมาย รวมทั้งการสร้างความท้าทายและส่งเสริมเด็ก ๆ ในการขยายขีดความสามารถของตน และ

ให้คำแนะนำแก่เด็กในการเรียนรู้ที่ประสบความสำเร็จในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้แก่เด็ก สามารถใช้ในบริบทของการเล่นและกิจกรรมที่มีโครงสร้างตลอดจนการจัดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมในการเรียนรู้

6) แนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้ทางอารมณ์ จิตใจ และสังคม มีความสำคัญอย่างยิ่งโดยเฉพาะสำหรับเด็กปฐมวัย เนื่องจากเด็กวัยนี้กำลังอยู่ในช่วงพัฒนาทักษะความสามารถด้านอารมณ์และสังคมในระดับที่สูงขึ้น การเรียนรู้ทางอารมณ์และสังคมถือเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่อาศัยการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมเพื่อนำไปสู่การเสริมสร้างเจตคติที่ดีและพฤติกรรมเชิงบวก อีกทั้งยังสามารถป้องกันและแก้ไขปัญหาทางพฤติกรรมของเด็กได้อีกด้วยการเรียนรู้ทางอารมณ์และสังคมเป็นประเด็นที่การศึกษายุคใหม่ให้ความสำคัญอย่างยิ่ง ด้วยเหตุที่ทุกคนจะต้องมีทักษะในการสื่อสารและอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมการเรียนรู้ทางอารมณ์และสังคม ประกอบด้วย การตระหนักรู้ในตนเอง ซึ่งเป็นการทำความเข้าใจและเข้าใจตนเองรวมถึงผู้อื่นในด้านความคิด อารมณ์ และความรู้สึกได้อย่างถูกต้อง ทำให้ปฏิบัติต่อผู้อื่นได้อย่างสุภาพ เหมาะสมกับกาลเทศะ การจัดการตนเองเป็นการจัดการอารมณ์เชิงลบของตนเอง และแสดงออกต่อสถานการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสม ทักษะสัมพันธภาพเป็นการทำงานร่วมกับผู้อื่นให้การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และแก้ไขปัญหาความขัดแย้งโดยไม่ใช้ความรุนแรง และการตัดสินใจอย่างรับผิดชอบ เป็นการทำความเข้าใจปัญหา แก้ไขปัญหาด้วยการคำนึงถึงความปลอดภัย และประเมินผลของการตัดสินใจอย่างมีเหตุผล จึงเป็นทักษะที่จำเป็นต่อเด็กปฐมวัย ช่วยให้เด็กมีความสัมพันธ์ที่ดีและอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างราบรื่น

3. หลักการจัดประสบการณ์การเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) โดยเน้นการจัดกิจกรรมบูรณาการด้วยวิธีการที่หลากหลาย เปิดโอกาสเด็กได้เลือก คิด ตัดสินใจ และลงมือทำ ในสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้เหมาะสมกับวัย มีทักษะชีวิต และเรียนรู้อย่างมีความสุข พัฒนาจากแนวคิด ดังนี้

1) แนวคิดเกี่ยวกับการบูรณาการ เด็กปฐมวัยเป็นช่วงวัยที่เรียนรู้ผ่านการเล่นและการทำกิจกรรมที่เหมาะสมตามวัย การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้แก่เด็กในวัยนี้ไม่แบ่งเป็นรายวิชา แต่จะมีการผสมผสานบูรณาการทั้งความรู้ ทักษะกระบวนการและเจตคติของแต่ละศาสตร์ในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ เป็นการวางแผนโดยบูรณาการทั้งวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ ศิลปะ ภาษา ดนตรี และการเคลื่อนไหว คุณธรรมจริยธรรมสุขภาพอนามัย และศาสตร์อื่น ๆ ซึ่งแตกต่างจากการเรียนรู้ในระดับชั้นอื่น ๆ เป็นการจัดประสบการณ์การเรียนรู้อย่างเป็นธรรมชาติเหมาะสมตามวัยของเด็ก เพื่อพัฒนาความสามารถทั้งด้านสุขภาพทางกาย ด้านอารมณ์ จิตใจ และสังคม ด้านความเป็นพลเมืองและความเป็นไทย และด้านสติปัญญา การจัดประสบการณ์การเรียนรู้บูรณาการผ่านสาระการเรียนรู้ ประกอบด้วย ประสบการณ์สำคัญด้านสุขภาพทางกาย ด้านอารมณ์ จิตใจ และสังคม ความเป็นพลเมืองและความเป็นไทย และด้านสติปัญญา โดยออกแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้และกิจกรรมที่ทำให้เกิดความหลากหลายและสาระที่ควรเรียนรู้ ได้แก่ ตัวเด็ก บุคคล และสถานที่แวดล้อมตัวเด็ก ธรรมชาติรอบตัว และสิ่งต่าง ๆ รอบตัวเด็ก ภายใต้สาระการเรียนรู้ทั้งประสบการณ์สำคัญที่มีการเชื่อมโยงกับพัฒนาการและความสามารถของเด็กกับสาระที่ควรเรียนรู้ และความสอดคล้องกับปรัชญาการศึกษาปฐมวัยของหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 โดยมีรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ตามความเหมาะสมของแต่ละสถานศึกษา ทั้งนี้ ประสบการณ์การเรียนรู้ของเด็กจะจัดขึ้นโดยคำนึงถึงธรรมชาติของเด็กที่เรียนรู้ผ่านการเล่น การลงมือปฏิบัติ การสำรวจ การทดลอง การสร้างชิ้นงานที่สร้างสรรค์ และการเห็น แบบอย่างที่ดีการจัดประสบการณ์การเรียนรู้อย่างหลากหลายจะช่วยตอบสนองต่อความแตกต่างระหว่างบุคคล ส่งเสริมความชอบ ความสนใจ และความถนัด ซึ่งเป็นการเปิดโอกาสให้เด็กได้พัฒนาอย่างรอบด้าน พัฒนาทักษะชีวิตและทักษะการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับธรรมชาติ พัฒนาการ และความสามารถตามวัยของเด็กที่มีความแตกต่างกันไปในแต่ละบุคคล การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ในระดับปฐมวัยยึดหลักการบูรณาการที่ว่า “หนึ่งแนวคิดเด็กสามารถเรียนรู้ได้หลายกิจกรรม หนึ่งกิจกรรมเด็กสามารถเรียนรู้ได้หลายทักษะและหลายประสบการณ์สำคัญ” ดังนั้นจึงเป็นหน้าที่ของครูปฐมวัยที่จะต้องวางแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ในแต่

ละวันให้เด็กเรียนรู้ผ่านการเล่นที่หลากหลายกิจกรรม หลากหลายทักษะ หลากหลายประสบการณ์สำคัญ อย่างเหมาะสมกับวัยและพัฒนาการเพื่อให้บรรลุจุดหมายของหลักสูตรที่กำหนดไว้

2) แนวคิดเกี่ยวกับสื่อเทคโนโลยี และสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ การสร้างประสบการณ์ การพัฒนาความเข้าใจในแนวคิดและความรู้เกี่ยวกับสิ่งต่าง ๆ นั้น สามารถนำสื่อ เทคโนโลยีและการจัด สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้มาสนับสนุนและเสริมสร้างการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยได้โดยเป็นตัวกลางและ เครื่องมือเพื่อให้เด็กเกิดการเรียนรู้ตามจุดประสงค์ สื่อสำหรับเด็กปฐมวัยนั้นสามารถเป็นบุคคล วัสดุ อุปกรณ์ ของเล่น ตลอดจนเทคนิควิธีการที่กำหนดไว้ได้อย่างง่ายและรวดเร็ว ทำให้สิ่งที่เป็นามธรรมเข้าใจยากกลายเป็นรูปธรรม เกิด การเรียนรู้และค้นพบด้วยตนเอง การใช้สื่อการเรียนรู้ต้องปลอดภัยต่อตัวเด็กและเหมาะสมกับวัย วุฒิภาวะ ความแตกต่างระหว่างบุคคล ความสนใจ ความชอบและความต้องการของเด็กที่หลากหลาย ควรมีสื่อที่เป็นสื่อของ จริง สื่อธรรมชาติ สื่อที่อยู่ใกล้ตัวเด็ก สื่อสะท้อนวัฒนธรรม สื่อภูมิปัญญาท้องถิ่น และสื่อเพื่อพัฒนาเด็กในด้านต่าง ๆ ให้ครบทุกด้าน ทั้งนี้สื่อต้องเอื้อให้เด็กเรียนรู้ผ่านประสาทสัมผัสทั้งห้า และส่งเสริมการลงมือปฏิบัติจริงของเด็ก โดย การจัดสื่อสำหรับเด็กปฐมวัยต้องเริ่มต้นจากสื่อของจริง ของจำลอง (3 มิติ) ภาพถ่าย ภาพโครงร่าง (2 มิติ) และ สัญลักษณ์จากรูปธรรมไปสู่นามธรรมตามลำดับ

สื่อที่เหมาะสมสำหรับเด็กปฐมวัยคือ สื่อจากธรรมชาติ สื่อใกล้ตัว เช่น ของใช้ทั่วไปในชีวิตประจำวัน ของเล่นและสื่อการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับพัฒนาการตามวัย ไม่ใช่เครื่องมือประเภทดิจิทัลและอิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งไม่เหมาะสมต่อการใช้กับเด็กอายุต่ำกว่า 3 ปีแต่อย่างใด ดังนั้น จึงไม่ควรนำสื่อหน้าจอ ซึ่งส่งผลเสียต่อพัฒนาการ ทุกด้านของเด็ก ทั้งร่างกาย สมอ อารมณ์จิตใจ สังคม และสติปัญญา มาใช้ในการจัดกิจกรรมกับเด็ก โดยให้เป็น การจัดสื่อที่หลากหลายเพื่อเสริมสร้างประสบการณ์และสนับสนุนการเรียนรู้ของเด็ก พร้อมด้วยการจัดตารางเวลา ที่เหมาะสมในแต่ละวัน รวมทั้งการส่งเสริมบรรยากาศที่ดีสำหรับการเรียนรู้ โดยมุ่งให้ผู้ใหญ่และเด็กมีความสัมพันธ์ที่ ดีต่อกัน มีการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมเด็กทั้งกลุ่มใหญ่กลุ่มย่อย และตอบสนองความต้องการรายบุคคล

3) แนวคิดเกี่ยวกับการประเมินตามสภาพจริง การประเมินพัฒนาการและความสามารถของเด็ก ปฐมวัยอายุต่ำกว่า 3 ปี เป็นกระบวนการที่ต่อเนื่องและสอดคล้องสัมพันธ์กับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ รวมทั้ง กิจวัตรประจำวัน โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับพัฒนาการ ความสามารถและการเรียนรู้ของเด็ก ไปใช้ในการ ส่งเสริมความก้าวหน้าและช่วยเหลือสนับสนุนเมื่อพบเด็กล่าช้าหรือมีปัญหาที่เกิดจากพัฒนาการและการเรียนรู้ ไม่ใช่การตัดสินผลการศึกษา และไม่ใช่แบบทดสอบในการประเมิน เป็นการประเมินตามสภาพจริงที่มีการวางแผน อย่างเป็นระบบ ใช้วิธีการและเครื่องมือประเมินที่หลากหลายอย่างมีจุดมุ่งหมาย เหมาะสมกับศักยภาพในการเรียนรู้ และพัฒนาการตามวัยของเด็ก ตลอดจนรูปแบบการเรียนรู้ประสบการณ์ที่เด็กได้รับและแหล่งข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับ ตัวเด็กที่มีการเก็บข้อมูลอย่างรอบด้าน โดยใช้เรื่องราวเหตุการณ์ กิจกรรมตามสภาพจริงหรือคล้ายจริงใน ชีวิตประจำวัน เพื่อให้เด็กมีโอกาสดำเนินการถึงความรู้สึก ความรู้ความสามารถ และทักษะต่าง ๆ จากการปฏิบัติ กิจกรรม หรือการสร้างงานที่เป็นผลผลิตเพื่อเป็นการสะท้อนภาพที่แท้จริง มีการนำเสนอหลักฐานในการประเมิน ที่น่าเชื่อถือในรูปแบบที่เหมาะสม และสื่อสารผลการประเมินให้แก่ครอบครัว รวมทั้งผู้เกี่ยวข้องที่มีส่วนร่วมใน การพัฒนาเด็ก โดยสามารถบอกได้ว่าเด็กเกิดการเรียนรู้และมีความก้าวหน้าเพียงใด ข้อมูลจากการประเมินเด็กจะ ช่วยครูปฐมวัยในการวางแผนการจัดกิจกรรมให้เห็นความต้องการพิเศษของเด็กแต่ละคนใช้เป็นข้อมูลในการสื่อสารกับ พ่อแม่ผู้ปกครอง และขณะเดียวกัน ยังใช้ในการประเมินคุณภาพและประสิทธิภาพการจัดการศึกษาให้กับเด็กในวัยนี้ ได้อีกด้วย

4. หลักการบูรณาการบริบทสังคมและวัฒนธรรม โดยตระหนักในบริบทสังคมและวัฒนธรรม ที่แวดล้อมเด็ก ให้โอกาสเด็กได้เรียนรู้จากวิถีชีวิตและวัฒนธรรมของตนเอง รวมถึงวัฒนธรรมอื่น ๆ ที่ใกล้ตัวอย่างมี ความหมาย พัฒนาจากแนวคิด ดังนี้

1) แนวคิดเกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ความเป็นไทย และความหลากหลาย

การเปลี่ยนแปลงทางสังคม เศรษฐกิจ และเทคโนโลยี ส่งผลต่อวิถีชีวิตและการจัดการศึกษาเพื่อเตรียมเด็กสู่นาคต อย่างไรก็ตาม เด็กเมื่อเกิดมาจะเป็นส่วนหนึ่งของสังคมและวัฒนธรรม ซึ่งไม่เพียงแต่จะได้รับอิทธิพลจากการปฏิบัติแบบดั้งเดิมตามประเพณี วรรค และ การถ่ายทอดความรู้ภูมิปัญญาของบรรพบุรุษแล้วยังได้รับอิทธิพลจากประสบการณ์ ค่านิยม และความเชื่อของบุคคลในครอบครัวและชุมชนแต่ละแห่งด้วยโดยบริบททางสังคมและวัฒนธรรมที่เด็กอาศัยอยู่หรือแวดล้อมรอบตัวเด็กมีอิทธิพลต่อพัฒนาการความสามารถและการเรียนรู้ ตลอดจนการพัฒนาศักยภาพของแต่ละคน ครูปฐมวัยต้องเรียนรู้บริบททางสังคมและวัฒนธรรมของเด็กที่ตนรับผิดชอบ เพื่อช่วยให้เด็กได้รับการพัฒนาและเกิดการเรียนรู้และดำเนินชีวิตอยู่ในกลุ่มคนที่มาจากพื้นฐานเหมือนหรือต่างจากตนได้อย่างราบรื่นมีความสุข เป็นการเตรียมเด็กไปสู่สังคมในอนาคตกับการอยู่ร่วมกับผู้อื่น การทำงานร่วมกับผู้อื่นที่มีความหลากหลายทางความคิด ความเชื่อ และวัฒนธรรม โดยคำนึงถึงความเป็นไทยที่มีมรดกทางวัฒนธรรมทั้งในด้านภาษา มารยาท คุณธรรม จริยธรรม ศิลปวัฒนธรรมประเพณีที่งดงาม และที่สำคัญคือหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่เป็นหลักคิดในการดำเนินชีวิตที่เน้นความพอประมาณ มีเหตุผลมีภูมิคุ้มกัน การใช้ความรู้ควบคู่คุณธรรม โดยในการจัดการศึกษาต้องมีการคำนึงถึงทั้งด้านเชื้อชาติ ศาสนา เศรษฐฐานะ เพศ วัย ความต้องการพิเศษที่เป็นความแตกต่างระหว่างบุคคลโดยสามารถพัฒนาให้เด็กมีความเข้าใจในตนเอง เข้าใจผู้อื่น และอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ ในแนวคิดและความหลากหลายเท่าทันการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วและรอบด้าน โดยครูปฐมวัย และสถานศึกษาสามารถจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาที่มีอัตลักษณ์ การวางแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องและการจัดกิจกรรมและโครงการที่สร้างความเชื่อมโยงกับสังคมวัฒนธรรม ความเป็นไทย และความหลากหลาย

5. หลักการมีส่วนร่วมของครอบครัว สถานศึกษา และชุมชน โดยสร้างความรู้ ความเข้าใจและประสานความร่วมมือในการพัฒนาเด็กระหว่างสถานศึกษากับพ่อแม่ ครอบครัว และชุมชน พัฒนาจากแนวคิด ดังนี้

1) แนวคิดเกี่ยวกับการให้ความรู้แก่ครอบครัวและสร้างการมีส่วนร่วมของครอบครัว สถานศึกษา และชุมชน การพัฒนาเด็กอย่างมีคุณภาพต้องอาศัยความร่วมมือของทุกฝ่ายที่อยู่ในระบบนิเวศน์รอบตัวที่เกี่ยวข้องกับเด็ก การมีส่วนร่วมของครอบครัว สถานศึกษา และชุมชน เพื่อพัฒนาเด็กร่วมกันนั้น ต้องอาศัยความรู้ความเข้าใจ และการส่งเสริมสนับสนุนซึ่งกันและกันของทุกฝ่าย โดยครอบครัวเป็นจุดเริ่มต้นในการเรียนรู้ของเด็ก และพ่อแม่เป็นครูคนแรกและเป็นครูที่จะอยู่กับเด็กไปตลอดชีวิต โดยเฉพาะอย่างยิ่งในวัยนี้ เป็นประสบการณ์ครั้งแรกที่ต้องพรางจากผู้ปกครองเข้าสู่สถานศึกษา และต้องปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อม สถานการณ์และผู้คนที่ยังไม่คุ้นเคย เด็กจึงต้องการความรู้สึกรับรอง ปลอดภัยและได้รับความรักจากผู้ดูแล หากรอยเชื่อมต่อในช่วงนี้เป็นไปโดยไม่ราบรื่น เด็กอาจฝังใจไม่มีความสุขกับการมาเรียน ดังนั้น การจัดการศึกษาสำหรับเด็กต่ำกว่า 3 ปีในช่วงนี้ จึงต้องให้ความสำคัญอย่างยิ่งในการประสาน และสร้างการมีส่วนร่วมกับพ่อแม่ผู้ปกครองและครอบครัวอย่างใกล้ชิด ให้ใส่ใจต่ออารมณ์ และความรู้สึกของเด็กเพื่อให้เด็กผ่านเข้าสู่การเรียนรู้โดยราบรื่นต่อไป อย่างไรก็ตาม ในโลกปัจจุบัน พ่อแม่ผู้ปกครองและครอบครัวส่วนใหญ่ของเด็กปฐมวัยมีความเปราะบาง และเผชิญสถานการณ์ต่าง ๆ ที่บั่นทอนความสามารถในการดูแลพัฒนาลูกหลานของตน สถานพัฒนาเด็กปฐมวัยซึ่งมีบทบาทสำคัญในการดูแลและพัฒนาเด็ก จึงไม่เพียงแต่ทำงานพัฒนาเด็กเท่านั้น แต่ยังต้องมีการทำงานกับครอบครัวและชุมชนเพื่อพัฒนาเด็กร่วมกัน โดยควรเน้นการให้การศึกษาแก่พ่อแม่ผู้ปกครองเกี่ยวกับการดูแลและพัฒนาเด็กตามหลักการพัฒนาเด็กปฐมวัย เพื่อให้การดูแลพัฒนาของพ่อแม่ผู้ปกครอง ซึ่งมีโอกาสใกล้ชิดกับเด็กมากในแต่ละวัน เป็นไปในทิศทางที่สอดคล้องกับสถานศึกษา และสามารถสนับสนุนกันให้เกิดผลดีแก่เด็ก นอกจากนี้ควรมีโปรแกรมการช่วยเหลือครอบครัวและเด็กในด้านสุขภาพอนามัย โภชนาการ และการส่งเสริมพัฒนาการ รวมทั้งด้านอื่น ๆ ควรจัดการสื่อสารกับผู้ปกครองในช่องทางต่าง ๆ เพื่อให้รับรู้การเติบโต ปัญหาและแนวทางการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง การสนับสนุนการเรียนรู้ของเด็กที่บ้านที่เชื่อมต่อกับสถานศึกษา การขออาสาสมัครจากผู้ปกครองที่มีความสามารถหลากหลาย มีเวลา หรือต้องการช่วยเหลือสนับสนุนครูในการทำกิจกรรมต่าง ๆ การเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในการดำเนินงานของสถานศึกษา

การสร้างความร่วมมือกับชุมชน โดยประสานให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรม การให้บริการ และสนับสนุน การดูแลพัฒนา การเป็นแหล่งเรียนรู้ของเด็ก ตลอดจนร่วมกันปกป้องภัยอันตรายที่อาจกระทบต่อเด็กในรูปแบบ ต่างๆ ทั้งนี้ การมีส่วนร่วมที่มีประสิทธิภาพจะต้องอาศัยความไว้วางใจ ความเคารพซึ่งกันและกัน รวมทั้งการร่วม รับผิดชอบ

โดยสรุปจากแนวคิดของหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 สำหรับเด็กอายุ 2- 3 ปี อันเป็น แก่นความคิดที่หลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัยต้นแบบ EF สร้างภูมิคุ้มกันชีวิตและป้องกันยาเสพติดฯ พุทธศักราช 2568 ใช้อ้างอิง ที่ให้ความสำคัญเกี่ยวกับพัฒนาการและความสามารถของเด็กที่มีความสัมพันธ์และพัฒนาต่อเนื่อง เป็นขั้นตอนไปพร้อมกันทุกด้านแนวคิดเกี่ยวกับการคำนึงถึงสิทธิเด็ก การสร้างคุณค่าและสุขภาวะให้แก่เด็กปฐมวัย ทุกคน ทั้งเด็กปกติ เด็กด้อยโอกาส และเด็กพิเศษ แนวคิดเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูควบคู่การให้การศึกษาที่ต้องจัด ประสบการณ์ที่หลากหลายผ่านกิจกรรมที่เหมาะสมตามวัย ให้เด็กเรียนรู้ด้วยวิธีการต่าง ๆ จากการลงมือปฏิบัติและ การได้รับประสบการณ์ตรง แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาเด็กโดยองค์รวมและการปฏิบัติที่เหมาะสมกับพัฒนาการ ที่คำนึงถึงความสมดุลและครอบคลุมพัฒนาการของเด็กให้ครบทุกด้าน แนวคิดเกี่ยวกับ การจัดการเรียนรู้ ที่สอดคล้องกับการพัฒนาสมอง ซึ่งสมองหากได้รับการกระตุ้นจะมีความสามารถในการเรียนรู้และจดจำได้มากขึ้น แนวคิดเกี่ยวกับการเล่นและการเรียนรู้ของเด็กที่ยึดให้เด็กเรียนรู้จากประสบการณ์จริงที่มีความหมายด้วยตัวเด็กใน สิ่งแวดล้อมที่เป็นอิสระเอื้อต่อการเรียนรู้ แนวคิดเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมบูรณาการโดยถือว่าการเล่นอย่างมี ความหมายเป็นหัวใจสำคัญของการจัดประสบการณ์ให้เด็ก แนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้ทางอารมณ์ และสังคม ที่การศึกษายุคใหม่ให้ความสำคัญนอกเหนือจากการจัดการเรียนรู้ถือเป็นทักษะที่จำเป็นต่อเด็กปฐมวัย ช่วยให้เด็ก มีความสัมพันธ์ที่ดีและอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างราบรื่นแนวคิดเกี่ยวกับสื่อ เทคโนโลยี และสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อ การเรียนรู้สามารถสนับสนุนและเสริมสร้างการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยได้ โดยเป็นตัวกลางและเครื่องมือเพื่อให้เด็ก เกิดการเรียนรู้ตามจุดประสงค์ แนวคิดเกี่ยวกับการประเมินความสามารถเด็กตามสภาพจริงที่มีจุดมุ่งหมาย เพื่อให้ได้ ข้อมูลเกี่ยวกับพัฒนาการความสามารถและการเรียนรู้ของเด็ก สำหรับการส่งเสริมความก้าวหน้าและช่วยเหลือ สนับสนุน โดยไม่ใช้การตัดสินผลการศึกษาและไม่ใช้แบบทดสอบในการประเมิน แนวคิดเกี่ยวกับหลักปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียงความเป็นไทย ซึ่งมีอิทธิพลต่อการเรียนรู้ การพัฒนาศักยภาพ พัฒนาการ และความสามารถของ เด็กแต่ละคน การพัฒนาเด็กให้รู้สึกมีความสุขในการเรียนรู้ในปัจจุบัน มิใช่เพียงเพื่อเตรียมเด็กสำหรับอนาคต ข้างหน้าเท่านั้น แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของครอบครัว สถานศึกษา และชุมชนในการสร้างและพัฒนา หลักสูตรที่มีส่วนร่วมของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับเด็ก ได้นำไปสู่หลักการของหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยพุทธศักราช 2560 สำหรับเด็กอายุ 2- 3 ปี ที่ได้นำมาใช้เป็นหลักอ้างอิง ดังนั้น ครูปฐมวัยจึงต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ ความสามารถ และมีความเข้าใจในตัวเด็กเพื่อการเตรียมเด็กในอนาคต ครูปฐมวัยจำเป็นต้องคำนึงถึงการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และการศึกษา มีความเฝ้ารู้ติดตามความก้าวหน้าทางวิชาการ พัฒนานตนเอง ทางด้านวิชาการและวิชาชีพ สร้างเครือข่ายความร่วมมือและชุมชนวิชาชีพปฐมวัย จะทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และการพัฒนาวิชาชีพที่จะส่งผลต่อการจัดการศึกษาปฐมวัยและเด็กปฐมวัยที่มีคุณภาพต่อไป

7. พัฒนาการเด็กปฐมวัย 2-3 ปี

พัฒนาการของเด็กปฐมวัยทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านร่างกาย ด้านอารมณ์ จิตใจ ด้านสังคม และด้าน สติปัญญาแสดงให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นตามวุฒิภาวะและสภาพแวดล้อมที่เด็กได้รับ พัฒนาการเด็กในแต่ละ ช่วงวัยอาจเร็วหรือช้าแตกต่างกันไปในเด็กแต่ละคน หากผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับ พัฒนาการเด็ก ก็จะส่งผลดีต่อการพัฒนาเด็กที่ตนดูแลรับผิดชอบ สรุปที่สำคัญ มีดังนี้

1. ด้านร่างกาย วัยนี้เด็กเจริญเติบโตรวดเร็วโดยเฉพาะในเรื่องน้ำหนักและส่วนสูง กล้ามเนื้อมัดใหญ่มีการพัฒนาให้แข็งแรงและใช้งานได้คล่องแคล่วขึ้น เช่น กระโดดสองขา ปีนป่ายคล่องแคล่ว ขว้างปาลูกบอล ขึ้นบันไดด้วยเท้าคู่ แต่ยังทรงตัวได้ไม่มั่นคงนัก กล้ามเนื้อมัดเล็กและการประสานสัมพันธ์ของมือและตา มีการพัฒนาดีขึ้น แต่ยังคงควบคุมได้ไม่ดี เช่น หยิบจับสิ่งของด้วยการกำ ตักอาหารกินเอง แต่ยังหกหล่นบ้าง จับแก้วมีหูดื่มเองได้ ต่อบล็อกไม้

2. ด้านอารมณ์ จิตใจ เป็นวัยที่กำลังพัฒนาด้านตัวตน ชอบปฏิเสธ มีความต้องการแสดงออกถึงความเป็นตัวของตัวเอง แสดงออกทางอารมณ์อย่างตรงไปตรงมา อารมณ์เปลี่ยนแปลงง่าย ช่วงความสนใจมีระยะเวลาสั้น เมื่อมีสิ่งใดน่าสนใจก็จะเปลี่ยนความสนใจไปตามสิ่งนั้นๆ เด็กต้องการการโอบกอดสัมผัสด้วยความรัก และตอบสนองอย่างเท่าทันต่อความต้องการ สร้างความรู้สึกอบอุ่น มั่นคง ปลอดภัย ไว้ใจได้

3. ด้านสังคม เด็กวัยนี้มีลักษณะยึดตนเองเป็นศูนย์กลาง ยังไม่สามารถเข้าใจความรู้สึกของคนอื่น เด็กกำลังเริ่มขยายความสัมพันธ์ทางสังคม จากครอบครัวสู่บุคคลภายนอก โดยเฉพาะกับครูและเด็กด้วยกัน เด็กต้องการเวลาในการปรับตัวกับการเข้าสังคมรอบตัว เจตคติและพฤติกรรมทางสังคมของเด็กจะก่อขึ้นในวัยนี้ ลักษณะการเล่นของเด็กวัยนี้ยังเป็นการเล่นข้างๆ กัน แต่ไม่ได้เล่นด้วยกัน

4. ด้านสติปัญญา เป็นวัยที่เด็กต้องการใช้ประสาทสัมผัสทั้งหมด ในการรับรู้สิ่งต่างๆ เพื่อตอบสนองหรือใช้งานได้อย่างเหมาะสม (ระบบบูรณาการรับสัมผัส - Sensory Integration) เรียนรู้สิ่งต่างๆ ด้วยตนเองได้ดีขึ้นผ่านการสังเกต สำรวจ สัมผัส ลงมือทำ เลียนแบบ ลองผิดลองถูกด้วยตนเอง เด็กเริ่มรู้จักสิ่งของต่างๆ รอบตัวมากขึ้น และเริ่มรู้ว่าจะใช้ของสิ่งนั้นทำอะไร จำสิ่งที่ทำซ้ำบ่อยๆ ได้ดี ในด้านภาษา เด็กวัยนี้พัฒนาภาษาอย่างรวดเร็ว ฝึกการใช้ภาษาจากการทำกิจกรรมต่างๆ พูดคุยตอบคำถาม เล่าเรื่อง เล่านิทาน การพูดโต้ตอบยังเป็นประโยชน์ เนื่องจากเด็กยังมีคลังคำศัพท์ที่จำกัดจากประสบการณ์ที่น้อย จึงยังไม่เข้าใจความหมายของคำและเรื่องราวที่เป็นนามธรรม

• **พัฒนาการด้านทักษะสมองส่วนหน้าExecutive Functions ในเด็ก 2-3 ปี** ทักษะในกลุ่มพื้นฐาน 3 ด้าน ได้แก่ ทักษะการจำเพื่อใช้งาน ทักษะการตั้งใจไตร่ตรอง และทักษะการยืดหยุ่นความคิด กำลังพัฒนาอย่างรวดเร็ว การจำเพื่อใช้งานที่เกิดขึ้นในเด็ก 2-3 ปี เช่น: จดจำและทำตามคำสั่งง่าย ๆ ที่มีหลายขั้นตอนได้ เริ่มจำสิ่งของที่ซ่อนอยู่ได้ ทำกิจกรรมที่ต้องทำตามลำดับได้ ตามกลุ่มสีได้ เป็นต้น ส่วนในด้านทักษะการตั้งใจไตร่ตรอง เด็กเริ่มควบคุมตัวเองได้ ไม่หยิบของที่ไม่ควร หยดทำบางอย่างเมื่อถูกเตือน เริ่มรอคอยได้สั้น ๆ จดจ่อกับกิจกรรมที่ทำได้ระยะสั้น ๆ มีสมาธิกับสิ่งที่สนใจได้นานขึ้น เริ่มเข้าใจกฎและข้อบังคับง่าย ๆ และปฏิบัติตามได้ในบางครั้ง แต่ยังควบคุมอารมณ์ไม่ได้ดีนัก จึงต้องการการช่วยเหลือจากผู้ใหญ่เพื่อพัฒนาทักษะ EF ให้แข็งแรงขึ้น ส่วนในด้าน **ความยืดหยุ่นทางความคิด (Cognitive Flexibility)** เด็กเริ่มแสดงออกถึงการปรับเปลี่ยนความคิดและพฤติกรรมได้บ้าง เช่น: สามารถปรับเปลี่ยนวิธีการเล่นจากแบบหนึ่งไปอีกแบบหนึ่งได้ ปรับตัวกับกติกาที่เปลี่ยนไป เรียนรู้และปรับตัวกับสถานการณ์ใหม่ ๆ ได้ เด็กเล่นบทบาทสมมติ (Role Play ใช้จินตนาการและความคิดที่ยืดหยุ่นเพื่อสวมบทบาทที่แตกต่างกันไป เป็นต้น

8. คุณลักษณะที่พึงประสงค์

พัฒนาการ	กรอบการบูรณาการ 5 H	พัฒนาการเด็กปฐมวัย 5 ด้านตามคู่มือเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย (DSPM)
1.พัฒนาการด้านร่างกาย	Health : สุขภาพอนามัย	
1. ร่างกายเจริญเติบโตตามวัยและมีสุขภาพดี	สุขภาพแข็งแรง	- พัฒนาการด้านการเคลื่อนไหว (Gross Motor : GM)

พัฒนาการ	กรอบการบูรณาการ 5 H	พัฒนาการเด็กปฐมวัย 5 ด้านตาม คู่มือเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการ เด็กปฐมวัย (DSPM)
2. ใช้วัยวะของร่างกายได้ประสาน สัมพันธ์กัน		- พัฒนาการด้านกล้ามเนื้อมัดเล็กและ สติปัญญา (Fine Motor : FM)
2. พัฒนาการด้านอารมณ์ จิตใจ	Heart : จิตใจดี มีวินัย	พัฒนาการด้านการช่วยเหลือตนเองและ สังคม (Personal and Social : PS)
3. มีความสุขและแสดงออกทาง อารมณ์ได้เหมาะสมกับวัย		
3. พัฒนาการด้านสังคม	Hand : ฝึกเรียนรู้ มีทักษะ	- พัฒนาการด้านการเข้าใจภาษา (Receptive Language : RL)
4. รับรู้และสร้างปฏิสัมพันธ์กับบุคคล และสิ่งแวดล้อมรอบตัว		
5. ช่วยเหลือตนเองได้เหมาะสมกับวัย		พัฒนาการด้านการช่วยเหลือตนเองและ สังคม (Personal and Social : PS)
4. พัฒนาการด้านสติปัญญา	Head : เก่งคิด วิเคราะห์เป็น	- พัฒนาการด้านการเข้าใจภาษา (Receptive Language : RL) - พัฒนาการด้านการใช้ภาษา (Expressive Language : EL)
6. สื่อความหมายและใช้ภาษาสื่อสาร ได้เหมาะสมกับวัย		
7. สนใจเรียนรู้สิ่งต่างๆรอบตัว	Head : เก่งคิด วิเคราะห์เป็น	- พัฒนาการด้านกล้ามเนื้อมัดเล็กและ สติปัญญา (Fine Motor : FM) - พัฒนาการด้านการเข้าใจภาษา (Receptive Language : RL) - พัฒนาการด้านการใช้ภาษา (Expressive Language : EL) - พัฒนาการด้านการช่วยเหลือตนเองและ สังคม (Personal and Social : PS)

ตารางวิเคราะห์คุณลักษณะที่พึงประสงค์กับทักษะ DSPM

1. พัฒนาการด้านร่างกาย

คุณลักษณะที่พึงประสงค์ที่ 1 ร่างกายเจริญเติบโตตามวัยและมีสุขภาพดี

คุณลักษณะที่ 1.1 มีน้ำหนัก ส่วนสูงตามเกณฑ์

สภาพที่พึงประสงค์
อายุ 2 - 3 ปี
- น้ำหนักและส่วนสูงตามเกณฑ์ของกรมอนามัย
- เส้นรอบศีรษะตามเกณฑ์ (อายุ 2 ปี เส้นรอบศีรษะประมาณ 49 เซนติเมตร /อายุ 3 ปี เส้นรอบศีรษะ ประมาณ 50 เซนติเมตร)

คุณลักษณะที่ 1.2 มีร่างกายแข็งแรง

สภาพที่พึงประสงค์
อายุ 2 - 3 ปี
- วัคซีน (ได้รับวัคซีนครบตามเกณฑ์ที่กำหนดของกระทรวงสาธารณสุข)
- สุขภาพฟัน (2 ปี 6 เดือน : ฟันกรามน้ำนมซี่ในสุด (second molars) ขึ้น (2 ปี 6 เดือน-3 ปี : ฟันน้ำนมบน-ล่างขึ้นครบรวม 20 ซี่)
- มีภูมิคุ้มกันโรค ไม่ป่วยบ่อย
- ขับถ่ายเป็นเวลา (ปัสสาวะ 7-8 ครั้งต่อวัน)
- รับประทานอาหารเหมาะสมกับวัย (รับประทานอาหารหลัก 3 มื้อ/วัน อาหารว่าง 2 มื้อ/วัน)
- นอนและพักผ่อนเหมาะสมกับวัย (นอน 10-13 ชั่วโมง/วัน (รวมเวลานอนกลางวัน) โดยนอนกลางวัน 1 ครั้งต่อวัน ครั้งละ 1-2 ชั่วโมง)

คุณลักษณะที่พึงประสงค์ที่ 2 ใช้วัยวะของร่างกายได้ประสานสัมพันธ์กัน

คุณลักษณะที่ 2.1 ใช้กล้ามเนื้อใหญ่ได้เหมาะสมกับวัย

สภาพที่พึงประสงค์	ทักษะ (DSPM)
อายุ 2 - 3 ปี	อายุ 2 ปี 1 เดือน – 2 ปี 5 เดือน
- นั่งยองๆ เล่นโดยไม่เสียการทรงตัว	- กระโดดเท้าพื้นพื้นทั้ง 2 ข้าง (GM)
- เดินถอยหลังได้	อายุ 2 ปี 6 เดือน
- เดินขึ้นลงบันไดโดยมือข้างหนึ่งจับราวและก้าวเท้าโดยวางบนขั้นบันไดเดียวกันก่อน	- กระโดดข้ามเชือกบนพื้นไปข้างหน้าได้ (GM)
- กระโดดอยู่กับที่โดยเท้าพื้นพื้นทั้ง 2 ข้าง	- ขว้างลูกบอลขนาดเล็กได้ โดยยกมือขึ้นเหนือศีรษะ (GM)
	อายุ 2 ปี 7 เดือน – 3 ปี
	- ยืนขาเดียว 1 วินาที (GM)

คุณลักษณะที่ 2.2 ใช้กล้ามเนื้อเล็กประสานสัมพันธ์ มือ – ตา ได้เหมาะสมกับวัย

สภาพที่พึงประสงค์	ทักษะ (DSPM)
อายุ 2 - 3 ปี	อายุ 2 ปี 1 เดือน – 2 ปี 5 เดือน
- จับสีเทียนแท่งใหญ่เพื่อขีดเขียนได้	- แก้วปัญหาง่าย ๆ โดยใช้เครื่องมือด้วยตัวเอง (FM)
- เลียนแบบลากเส้นเป็นวงต่อเนื่อง หรือเส้นตรงแนวดิ่ง	อายุ 2 ปี 6 เดือน
	- ต่อก้อนไม้สี่เหลี่ยมลูกบาศก์เป็นหอสองได้ 8 ก้อน (FM)
	- ยื่นวัตถุให้ผู้ทดสอบได้ 1 ชิ้นตามคำบอก (รู้จำนวนเท่ากับ 1) (FM)
	อายุ 2 ปี 7 เดือน – 3 ปี
	- เลียนแบบลากเส้นเป็นวงต่อเนื่องกัน (FM)

2. พัฒนาการด้านอารมณ์ จิตใจ

คุณลักษณะที่พึงประสงค์ที่ 3 มีความสุขและแสดงออกทางอารมณ์ได้เหมาะสมกับวัย

คุณลักษณะที่ 3.1 ร่าเริงแจ่มใส

สภาพที่พึงประสงค์
อายุ 2 - 3 ปี
- อารมณ์ดี ยิ้มแย้ม หัวเราะง่าย แววตามีความสุข

คุณลักษณะที่ 3.2 แสดงออกทางอารมณ์ได้อย่างเหมาะสมกับวัย

สภาพที่พึงประสงค์
อายุ 2 - 3 ปี
- แสดงความภาคภูมิใจเมื่อทำสิ่งต่างๆสำเร็จ
- ชอบพูดคำว่า “ไม่” แม้จะเป็นสิ่งที่ต้องการ (รู้จักปฏิเสธ)
- กล้าพูดกล้าแสดงออกโดยมีผู้ชี้ชวน

คุณลักษณะที่ 3.3 สนใจและมีความสุขกับธรรมชาติ สิ่งสวยงาม ดนตรีและจังหวะการเคลื่อนไหว

สภาพที่พึงประสงค์
อายุ 2 - 3 ปี
- ตอบสนองต่อธรรมชาติ เสียงเพลง จังหวะดนตรี และสิ่งสวยงามต่างๆอย่างเพลิดเพลิน

3. พัฒนาการด้านสังคม

คุณลักษณะที่พึงประสงค์ที่ 4 รับรู้และสร้างปฏิสัมพันธ์กับบุคคลและสิ่งแวดล้อมรอบตัว

คุณลักษณะที่ 4.1 ปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อมได้

สภาพที่พึงประสงค์
อายุ 2 - 3 ปี
- ชอบเก็บของของตนเองไว้ใกล้ตัวและไม่ชอบแบ่งปันผู้อื่น

คุณลักษณะที่ 4.2 เล่นและร่วมทำกิจกรรมกับผู้อื่นได้ตามวัย

สภาพที่พึงประสงค์	ทักษะ (DSPM)
อายุ 2 - 3 ปี	อายุ 2 ปี 6 เดือน
- รอคอยช่วงเวลาสั้น ๆ	- เด็กรู้จักรอให้ถึงรอบของตนเองในการเล่นโดยมีผู้ใหญ่คอยบอก (PS)
- เล่นรวมกับคนอื่น แต่ต่างคนต่างเล่น	- สนใจฟังนิทานได้นาน 5 นาที ร้องเพลงได้บางคำ หรือร้องเพลงคลอตามทำนอง และรู้จักรอให้ถึงรอบของตนเองในการเล่นโดยมีผู้ใหญ่คอยบอก (RL)

คุณลักษณะที่พึงประสงค์ที่ 5 ช่วยเหลือตนเองได้เหมาะสมกับวัย

คุณลักษณะที่ 5.1 ทำกิจวัตรประจำวันด้วยตนเองได้ตามวัย

สภาพที่พึงประสงค์	ทักษะ (DSPM)
อายุ 2 - 3 ปี	อายุ 2 ปี 1 เดือน – 2 ปี 5 เดือน
- สวมเสื้อผ้าโดยมีคนช่วย	- ล้างและเช็ดมือได้เอง (PS)
- บอกได้ว่าตนเองต้องการขับถ่าย	อายุ 2 ปี 7 เดือน – 3 ปี
	- ใส่กางเกงได้เอง (PS)

4. พัฒนาการด้านสติปัญญา

คุณลักษณะที่พึงประสงค์ที่ 6 สื่อความหมายและใช้ภาษาได้เหมาะสมกับวัย

คุณลักษณะที่ 6.1 รับรู้และเข้าใจความหมายของภาษาได้ตามวัย

สภาพที่พึงประสงค์	ทักษะ (DSPM)
อายุ 2 – 3 ปี	อายุ 2 ปี 6 เดือน
- ร้องเพลงได้บางคำ และร้องเพลงคลอตามทำนอง	- สนใจฟังนิทานได้นาน 5 นาที (RL)
สภาพที่พึงประสงค์	ทักษะ (DSPM)
- สนใจดูหนังสือนิทานภาพ	- ร้องเพลงได้บางคำหรือร้องเพลงคลอตามทำนอง (PS)
สภาพที่พึงประสงค์	- ซื่อวัยละ 7 ส่วน (RL)
สภาพที่พึงประสงค์	- ยื่นวัตถุให้ผู้เล็งดูได้ 1 ชิ้นตามคำบอก (รู้จำนวนเท่ากับ 1) และวางวัตถุไว้ “ข้างบน” และ “ข้างใต้” ตามคำสั่งได้
	อายุ 2 ปี 7 เดือน
	- นำวัตถุ 2 ชนิดในห่อมาให้ได้ตามคำสั่ง

คุณลักษณะที่ 6.2 แสดงออกและ/หรือพูดเพื่อสื่อความหมายได้

สภาพที่พึงประสงค์	ทักษะ (DSPM)
อายุ 2 - 3 ปี	อายุ 2 ปี 1 เดือน – 2 ปี 5 เดือน
- พูดเป็นวลีสั้น ๆ	- พูดตอบรับและปฏิเสธได้ (EL)
	อายุ 2 ปี 6 เดือน
	- พูดติดต่อกัน 2 คำขึ้นไปอย่างมีความหมายโดยใช้คำกริยาได้ถูกต้องอย่างน้อย 4 กริยา (EL)
	อายุ 2 ปี 7 เดือน – 3 ปี
- มักจะถามคำถาม “อะไร” และ “ทำไม”	- พูดติดต่อกัน 3 - 4 คำได้อย่างน้อย 4 ความหมาย (EL)

คุณลักษณะที่พึงประสงค์ที่ 7 สนใจเรียนรู้สิ่งต่างๆรอบตัว

คุณลักษณะที่ 7.1 สนใจและ เรียนรู้สิ่งต่างๆรอบตัว

สภาพที่พึงประสงค์	ทักษะ (DSPM)
อายุ 2 - 3 ปี	อายุ 2 ปี 6 เดือน
- อยากเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ	- วางวัตถุไว้ “ข้างบน” และ “ข้างใต้” ตามคำสั่งได้ (RL)
- ถามบ่อยถามซ้ำ	อายุ 2 ปี 7 เดือน – 3 ปี
- จดจ่อต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งได้ยาวนานขึ้น	- นำวัตถุ 2 ชนิด ในห้องมาให้ได้ตามคำสั่ง (RL)

คุณลักษณะที่ 7.2 เรียนรู้ผ่านการเลียนแบบ

สภาพที่พึงประสงค์
อายุ 2 - 3 ปี
- เลียนแบบการกระทำผู้ใกล้ชิดหรือเด็กอื่น
- พยายามเลียนแบบเสียงต่าง ๆ

คุณลักษณะที่ 7.3 สำรวจโดยใช้ประสาทสัมผัส

สภาพที่พึงประสงค์
อายุ 2 - 3 ปี
- ค้นหาของที่ถูกลบซ่อนโดยมีสิ่งปกปิด 2 - 3 ชั้น (เด็กรับรู้ของที่ซ่อนไว้ยังคงอยู่ ไม่ได้หายไปไหน)
- ชอบละเลงสีด้วยมือ

9. ประสพการณ์สำคัญ (อายุ 2 - 3 ปี)

หลักสูตรการศึกษาปฐมวัยกำหนดประสบการณ์สำคัญเพื่อจะชี้แนะให้ครูเข้าใจว่าการจัดประสบการณ์การเรียนรู้สำคัญที่ควรจัดสำหรับเด็กปฐมวัยมีอะไรบ้าง เด็กปฐมวัยต้องทำอะไร เรียนรู้สิ่งต่างๆ รอบตัวอย่างไร ดังนั้น เป็นหน้าที่ของครูที่ต้องนำประสบการณ์สำคัญทุกด้านไปใช้เป็นแนวทางในการวางแผนการจัดประสบการณ์จัดสิ่งแวดล้อมการเรียนรู้ และใช้เป็นแนวทางในการสังเกตพฤติกรรมของเด็กปฐมวัย ขณะเรียนรู้ผ่านประสบการณ์สำคัญทั้งนี้ ประสบการณ์สำคัญสำหรับเด็กปฐมวัยมี ดังนี้

1. ประสบการณ์สำคัญที่ส่งเสริมพัฒนาการด้านร่างกาย เป็นการสนับสนุนให้เด็กได้มีโอกาสพัฒนาการใช้กล้ามเนื้อใหญ่กล้ามเนื้อเล็ก และการประสานสัมพันธ์ระหว่างกล้ามเนื้อและระบบประสาทในการทำกิจวัตรประจำวันหรือการทำกิจกรรมต่าง การนอนหลับพักผ่อน การดูแลสุขภาพอนามัยและความปลอดภัยของตนเอง

ประสบการณ์สำคัญที่ควรส่งเสริม ประกอบด้วย การเคลื่อนไหวส่วนต่างๆของร่างกายตามจังหวะดนตรี การเล่นออกกำลังกายกลางแจ้งอย่างอิสระ การเคลื่อนไหวและการทรงตัว การประสานสัมพันธ์ของกล้ามเนื้อและระบบประสาท การเล่นเครื่องเล่นสัมผัส การวาด การเขียนขีดเขียน การปั้น การฉีก การตัดปะ การดูแลรักษาความสะอาดของร่างกาย ของใช้ส่วนตัว การล้างมือ การดูแลฟัน การรับประทานอาหารครบ 5 หมู่โดยเน้นผักและผลไม้ และการรักษาความปลอดภัย เป็นต้น

2. ประสบการณ์สำคัญที่ส่งเสริมพัฒนาการด้านอารมณ์จิตใจ เป็นการสนับสนุนให้เด็กได้รู้จักอารมณ์ของตนเอง และแสดงออกทางอารมณ์ที่เหมาะสมกับวัย มีความสุข ร่าเริงแจ่มใส ได้พัฒนา ความรู้สึกที่ดีต่อตนเอง

และความเชื่อมั่นในตนเองจากการปฏิบัติต่างๆ ในชีวิตประจำวัน พ่อแม่หรือผู้เลี้ยงดูเป็นบุคคลที่มีส่วนสำคัญอย่างยิ่งในการทำตัวให้เป็นที่ยรัก อบอุ่น มั่นคง เกิดความรู้สึกปลอดภัย ไว้วางใจซึ่งจะส่งผลให้เด็กเกิดความรู้สึกที่ดีต่อตนเองและเรียนรู้ที่จะสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่น

ประสบการณ์สำคัญที่ควรส่งเสริม ประกอบด้วย การรับรู้อารมณ์หรือความรู้สึกของตนเอง การแสดงอารมณ์ที่เป็นสุข การมีสัมพันธภาพเชิงบวกที่อบอุ่น มั่นคง ปลอดภัย ไว้วางใจได้ การได้ทำงานสำเร็จด้วยตนเอง และการได้รับคำชื่นชม การควบคุมอารมณ์และการแสดงออก การเล่นอิสระ การเล่นบทบาทสมมติ การชื่นชมธรรมชาติ การเพาะปลูกอย่างง่าย การเลี้ยงสัตว์ การฟังนิทาน การร้องเพลง การท่องคำคล้องจอง การทำกิจกรรมศิลปะต่างๆตามความสนใจ เป็นต้น

3. ประสบการณ์สำคัญที่ส่งเสริมพัฒนาการด้านสังคม เป็นการสนับสนุนให้เด็กได้มีโอกาสปฏิสัมพันธ์กับบุคคลและสิ่งแวดล้อมต่างๆ รอบตัวในชีวิตประจำวัน ได้ปฏิบัติกิจกรรมต่างๆและปรับตัวอยู่ในสังคม เด็กควรมีโอกาสได้เล่นและทำกิจกรรมร่วมกับผู้อื่น ไม่ว่าจะเป็นผู้ใหญ่ เด็กวัยเดียวกันหรือต่างวัย เพศเดียวกันหรือต่างเพศ อย่างสม่ำเสมอ

ประสบการณ์สำคัญที่ควรส่งเสริม ประกอบด้วย การช่วยเหลือตนเองในกิจวัตรประจำวันตามวัยการเล่นอย่างอิสระ การมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น การแบ่งปันหรือการให้ การอดทนรอคอยตามวัย การกำกับตนเองไม่ให้ทำร้ายตนเองและผู้อื่นและไม่ทำให้ข้าวของเสียหาย การใช้ภาษาบอกความต้องการ การออกไปเล่นนอกบ้าน การไปสวนสาธารณะ การออกไปร่วมกิจกรรมในศาสนสถาน เป็นต้น

4. ประสบการณ์สำคัญที่ส่งเสริมพัฒนาการด้านสติปัญญา เป็นการสนับสนุนให้เด็กได้รับรู้ และเรียนรู้จดจำ สิ่งต่างๆ รอบตัวในชีวิตประจำวันจากประสบการณ์ ผ่านประสาทสัมผัสทั้งห้า การสังเกต สำรวจ สัมผัส และการเคลื่อนไหว ผ่านการเล่น การทำกิจวัตรประจำวันและกิจกรรมเสริมประสบการณ์ต่างๆ ได้พัฒนาการใช้ภาษาสื่อความหมายและความคิด รู้จักสังเกตคุณลักษณะต่างๆไม่ว่าจะเป็นสี ขนาด รูปร่าง รูปทรง ผิวสัมผัส จดจำชื่อเรียกสิ่งต่างๆ รอบตัว

ประสบการณ์สำคัญที่ควรส่งเสริม ประกอบด้วย การตอบคำถามจากการคิด การเชื่อมโยงจากประสบการณ์เดิม การเรียงลำดับเหตุการณ์ การยืดหยุ่นความคิดตามวัย การจดจ่อใส่ใจ การสังเกตวัตถุหรือสิ่งของที่มีสีและรูปร่างที่แตกต่างกัน การฟังเสียงต่างๆรอบตัว การฟังนิทานหรือเรื่องราวสั้นๆ การพูดบอกความต้องการ การเล่าเรื่อง การสำรวจ และการทดลองอย่างง่ายๆ การคิดวางแผนที่ไม่ซับซ้อน การคิดตัดสินใจหรือคิดแก้ปัญหาในเรื่องที่ง่ายๆ ด้วยตนเอง

10. สารการเรียนรู้

สารที่ควรเรียนรู้ที่ 1 เรื่องราวเกี่ยวกับตัวเด็ก

รายละเอียด เด็กควรเรียนรู้เกี่ยวกับเรื่องเพศของตนเอง การเรียกชื่อส่วนต่างๆ ของใบหน้าและร่างกาย การเล่นและการดูแลตนเองเบื้องต้นโดยมีผู้ใหญ่ให้การช่วยเหลือ การล้างมือ การขับถ่าย การรับประทานอาหาร การถอดและสวมใส่เสื้อผ้า การรักษาความปลอดภัย และการนอนหลับพักผ่อน

สารที่ควรเรียนรู้ 2 เรื่องราวเกี่ยวกับบุคคลและสถานที่แวดล้อมเด็ก

รายละเอียด เด็กควรเรียนรู้เกี่ยวกับบุคคลภายในครอบครัว และบุคคลภายนอกครอบครัว การรู้จักชื่อเรียกหรือสรรพนามแทนตัวญาติหรือผู้เลี้ยงดู วัฏปฏิบัติกับผู้อื่นอย่างเหมาะสม การทักทายด้วยการไหว้ การเล่นกับพี่น้องในบ้าน การไปเที่ยวตลาดและสถานที่ต่างๆในชุมชน การเล่นที่สนามเด็กเล่น การเข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนา วัฒนธรรมและประเพณี

สาระที่ควรเรียนรู้ที่ 3 ธรรมชาติรอบตัว

รายละเอียด เด็กควรเรียนรู้เกี่ยวกับการสำรวจสิ่งต่างๆ ในธรรมชาติรอบตัว เช่น สัตว์ พืช ดอกไม้ ใบไม้ ผ่านการใช้ประสาทสัมผัสทั้งห้า การเล่นน้ำเล่นทราย การเลี้ยงสัตว์ต่างๆที่ไม่เป็นอันตราย การเดินเล่นในสวน การเพาะปลูกอย่างง่าย

สาระที่ควรเรียนรู้ที่ 4 เรื่องราวเกี่ยวกับสิ่งต่างๆ รอบตัวเด็ก

รายละเอียด เด็กควรเรียนรู้เกี่ยวกับชื่อของเล่นของใช้ที่อยู่รอบตัว การเชื่อมโยงลักษณะหรือคุณสมบัติอย่างง่าย ๆ ของสิ่งต่างๆ ที่อยู่ใกล้ตัวเด็ก เช่น สี รูปร่าง รูปทรง ขนาด ผิวสัมผัส

11. การจัดเวลาเรียน

เวลาเรียนสำหรับเด็กปฐมวัยวัย 2-3 ปี ขึ้นอยู่กับสถานศึกษาแต่ละแห่ง 52 สัปดาห์: 1 ปีการศึกษา ในแต่ละวันจะใช้เวลา 5 – 6 ชั่วโมงโดยประมาณ

ทั้งนี้ ต้องมีผู้เลี้ยงดูใกล้ชิดและเหมาะสมกับจำนวนเด็กโดยคำนึงถึงอายุเด็กเป็นหลัก ด้วยอัตราส่วนตามมาตรฐาน สถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ ในอัตราส่วนระหว่างผู้เลี้ยงดูเด็ก : เด็ก เท่ากับ 1:10

12. หลักการจัดกิจกรรมประจำวัน

1. กำหนดระยะเวลาในการจัดกิจกรรมแต่ละกิจกรรมให้เหมาะสมกับวัยของเด็กในแต่ละวันแต่ยืดหยุ่น ได้ตามความต้องการและความสนใจของเด็ก วัย 2 – 3 ปี มีความสนใจช่วงสั้นประมาณ 5 – 8 นาที

2. กิจกรรมที่ต้องใช้ความคิด ทั้งรายบุคคลและกลุ่มใหญ่ ไม่ควรใช้เวลาต่อเนื่องนานเกินกว่า 20 นาที

3. กิจกรรมที่มีการวางแผนโดยครู เพื่อช่วยให้เด็กเกิดทักษะหรือความคิดรวบยอดในเรื่องใดเรื่องหนึ่งตามที่กำหนดไว้ในหลักสูตร

4. กิจกรรมที่เด็กมีอิสระเลือกเล่นเสรี เพื่อช่วยให้เด็กรู้จักเลือกตัดสินใจ คิดแก้ปัญหาคิดสร้างสรรค์ เช่น การเล่นตามมุม การเล่นกลางแจ้ง ฯลฯ ใช้เวลาประมาณ 40-60 นาที

5. กิจกรรมควรมีความสมดุลระหว่างกิจกรรมในห้องและนอกห้อง กิจกรรมที่ใช้กล้ามเนื้อใหญ่และกล้ามเนื้อเล็ก กิจกรรมที่เป็นรายบุคคล กิจกรรมย่อยและกลุ่มใหญ่ กิจกรรมที่เด็กเป็นผู้ริเริ่มและครูหรือผู้จัดประสบการณ์เป็นผู้ริเริ่ม และกิจกรรมที่ใช้กำลังและไม่ใช้กำลัง จัดให้ครบทุกประเภท ทั้งนี้กิจกรรมที่ต้องออกกำลังกายควรจัดสลับกับกิจกรรมที่ไม่ต้องใช้กำลังมากนัก เพื่อเด็กจะได้ไม่เหนื่อยเกินไป

13. ขอบข่ายของกิจกรรมประจำวัน

การเลือกกิจกรรมประจำวันที่จะนำมาจัดในแต่ละวันสามารถจัดได้หลายรูปแบบทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความเหมาะสมในการนำไปใช้ของแต่ละหน่วยงานและสภาพชุมชนที่สำคัญครูต้องคำนึงถึงการจัดกิจกรรมให้ครอบคลุมพัฒนาการทุกด้าน แต่ต้องให้ครอบคลุมสิ่งต่อไปนี้

1. **การพัฒนากล้ามเนื้อใหญ่** เป็นการพัฒนาความแข็งแรง ความยืดหยุ่น การทรงตัว ความคล่องแคล่วในการใช้วัยวะต่างๆ และจังหวะการเคลื่อนไหวในการใช้กล้ามเนื้อใหญ่ โดยจัดกิจกรรมให้เด็กได้เล่นอิสระกลางแจ้ง เล่นเครื่องเล่นสนาม ปีนเล่นอิสระ เคลื่อนไหวร่างกายตามจังหวะดนตรี

2. **การพัฒนากล้ามเนื้อเล็ก** เป็นการพัฒนาความแข็งแรงของกล้ามเนื้อเล็กกล้ามเนื้อมือ นิ้วมือ การประสานสัมพันธ์ระหว่างกล้ามเนื้อมือและระบบประสาทตาได้อย่างคล่องแคล่วและประสานสัมพันธ์กัน โดยจัด

กิจกรรมให้เด็กได้เล่นเครื่องเล่นสัมผัส เล่นเกมการศึกษา ฝึกช่วยเหลือตนเองในการแต่งกาย หยิบจับชิ้นส่วนและใช้อุปกรณ์ศิลปะ เช่น สีเทียน กรรไกร พู่กัน ดินน้ำมัน ฯลฯ

3. การพัฒนาอารมณ์ จิตใจ และปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม เป็นการปลูกฝังให้เด็กมีความรู้สึกที่ดีต่อตนเองและผู้อื่น มีความเชื่อมั่น กล้าแสดงออก มีวินัยในตนเอง รับผิดชอบ ซื่อสัตย์ ประหยัด เมตตา กรุณา เอื้อเฟื้อ แบ่งปัน มีมารยาทและปฏิบัติตามวัฒนธรรมไทยและศาสนาที่นับถือ โดยจัดกิจกรรมต่าง ๆ ผ่านการเล่นให้เด็กได้มีโอกาสตัดสินใจเลือก ได้รับการตอบสนองตามความต้องการ ได้ฝึกปฏิบัติโดยสอดแทรกคุณธรรม จริยธรรมอย่างต่อเนื่อง

4. การพัฒนาสังคมนิสัย เป็นการพัฒนาให้เด็กมีลักษณะนิสัยที่ดีแสดงออกอย่างเหมาะสมและอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ อย่างมีความสุข ช่วยเหลือตนเองในการทำกิจวัตรประจำวัน มีนิสัยรักการทำงาน รู้จักระมัดระวังความปลอดภัยของตนเองและผู้อื่นให้เด็กได้ปฏิบัติกิจวัตรประจำวันอย่างสม่ำเสมอ เช่น รับประทานอาหาร พักผ่อน นอนหลับ ขับถ่าย ทำความสะอาดร่างกาย เล่นและทำงานร่วมกับผู้อื่น ปฏิบัติตามกฎกติกาข้อตกลงของส่วนรวม เก็บของเข้าที่เมื่อเล่นหรือทำงานเสร็จ ฯลฯ

5. การพัฒนาการคิด เป็นการพัฒนา ให้เด็กได้มีความสามารถในการคิดแก้ปัญหา ความคิดรวบยอดทางคณิตศาสตร์ และทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ โดยจัดกิจกรรมให้เด็กได้สนทนา อภิปราย แลกเปลี่ยนความคิดเห็นเชิญวิทยากรมาพูดคุยกับเด็กศึกษานอกสถานที่ เล่นเกมการศึกษา ฝึกการแก้ปัญหาในชีวิตประจำวัน และในการทำกิจกรรมทั้งเป็นกลุ่มย่อย กลุ่มใหญ่หรือรายบุคคล

6. การพัฒนาภาษา เป็นการพัฒนาให้เด็กใช้ภาษาสื่อสารถ่ายทอดความรู้สึกนึกคิด ความรู้ความเข้าใจในสิ่งต่างๆ ที่เด็กมีประสบการณ์ โดยสามารถตั้งคำถามในสิ่งที่สงสัยใคร่รู้ จัดกิจกรรมทางภาษาให้มีความหลากหลายในสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ มุ่งปลูกฝังให้เด็กได้แสดงออกในการฟัง พูด อ่าน เขียน มีนิสัยรักการอ่าน และบุคคลแวดล้อมต้องเป็นแบบอย่างที่ดีในการใช้ภาษา ทั้งนี้ต้องคำนึงถึงหลักการจัดกิจกรรมทางภาษาที่เหมาะสมกับเด็กเป็นสำคัญ

7. การส่งเสริมจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ เป็นการพัฒนาให้เด็กได้พัฒนาความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ได้ถ่ายทอดอารมณ์ความรู้สึกและเห็นความสวยงามของสิ่งต่างๆ โดยจัดกิจกรรมศิลปะ ดนตรี การเคลื่อนไหวและจังหวะตามจินตนาการประดิษฐ์สิ่งต่างๆ อย่างอิสระตามความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ของเด็กเล่นบทบาทสมมติในมุมต่างๆ เล่นน้ำ เล่นทราย เล่นก่อสร้างสิ่งต่างๆ เช่น แท่งไม้รูปทรงต่าง ฯลฯ

14. การสร้างบรรยากาศการเรียนรู้

สถานศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดบรรยากาศทั้งภายในและภายนอกห้องเรียนที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็ก เพื่อส่งเสริมให้เด็กได้เรียนรู้ตามธรรมชาติ สอดคล้องกับพัฒนาการของเด็กแต่ละวัยเรียนรู้ผ่านการเล่นที่น่าสนใจ สนุกสนาน โดยได้ดำเนินการพัฒนาและปรับปรุง ดังนี้

ภายในห้องเรียน ห้องเรียนแต่ละห้องจะเน้นความสะอาด สวยงาม ปลอดภัย ตกแต่งบอร์ด ด้วยเนื้อหาสาระที่สอดคล้องกับหน่วยที่เด็กกำลังเรียนอยู่ในแต่ละสัปดาห์ ภายในห้องเรียน จะมีมุมประสบการณ์พร้อมกับสื่ออุปกรณ์ที่แข็งแรง สวยงาม ปลอดภัย และเพียงพอกับจำนวนของเด็ก เพื่อให้เด็กได้เรียนรู้จากประสาทสัมผัสทั้ง 5 และจัดพื้นที่ในการแสดงผลงานของเด็กให้อยู่ในระดับสายตาของเด็ก เพราะมีความเชื่อว่า สภาพแวดล้อมที่ดีจะทำให้เด็กเกิดการเรียนรู้ที่ดี มุมประสบการณ์ เช่น มุมหนังสือ มุมบล็อก มุมบทบาทสมมติ มุมเกมการศึกษา มุมหนังสือ มุมธรรมชาติ/วิทยาศาสตร์ นอกจากนี้ ทางสถานศึกษาได้จัดทำห้องน้ำ ห้องส้วม ไว้ภายในห้องเรียน เพื่อความสะดวกและความปลอดภัยของเด็ก

ภายนอกห้องเรียน สถานศึกษาจัดตกแต่งสภาพแวดล้อมภายนอกห้องเรียนด้วยพันธุ์ไม้ต่างๆ ได้แก่ ไม้ดอกไม้ประดับ ผักสวนครัว ไม้ยืนต้น หน้าอาคารเรียนได้จัดให้มีสระน้ำ เพื่อเลี้ยงสัตว์น้ำ เช่น ปลา และมี

สวนหย่อมด้านหน้า เพื่อความสวยงาม ความเพลิดเพลิน เพื่อเอื้อต่อการพัฒนาการของเด็กได้ศึกษานอกสถานที่ ได้ทำให้เด็กได้สัมผัสธรรมชาติของจริง มีมุมน้ำมุมทราย สนามเด็กเล่น พื้นที่จัดกิจกรรมพัฒนาประสาทสัมผัสทั้ง 5 (Sensory Integration) เพื่อส่งเสริมให้เด็กมีสุขภาพจิตดี สนุกสนานกับการเรียนรู้มีคุณครูจัดกิจกรรมขึ้นให้กับเด็กยึดหลักการสะอาด ปลอดภัย ร่มรื่น ทั้งภายในและภายนอกห้องเรียน

15. สื่อ

สื่อ เป็นตัวกลางกระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้ตามจุดมุ่งหมายที่กำหนด การเรียนรู้ของเด็กอายุ 2-3 ปี จำเป็นต้องผ่านการลงมือปฏิบัติจริงหรือเกิดจากการค้นพบด้วยตนเอง เป็นประสบการณ์ตรงซึ่งเด็กจะเรียนรู้จากสิ่งที่เห็นรูปธรรม หรือมองเห็นจับต้องได้ ไปสู่การเรียนรู้สิ่งที่นามธรรมเมื่อเด็กโตขึ้น แบ่งได้ดังต่อไปนี้

1. สื่อการเรียนรู้

สื่อการเรียนรู้สำหรับเด็ก เป็นสิ่งสำคัญต่อกระบวนการพัฒนาประสาทสัมผัส ทักษะ ความรู้ และความคิดสร้างสรรค์ของเด็กในช่วงวัย 2-3 ปี ซึ่งเป็นช่วงสำคัญของการเรียนรู้ผ่านการเล่น (Learning through Play) จัดให้มีวัสดุที่หลากหลาย โดยเน้นวัสดุใกล้ตัว วัสดุจากธรรมชาติ เช่น ไม้ ก้อนหิน ฝา/สิ่งทอ กระดาษ/กระดาษแข็ง ยาง

2. ของเล่นสำหรับวัย 2-3 ปี

ของเล่น เป็นสิ่งที่ประกอบการเล่นของเด็ก ช่วยกระตุ้นให้เด็กเกิดการเรียนรู้และเกิดความมั่นใจในการเล่น ของเล่นอาจจัดทำขึ้นเองจากวัสดุ สิ่งของ เศษวัสดุเหลือใช้ที่มีอยู่รอบตัวในชีวิตประจำวัน ทั้งนี้ให้คำนึงถึงความปลอดภัย จากตัววัสดุ ไม่แหลมคม ไม่หลุดง่าย ไม่เล็กลงไป ปลอดภัยจากสารพิษ เป็นต้น

2.1) ลักษณะของเล่นเด็ก ของเล่นอาจจะเป็นของเล่นจริง เช่น ถ้วยชามพลาสติก หวี แปรงสีฟัน หรือของเล่นเลียนแบบของจริง เช่น ตุ๊กตาสัตว์ขนอ่อนนุ่ม ตุ๊กตาคน ลูกบอลเด็กเล่น รถเด็กเล่น ของเล่นเครื่องครัว/เครื่องใช้ในบ้าน หรือของเล่นเพื่อการศึกษาและความคิดสร้างสรรค์ เช่น บล็อกไม้/พลาสติก เกมภาพตัดต่อ เกมโดมิโน รวมถึงของเล่นพื้นบ้าน เช่น ปลาตะเพียนใบลาน ตะกร้อใบลาน ตุ๊กตาสัตว์ทำจากฟาง กังหันลมใบตาล ล้อกลิ้งไม้ไผ่ นก/ตุ๊กตาสานใบมะพร้าว กะลารองเท้า ปีใบมะพร้าว และรูปปั้นดินเหนียวรูปสัตว์

2.2) ของเล่นเด็กตามวัตถุประสงค์การเล่น เช่น ของเล่นฝึกประสาทสัมผัส เป็นของเล่นมีผิวสัมผัสเรียบ/ขรุขระ หรือ โมบายรูปทรงต่างๆ ของเล่นฝึกการเคลื่อนไหว เช่น ลูกบอล ของเล่นลากจูงได้ ของเล่นไถลาน ของเล่นมีล้อเลื่อน หรือของเล่นฝึกภาษา เช่น นิทาน เทปเพลง เครื่องดนตรี

2.3) ของเล่นตามวัย เด็กมีความสนใจของเล่นแตกต่างกันตามความสามารถของวัย ดังนี้

ของเล่นสำหรับเด็กอายุ 2 - 3 ปีควรเป็นของเล่นที่ฝึกทักษะการเคลื่อนไหว การประสานสัมพันธ์มือ-ตา การใช้กล้ามเนื้อมือ ข้อมือ การสังเกตเปรียบเทียบ การใช้ความจำและความคิดสร้างสรรค์ เช่น ของเล่นลากจูงและผลักได้ที่มีขนาดใหญ่ ตุ๊กตา ของเล่นจำลอง กระดานค้อนตอก บล็อกไม้/พลาสติก ภาพตัดต่ออย่างง่าย ตัวต่อพลาสติก เป็นต้น

2.4) การเลือกของเล่นเด็ก ควรคำนึงถึงความปลอดภัยในการเล่น ของเล่นสำหรับเด็กอาจทำได้ด้วยไม้ ฝา พลาสติก หรือโลหะที่ไม่มีอันตราย ไม่มีผิวสัมผัสที่แหลมคม ไม่มีชิ้นส่วนที่หลุดหรือแตกหักง่าย ตลอดจนทำด้วยวัสดุที่ไม่มีพิษต่อเด็กทั้งที่ทาหรือส่วนผสมในการผลิต ขนาดไม่เล็กลงไปจนทำให้เด็กกลืน หรือหยิบใส่รูจมูก หรือเข้าปากได้ รวมทั้งมีน้ำหนักพอเหมาะที่เด็กสามารถหยิบเล่นได้

16. แหล่งเรียนรู้

สภาพแวดล้อมที่ดีและเหมาะสม โดยเฉพาะอย่างยิ่งสภาพแวดล้อมที่อบอุ่น ปลอดภัย มีการสนับสนุนการเรียนรู้ และไม่เคร่งเครียดด้วยกฎระเบียบนั้น มีความสำคัญอย่างมากในการส่งเสริมพัฒนาการและกระตุ้นการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยให้เต็มตามศักยภาพ ซึ่งการจัดการสภาพแวดล้อมให้มีความเหมาะสมดังกล่าว สามารถแบ่งได้ ๓ ด้าน ดังนี้

1. การจัดการสภาพแวดล้อมด้านกายภาพ เป็นการจัดการสภาพแวดล้อมตามแนวคิดให้มีพื้นที่ในการตอบสนองการทำกิจกรรมต่างๆ อย่างคล่องตัว เน้นในเรื่องของความสะอาด ปลอดภัย ที่บุคคลภายนอกไม่สามารถเข้าถึงได้ง่าย มีการถ่ายเทอากาศที่ดี มีอุณหภูมิเหมาะสม แสงสว่างพอเพียง ไม่มีฝุ่น PM 2.5 ที่เกินมาตรฐาน โดยสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยควรจัดแบ่งให้มี พื้นที่ดังต่อไปนี้

สภาพแวดล้อมภายนอกอาคาร พื้นที่กลางแจ้งหรือสนามเด็กเล่น มีความสำคัญต่อเด็กในหลายมิติ ทั้งพัฒนาการทางกาย สังคม และสติปัญญา เนื่องจากเป็นสภาพแวดล้อมที่เปิดโอกาสให้เด็กได้ทำกิจกรรมที่ส่งเสริมการเติบโตโดยรวม ไม่เพียงแต่เป็นพื้นที่สำหรับการออกกำลังกายเท่านั้น แต่ยังช่วยกระตุ้นปฏิสัมพันธ์ทางสังคมและการเล่นเชิงจินตนาการ ซึ่งล้วนเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาทักษะชีวิตที่จำเป็น ซึ่งสนามเด็กเล่นควรมีความหลากหลายตามวัยของเด็ก มีจำนวนที่เพียงพอแก่ผู้เล่น และประกอบไปด้วยเครื่องเล่นที่ปลอดภัย

พื้นที่สีเขียว มีประโยชน์มากสำหรับเด็ก ส่งผลดีต่อสุขภาพกาย อารมณ์ จิตใจ และสังคม การได้สัมผัสกับธรรมชาติจะช่วยส่งเสริมวิถีชีวิตที่ดีต่อสุขภาพ เสริมสร้างสุขภาวะทางอารมณ์และจิตใจ รวมถึง กระตุ้นปฏิสัมพันธ์ทางสังคมระหว่างเด็กๆ เช่น การปลูกผัก สวนหย่อม ปลูกต้นไม้

พื้นที่ธรรมชาติและองค์ประกอบอื่น ๆ มีประโยชน์มากต่อพัฒนาการในเด็ก เนื่องจากการ มีปฏิสัมพันธ์กับธรรมชาติ เช่น ดิน หิน ทราย น้ำ ฯลฯ จะเปิดโอกาสให้เด็กได้สำรวจ เรียนรู้ และพัฒนาทักษะชีวิต ที่สำคัญนอกจากนี้ถ้ามีมุมสัตว์เลี้ยงให้เด็กดู ก็จะช่วย让孩子ฝึกการสังเกต การให้อาหาร และศึกษาชีวิตความเป็นอยู่ของสัตว์ได้

แหล่งเรียนรู้ในชุมชนและธรรมชาติ ซึ่งตัวอย่างแหล่งวิทยาการการเรียนรู้ในชุมชนที่จัด กิจกรรมการเรียนรู้ขึ้นภายในชุมชนและธรรมชาติ เช่น อุทยานการศึกษาในวัดและชุมชน อุทยานประวัติศาสตร์ อุทยานแห่งชาติทางทะเล อุทยานแห่งชาติในท้องถิ่นแถบภูเขา หอสมุด ห้องสมุดประชาชน พิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น พิพิธภัณฑ์ธรรมชาติต่างๆ เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีแหล่งเรียนรู้ในชุมชนอีกประเภทหนึ่ง ซึ่งเป็นสถาบันของชุมชนที่มีอยู่แล้วในวิถีชีวิตและการทำมาหากินภายในชุมชน เช่น โบสถ์ วิหาร ศาลาการเปรียญในวัด หรือศาสนสถาน ตลาดร้านขายของชำ แหล่งชุมชนชาวบ้าน ลานนวดข้าว สถานีอนามัย เป็นต้น ส่วนแหล่งเรียนรู้ในธรรมชาติ เช่น ป่าทุกแห่ง ล้วนเป็นห้องเรียนธรรมชาติที่เปิดกว้างสร้างบรรยากาศและจินตนาการการเรียนรู้ของเด็ก

สภาพแวดล้อมภายในอาคาร ได้แก่ พื้นที่ต่างๆ ตามความเหมาะสม เช่น ห้องจัดกิจกรรม ห้องอาหาร ห้องนอน พื้นที่อ่านหนังสือ ห้องน้ำ ห้องส้วม ห้องเหล่านี้ต้องสะอาด อากาศถ่ายเทได้ดี มีความสะดวกในการใช้งาน และมีความ ปลอดภัย นอกจากนี้ควรมีมุมเรียนรู้ตามความสนใจ เช่น มุมอ่านหนังสือ มุมวาดภาพระบายสี มุมวิทยาศาสตร์ มุม สืบค้นและของเล่นพื้นบ้าน ฯลฯ ซึ่งมีประโยชน์อย่างมากในการส่งเสริมพัฒนาการทางสติปัญญา สังคม และอารมณ์ของเด็ก การจัดสภาพแวดล้อมภายในอาคารที่เหมาะสมตามช่วงอายุ มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

2. การจัดการสภาพแวดล้อมด้านจิตภาพ

การจัดการสภาพแวดล้อมด้านจิตภาพมีเป้าหมายเพื่อให้เด็กได้เรียนรู้การอยู่ร่วมกันในสภาพแวดล้อมแห่งความสุข ผู้เลี้ยงดูมีท่าทีที่อบอุ่น ใจเย็นในการฝึกฝนเด็ก ให้ความมั่นใจแก่เด็ก ดูแลและใส่ใจเด็กอย่างเท่าเทียม สร้างสัมพันธภาพเชิงบวก สนับสนุนให้เด็กได้ประสบความสำเร็จในกิจกรรมต่างๆ และชื่นชมให้กำลังใจอย่าง

สม่ำเสมอ มีสถานที่ที่เด็กมีความเป็นส่วนตัว หรือเมื่อต้องการอยู่ตามลำพัง หรือเมื่อต้องการความสงบ ให้อิสระเด็กในการสื่อสาร เคลื่อนไหว ทำกิจกรรมต่างๆ รวมทั้งกฎ ระเบียบ ต่างๆ สามารถยืดหยุ่นได้เมื่อจำเป็น และจัดให้มีชั่วโมงเล่นอิสระตามความต้องการของเด็ก

3. การจัดการสภาพแวดล้อมด้านสังคม

เป็นการจัดการสภาพแวดล้อมที่เกิดจากแนวคิดเรื่องการเรียนรู้ทางสังคมของเด็กปฐมวัย ที่เรียนรู้จากการเล่น การทำกิจกรรม และการทำงานร่วมกับผู้อื่นทั้งเด็กและผู้เลี้ยงดู สนับสนุนให้ปฏิบัติตนในลักษณะที่สังคมยอมรับและเกิดทักษะทางสังคม มีสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น สนับสนุนให้เกิดการแบ่งปันกันทั้งด้านความคิด ความรู้สึก พื้นที่ และอุปกรณ์ต่างๆ เด็กได้แสดงความคิดเห็นและมีส่วนร่วมในการตัดสินใจต่างๆ เช่น การกำหนดข้อตกลง กติกา กฎ ระเบียบต่างๆ การแบ่งหน้าที่ ได้ปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นและ กระบวนการต่างๆ อย่างกว้างขวาง การที่เด็กอยู่ในสภาวะแวดล้อมที่เหมาะสม เด็กจะพัฒนาความรู้สึกที่ดีต่อตนเอง เกิดความเชื่อมั่นในตนเอง และมีความรู้สึกที่ดีต่อผู้อื่น

17. การประเมินพัฒนาการ

การประเมินพัฒนาการเป็นขบวนการต่อเนื่องให้ครอบคลุมพัฒนาการเด็ก 4 ด้านได้แก่ ด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา เพื่อนำผลมาใช้วางแผนจัดกิจกรรมให้เด็กแต่ละคนได้รับการพัฒนาอย่างเต็มศักยภาพตามมาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ และประเมินตามเครื่องมือเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย (DSPM) ซึ่งประเมินเป็นระบบจากพฤติกรรมการแสดงออกถึงพัฒนาการตามอายุของเด็กใน 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการเคลื่อนไหว Gross motor (GM) ด้านกล้ามเนื้อมัดเล็กและสติปัญญา Fine Motor (FM) ด้านการเข้าใจภาษา Receptive Language (RL) ด้านการใช้ภาษา Expressive Language (EL) และด้านการช่วยเหลือตนเองและสังคม Personal and social (PS)

หลักการประเมินเด็กอายุ 2 - 3 ปี ประกอบด้วย

1. ประเมินเด็กอย่างเป็นระบบ
2. ประเมินเด็กครบทุกด้านอย่างเป็นองค์รวม
3. ประเมินเด็กเป็นรายบุคคล สม่ำเสมอและต่อเนื่องตลอดปี
4. ประเมินตามสภาพจริงจากกิจวัตรและกิจกรรมประจำวัน
5. ประเมินด้วยเครื่องมือและวิธีการที่หลากหลาย ไม่ควรใช้แบบทดสอบ
6. ให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการประเมิน
7. สรุปผลการประเมิน จัดทำข้อมูลและนำผลการประเมินไปใช้พัฒนาเด็ก

การประเมินเด็กอายุ 2 - 3 ปี ประกอบด้วย

1. การประเมินคุณลักษณะด้านสุขภาพและการเจริญเติบโต
 - 1.1 การคัดกรองก่อนเข้ารับบริการ
 - 1.2 การบันทึกกิจวัตรประจำวัน
 - 1.3 การชั่งน้ำหนัก วัดส่วนสูง วัดเส้นรอบศีรษะ
2. การประเมินพัฒนาการและความสามารถตามวัย
 - 2.1 การบันทึกหลังการจัดประสบการณ์ทั้งรายบุคคลและรายกลุ่ม
 - 2.2 การใช้เครื่องมือการประเมินเด็ก

ทั้งนี้ สถานศึกษาจัดให้มีการประเมินอย่างต่อเนื่อง ทั้ง 2 แบบ แบบที่ 1 คือการประเมินตามหลักสูตร การศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 ที่ครอบคลุมพัฒนาการ 4 ด้าน และแบบที่ 2 คือการใช้เครื่องมือเฝ้าระวังและ ส่งเสริมพัฒนาเด็กปฐมวัย (DSPM) ครอบคลุมพัฒนาการ 5 ด้าน โดยสถานศึกษาจัดให้มีการประเมินอย่างต่อเนื่อง ทั้ง 2 แบบ ผ่านการสังเกต สัมภาษณ์ สนทนา บันทึกพฤติกรรมเด็ก และวิเคราะห์ข้อมูล โดยเก็บผลงานเด็กอย่างเป็นระบบ

ทั้งนี้ รอบระยะเวลาประเมิน ให้สถานศึกษาเฝ้าระวังและติดตามพัฒนาการเด็กปฐมวัยด้วยเครื่องมือ DSPM อย่างต่อเนื่องทุก 3 เดือน (ปีละ 4 ครั้ง) และประเมินตามหลักสูตรฯ ทุก 6 เดือน (ปีละ 2 ครั้ง)

เมื่อประเมินพัฒนาการเด็กแล้ว ผู้เลี้ยงดูเด็กจะต้องบันทึกผลการประเมิน และ รายงานผลให้ผู้บริหาร สถานพัฒนาเด็กปฐมวัยทราบ และนำผลที่ได้มาวางแผนจัดกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาการให้กับเด็ก และรายงาน ผู้ปกครอง

ในกรณีที่เด็กมีพัฒนาการล่าช้า ให้จัดกิจกรรมกระตุ้นพัฒนาการ และติดตามประเมินพัฒนาการที่ล่าช้า นั้น ภายใน 1 เดือนหลังได้รับการกระตุ้น และสื่อสารข้อมูลพัฒนาการให้แก่ผู้ปกครองทราบ เพื่อร่วมมือกัน ส่งเสริม พัฒนาการอย่างต่อเนื่องทั้งที่บ้านและสถานศึกษา รวมทั้งมีการส่งต่อข้อมูลอย่างเป็นระบบ ให้แก่เจ้าหน้าที่ สาธารณสุขเพื่อดำเนินการต่อไป

ก่อนเรียน สถานศึกษาจัดทำข้อมูลของเด็กเป็นรายบุคคล โดยให้ผู้ปกครองนำสมุดสีชมพู และคู่มือ DSPM ประจำตัวของเด็กมาแสดง กรอกข้อมูลและสัมภาษณ์ผู้ปกครอง เช่น ข้อมูลทั่วไป ประวัติสุขภาพ ลักษณะนิสัย

ระหว่างเรียน สถานศึกษาจัดทำเครื่องมือประเมินพัฒนาการเด็กตามสภาพจริงด้วยวิธีการหลากหลาย เหมาะสมกับเด็ก โดยใช้แหล่งข้อมูลหลาย ๆ ด้าน ได้แก่ การสังเกต การบันทึก พฤติกรรม การสนทนา การสัมภาษณ์ การวิเคราะห์ข้อมูล จากผลงานเด็กที่เก็บอย่างมีระบบ บันทึกการมาเรียน บันทึกสุขภาพ และบันทึก กิจกรรมต่างๆ แล้วนำข้อมูลที่ได้มาจัดประสบการณ์เพื่อพัฒนาเด็กให้สอดคล้องกับความสามารถหรือพัฒนาการ แต่ละด้านของเด็ก

หลังเรียน สถานศึกษาได้นำข้อมูลจากการประเมินพัฒนาการมารวบรวมสรุปและเขียนรายงานผล พัฒนาการลงในสมุดรายงานประจำตัวทุกภาคเรียน

เกณฑ์การประเมิน คือ การนำผลการประเมินมาสรุปและจัดระดับพัฒนาการ ดังนี้

ระดับ 3	=	ดี	หมายถึง	ปฏิบัติได้อย่างถูกต้อง คล่องแคล่ว ชัดเจน
ระดับ 2	=	พอใช้	หมายถึง	ปฏิบัติได้อย่างถูกต้อง แต่ยังไม่คล่องแคล่ว
ระดับ 1	=	ปรับปรุง	หมายถึง	ปฏิบัติได้บ้าง แต่ครูต้องให้ความช่วยเหลือ

18. การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา

หลักสูตรสถานศึกษา เป็นหลักสูตรของสถานศึกษาระดับปฐมวัยในสังกัดกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น ที่สมัครใจเข้าร่วมเป็นสถานศึกษาต้นแบบ EF สร้างภูมิคุ้มกันชีวิตและป้องกันการเสพติดฯ ที่มีจุดมุ่งหมายและ กำหนดแนวทางการจัดการศึกษาปฐมวัย ที่มุ่งพัฒนาเด็กทุกคนให้มีพัฒนาการและความสามารถ ด้านสุขภาวะ ทางกาย ด้านอารมณ์ จิตใจ และสังคม ด้านความเป็นพลเมืองและความเป็นไทย และด้านสติปัญญา โดยให้ ความสำคัญต่อการส่งเสริมพัฒนาการด้านตัวตน (Self) และการส่งเสริมทักษะสมองส่วนหน้า (Executive Functions – EF) อย่างมีคุณภาพ สมวัย และเต็มตามศักยภาพ เพื่อสร้างภูมิคุ้มกันชีวิตที่เข้มแข็งตั้งแต่ปฐมวัย และ ให้สามารถป้องกันการเสพติดในอนาคต การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัยต้นแบบ EF สร้างภูมิคุ้มกันชีวิต

และป้องกันการเสพติดฯ ตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคม วัฒนธรรม เศรษฐกิจ เทคโนโลยี และสภาพแวดล้อม จึงต้องมีการวางระบบการสร้างความรู้ความเข้าใจให้บุคลากรสามารถเข้าใจความสำคัญ พร้อมทั้งให้มีส่วนร่วมในขั้นตอนต่างๆ อย่างเหมาะสม มีการเตรียมความพร้อม วางแผน และศึกษาข้อมูลบริบทอย่างครอบคลุม ชัดเจน คำนึงถึง วิสัยทัศน์ จุดเน้นในเรื่องการสร้างภูมิคุ้มกันชีวิตและป้องกันการเสพติด โดยใช้การมีส่วนร่วมของพลังครอบครัวและชุมชนท้องถิ่น และให้สอดคล้องกับภูมิปัญญาท้องถิ่น สภาพบริบทและความต้องการของชุมชน ขั้นตอนการดำเนินการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา เป็นดังนี้

18.1 เตรียมความพร้อมในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา

1) แต่งตั้งคณะกรรมการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา โดยแต่งตั้งคณะบุคคลที่มีความรู้ ความเข้าใจในหลักการจัดการศึกษาปฐมวัย รับผิดชอบการดำเนินการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา

2) จัดทำข้อมูลความต้องการจำเป็นตามบริบทของสถานศึกษา ชุมชน ท้องถิ่นและสถานการณ์ปัจจุบัน และข้อมูลความต้องการจำเป็นของผู้เรียน เนื่องจากหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยให้มีความสำคัญกับการพัฒนาให้เด็กนำสิ่งที่ได้เรียนรู้ไปใช้ได้จริงในชีวิตประจำวันตามบริบทของสถานศึกษาจึงเกี่ยวข้องโดยตรงกับเด็กทั้งส่วนที่เป็นสถานการณ์หรือปัญหาที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน

18.2 จัดทำหลักสูตรสถานศึกษา

องค์ประกอบของหลักสูตรสถานศึกษา ประกอบด้วยปรัชญาการศึกษาปฐมวัย วิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย จุดหมาย ความสามารถผู้เรียนเมื่อจบการศึกษาระดับปฐมวัย สารการเรียนรู้รายปี ประสพการณ์สำคัญ และสาระที่ควรรู้ในแต่ละช่วงอายุ ระยะเวลาเรียน การจัดประสพการณ์ การสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ สื่อและแหล่งการเรียนรู้ การประเมินพัฒนาการ การบริหารจัดการหลักสูตร และการเชื่อมต่อของการศึกษาระดับปฐมวัย และประถมศึกษาปีที่ 1 ซึ่งสถานศึกษาอาจกำหนดองค์ประกอบหลักสูตรได้ตามความเหมาะสมและความจำเป็นของสถานศึกษา

18.3 นำหลักสูตรสถานศึกษาไปใช้ และประเมินผลการใช้หลักสูตร

ผู้บริหารและครูปฐมวัยและผู้เกี่ยวข้องจำเป็นต้องใส่ใจการนำหลักสูตรไปใช้อย่างประณีต พิถีพิถัน เพื่อให้มั่นใจว่าเด็กปฐมวัยทุกคนได้รับการพัฒนาอย่างมีคุณภาพตามเป้าหมาย และเมื่อนำไปใช้แล้วจำเป็นต้องประเมินหลักสูตรของสถานศึกษาปฐมวัย โดยแบ่งออกเป็น

การประเมินก่อนนำหลักสูตรไปใช้ ซึ่งเป็นการประเมินเพื่อตรวจสอบคุณภาพของหลักสูตร องค์ประกอบของหลักสูตรหลังจากที่ได้จัดทำแล้ว โดยอาศัยความคิดเห็นจากผู้ใช้หลักสูตร ผู้มีส่วนร่วมในการทำหลักสูตร ผู้เชี่ยวชาญ ผู้ทรงคุณวุฒิในด้านต่างๆ

การประเมินระหว่างการดำเนินการใช้หลักสูตร เป็นการประเมินเพื่อตรวจสอบว่าหลักสูตรสามารถนำไปใช้ได้ดีเพียงใด ควรมีการปรับปรุงแก้ไขในเรื่องใด

การประเมินหลังการใช้หลักสูตร เป็นการประเมินเพื่อตรวจสอบหลักสูตรทั้งระบบหลังจากที่ใช้หลักสูตรครบแต่ละช่วงอายุ เพื่อสรุปผลว่าหลักสูตรสถานศึกษาที่จัดทำควรมีการปรับปรุงหรือพัฒนาให้ทันต่อความเปลี่ยนแปลงอย่างไร

19. การกำกับ ติดตาม ประเมินและรายงาน เพื่อสนับสนุนส่งเสริม

การจัดการศึกษาปฐมวัยมีหลักการสำคัญในการให้สังคม ชุมชน มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาและกระจายอำนาจการศึกษาลงไปยังท้องถิ่นโดยตรง ดังนั้น เพื่อให้ผลผลิตทางการศึกษาปฐมวัยส่งผลให้ผู้เรียนมีความสามารถสอดคล้องกับความต้องการของผู้ปกครอง ชุมชนและสังคม จำเป็นต้องมีระบบการกำกับ ติดตาม ประเมินและรายงานที่มีประสิทธิภาพ เพื่อให้ทุกกลุ่มทุกฝ่ายที่มีส่วนร่วมรับผิดชอบในการจัดการศึกษา เห็น

ความก้าวหน้า ปัญหา อุปสรรค ตลอดจนการให้ความร่วมมือ ช่วยเหลือ ส่งเสริม สนับสนุน วางแผน และดำเนินการจัดการศึกษาปฐมวัยให้มีคุณภาพอย่างแท้จริง

การกำกับ ติดตาม ประเมินและรายงานผลการจัดการศึกษาปฐมวัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหาร การศึกษา กระบวนการนิเทศการศึกษา และระบบการประกันคุณภาพการศึกษา ที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง เพื่อนำไปสู่การส่งเสริมสนับสนุนผู้เลี้ยงดูเด็ก นำไปสู่พัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาปฐมวัย สร้างความมั่นใจให้ผู้เกี่ยวข้องโดยมีการดำเนินการอย่างเป็นระบบ มีเครือข่ายครอบคลุมทั้งหน่วยงานภายในและภายนอก ในรูปแบบของคณะกรรมการที่มาจากบุคคลทุกระดับและทุกอาชีพ การกำกับ ติดตาม และประเมินผลให้มีการรายงานผลจากทุกระดับให้ทุกฝ่ายรวมทั้งประชาชนทั่วไปทราบ เพื่อนำข้อมูลสารสนเทศจากรายงานผลมาจัดทำ แผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา หรือสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยต่อไป

บรรณานุกรม

- กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย . แนวการจัดกิจกรรมเตรียมประสบการณ์ ตามหลักสูตร **การศึกษาปฐมวัย สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทยจำกัด.
- กระทรวงศึกษาธิการ.(2560).**หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560**.กรุงเทพมหานคร : สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ.
- ปนัดดา ธนเศรษฐกร, ปิยวลี ธนเศรษฐกร. (2561), EF Guideline : **เครื่องมือวิเคราะห์เพื่อออกแบบการจัดประสบการณ์ที่ส่งเสริมทักษะสมอง EF สำหรับครูปฐมวัย**
<https://dol.thaihealth.or.th/Media/Index/7f99b6f2-4bba-e911-80e8-00155d09b41f>
- ปนัดดา ธนเศรษฐกร, ปิยวลี ธนเศรษฐกร, แบบตรวจสอบคุณภาพแผนการจัดประสบการณ์ตามแนวทาง EF Guideline, <http://www.rlg-ef.com>, published online 03/12/2023
- ประเสริฐ ผลิตผลการพิมพ์, (2561)} **เลี้ยงลูกให้สมองดีด้วย EF**, สำนักพิมพ์สถาบันรักลูกเลิร์นนิ่งกรุ๊ป, บริษัทโรงพิมพ์อักษรสัมพันธ์(1987) จำกัด.
- ไพลิน วิญญูกุล, พชรินทร์ เสรี, และ ปนัดดา ธนเศรษฐกร. (2564) **ผลของการจัดประสบการณ์ตามแนวทาง EF Guideline ต่อทักษะการคิดเชิงบริหารของเด็กปฐมวัย : กรณีศึกษาสถานอนามัยเด็กกลาง**. วารสารการส่งเสริมสุขภาพและอนามัยสิ่งแวดล้อม, 44(2), 66 – 82.
- วรวัธน์ โพธิยานุกูล, ปนัดดา ธนเศรษฐกร, พชรินทร์ เสรี, อธิวัฒน์ เจียวิวรรณกุล. (2563). **ผลของโปรแกรม EF Guideline ต่อทักษะการคิดเชิงบริหาร: การศึกษาติดตามผลเด็กปฐมวัยในห้องเรียนที่ใช้แผนการจัดประสบการณ์ตามแนวทาง EF Guideline ในพื้นที่กรุงเทพมหานคร**.วารสารวิจัยทางการศึกษา (คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ), 15(1), 27 – 44., 2019
- สถาบันรักลูกเลิร์นนิ่งกรุ๊ป และสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ(ส.ส.ส.), (2561). **คู่มือพัฒนาทักษะสมองส่วนหน้า Executive Functions สำหรับครูปฐมวัย**, กรุงเทพมหานคร : บริษัทมติชน จำกัด (มหาชน).
- สุภาวดี หาญเมธี, สถาบัน RLG (รักลูก เลิร์นนิ่ง กรุ๊ป, (2566), **EF- Executive Functions ทักษะสมองเพื่อจัดการชีวิตให้สำเร็จ และอยู่รอดได้ในโลกที่แปรปรวนและ “ความรู้ฐานราก 3 มิติเพื่อพัฒนาเด็ก”**, กรุงเทพมหานคร : บริษัท โรงพิมพ์อักษรสัมพันธ์ (1987) จำกัด
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ.**คู่มือหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 (สำหรับเด็ก อายุ 3- 6 ปี)**.กรุงเทพ.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ.**คู่มือหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 (สำหรับเด็ก อายุต่ำกว่า 3 ปี)**.กรุงเทพ.

ภาคผนวก

ความปลอดภัยของเครื่องเล่นสนาม

- ความสูงของเครื่องเล่น : ควรมีความสูงไม่เกิน 1.2 เมตร
- ราวกันตก : ควรมีสำหรับเครื่องเล่นที่มีความสูงมากกว่า 50 ซม.
- ช่องว่าง : หลีกเลี่ยงช่องว่างที่อาจทำให้นิ้วและศีรษะติดค้าง โดยช่องว่างควรมีขนาดน้อยกว่า 0.5 ซม. เพื่อป้องกันนิ้วติดค้าง หรือควรมีขนาดมากกว่า 1.2 ซม. แต่น้อยกว่า 9 ซม. เพื่อให้นิ้วลอดได้และป้องกัน ศีรษะติดค้าง หรือควรมีขนาดมากกว่า 23 ซม. เพื่อป้องกันนิ้วและศีรษะติดค้าง
- วัสดุ : ควรใช้วัสดุที่ไม่เป็นพิษ ไม่มีสารโลหะหนัก และไม่มีส่วนแหลมคมที่อาจทำให้เกิดการบาดเจ็บ
- ระยะห่างในการจัดวางเครื่องเล่น
 - ระยะห่างระหว่างเครื่องเล่น : ควรมีระยะห่างระหว่างเครื่องเล่นอย่างน้อย 1.5-1.8 เมตร เพื่อป้องกันมิให้เกิดการกระทบกระแทก ระหว่างเด็กที่เล่นเครื่องเล่นต่างๆ
 - พื้นที่การตก : เครื่องเล่นที่มีความสูงมากกว่า 60 ซม. ควรมีพื้นที่ปลอดภัยที่ปราศจากสิ่งกีดขวาง โดยรอบเครื่องเล่นอย่างน้อย 1.5 เมตร เพื่อป้องกันการบาดเจ็บจากการตก
- พื้นสนาม
 - วัสดุปูพื้น : ควรใช้วัสดุที่ดูดซับแรงกระแทกได้ดี เช่น หวายที่มีความหนาไม่น้อยกว่า 20 ซม. สำหรับเครื่องเล่นสูงไม่เกิน 1.2 เมตร และไม่น้อยกว่า 30 ซม. สำหรับเครื่องเล่นที่สูงกว่า 1.2 เมตร
 - หลีกเลี่ยงพื้นแข็ง : ไม่ควรใช้พื้นแข็ง เช่น ซีเมนต์ อิฐสนาม ก้อนกรวด ยางมะตอย หรือทรายอัดแข็ง เพราะเสี่ยงต่อการบาดเจ็บศีรษะรุนแรง
- ทางเดินและบริเวณสำหรับถีบ ไถ และลาก
 - ความกว้างของทางเดิน : ควรมีความกว้างไม่น้อยกว่า 152 ซม. เพื่อให้เด็กสามารถเดินหรือใช้รถเข็นได้สะดวก และไม่มีสิ่งกีดขวาง
 - ความชันของทางลาด : หากมีการเปลี่ยนระดับพื้นที่ ควรใช้ทางลาดที่มีความชันน้อยกว่า 1:16 เพื่อความปลอดภัยในการเดินหรือใช้รถเข็น
 - พื้นที่สำหรับถีบ ไถ และลาก : ควรจัดพื้นที่เฉพาะสำหรับกิจกรรมเหล่านี้ โดยมีพื้นผิวเรียบ ไม่มีสิ่งกีดขวาง และแยกจากพื้นที่เครื่องเล่นอื่นๆ เพื่อป้องกันการกระทบกระแทก

ห้องให้การอบรมเลี้ยงดูเด็กช่วงอายุ 2-3 ปี

- ควรออกแบบเพื่อสนับสนุนพัฒนาการทางภาษา การคิดเชิงสัญลักษณ์ และการเรียนรู้ ผ่านการเล่นแบบมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น เด็กในวัยนี้เริ่มมีทักษะการใช้ภาษาเพิ่มขึ้น ชอบเลียนแบบ และเริ่มเรียนรู้ กฎเกณฑ์พื้นฐานของสังคม โดยคำนึงถึง.....
- ควรมีการแบ่งพื้นที่เป็นมุมกิจกรรมที่ส่งเสริมทั้งการเล่นเดี่ยวและการเล่นร่วม เช่น มุมบทบาทสมมติ มุมก่อสร้าง มุมศิลปะ และมุมเงียบสำหรับพักผ่อนหรืออ่านหนังสือ
- เครื่องเรือน ควรมีขนาดพอเหมาะเพื่อส่งเสริมความเป็นอิสระ เช่น ชั้นวางของที่หยิบจับได้เอง และโต๊ะเก้าอี้สำหรับทำกิจกรรมต่างๆ วัสดุที่ใช้ควรปลอดภัย และปลอดภัยต่อการสัมผัส ควรมีของเล่นที่หลากหลาย เช่น ตัวต่อ ขดลวดไม้ ลูกปัด ของเล่นที่มีบทบาททางสังคมอย่างโทรศัพท์จำลองหรือห้องครัวเด็ก เพื่อฝึกการสื่อสาร และทักษะทางสังคม ด้านความปลอดภัยต้องมีการป้องกันจุดเสี่ยง เช่น การติดตั้งอุปกรณ์กันกระแทกที่มุมเฟอร์นิเจอร์ หรือการปิดปลั๊กไฟ พื้นห้องควรมีพื้นที่เปิดโล่ง สำหรับเคลื่อนไหว และมีวัสดุกันลื่น
- ควรมีห้องน้ำหรือกระโถนที่ออกแบบสำหรับเด็กเล็ก รวมถึงอ่างล้างมือที่เข้าถึงง่าย เพื่อส่งเสริมการฝึกดูแลตนเอง

ตัวอย่าง แบบบันทึกการสัมภาษณ์เด็กปฐมวัยรายใหม่ก่อนเข้ารับบริการ

แบบบันทึกการสัมภาษณ์เด็กปฐมวัยรายใหม่ก่อนเข้ารับบริการ

ชื่อเด็กชาย/เด็กหญิง.....ชื่อเล่น.....

อายุ.....ปี.....เดือน

ประวัติ

เด็กน้ำหนักแรกคลอด.....กรัม ส่วนสูงแรกคลอด.....เซนติเมตร.....กรุ๊ปเลือด.....

โรคประจำตัว.....ประเภทอาหารที่แพ้.....

การรับวัคซีน ☐ ครบ ☐ ไม่ครบ

การตรวจคัดกรองการได้ยิน (OAE) ☐ ผ่าน ☐ ไม่ผ่าน ☐ ไม่ทราบ

พฤติกรรม

- การเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ ☐ แม่มาด้วยตนเอง ☐ บีบนมเก็บมา ☐ ไม่ได้ให้นมแม่
- การดื่มนม ☐ นมแม่อย่างเดียว.....เดือน
 - ☐ นมผสมจากขวด ☐ ดื่มนมกล่อง ☐ ดื่มนมจากแก้ว
- การดื่มน้ำ ☐ จากขวด ☐ จากแก้ว
- การคุมการปัสสาวะ ☐ บอกได้ ☐ บอกไม่ได้ ☐ บอกได้บ้าง ☐ ใส่ผ้าอ้อมสำเร็จรูป
- การคุมอุจจาระ ☐ บอกได้ ☐ บอกไม่ได้ ☐ บอกได้บ้าง ☐ ใส่ผ้าอ้อมสำเร็จรูป
- การนอน กลางวัน.....ครั้ง เวลา.....กลางคืน.....
- ข้อมูลอื่นๆ ☐ ไม่นอนกลางวัน ☐ ไม่อยู่นิ่ง ☐ ติดขวด ☐ ติดตุ๊กตา ☐ อมข้าว
 - ☐ กลั้วพุทกลั้วแสดงออก ☐ กลัวคนแปลกหน้า ☐ มีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น
 - ☐ อื่น ๆ.....

การเจริญเติบโต

- น้ำหนัก (กก.).....ความยาว/ส่วนสูง(ซม.).....
- เส้นรอบศีรษะ (ซม.).....
- พัฒนาการ

ด้านการเคลื่อนไหว	☐ สมวัย	☐ สงสัยล่าช้า
ด้านกล้ามเนื้อมัดเล็กและสติปัญญา	☐ สมวัย	☐ สงสัยล่าช้า
ด้านการเข้าใจภาษา	☐ สมวัย	☐ สงสัยล่าช้า
ด้านการช่วยเหลือตนเองและสังคม	☐ สมวัย	☐ สงสัยล่าช้า

ผลการตรวจสุขภาพช่องปาก โดยทันตบุคลากร วัน เดือน ปี ที่ตรวจ.....

- จำนวนฟันทั้งหมด.....ซี่ จำนวนฟันผุ.....ซี่ จำนวนฟันที่อุด.....ซี่

ตัวอย่าง แบบสังเกตและบันทึกพฤติกรรมกิจวัตรประจำวันของเด็ก

แบบสังเกตและบันทึกพฤติกรรมกิจวัตรประจำวันของเด็ก

ชื่อ.....นามสกุล.....ห้อง.....วัน เดือน ปี เกิด.....

ว/ ด/ ป	คุณลักษณะด้านสุขภาพ	พฤติกรรมกิจวัตรประจำวันเด็ก	
		ลักษณะพฤติกรรมของเด็ก	ความคิดเห็นครูผู้ดูแลเด็ก
	การรับประทานอาหาร	อาหารว่าง/ดื่มนม..... อาหารกลางวัน ☐ รับประทานอาหารได้หมด ☐ รับประทานอาหารด้วยตนเอง	
	การขับถ่าย	☐ ขับถ่ายปกติ ☐ ท้องผูก ☐ ท้องเสีย ☐ ไม่ขับถ่าย	
	การนอนหลับพักผ่อน ตอน กลางวัน	☐ นอนหลับพักผ่อนได้ตามเวลา ☐ นอนหลับพักผ่อนโดยไม่ต้องกล่อม	
	การช่วยเหลือตนเองในกิจวัตรประจำวัน	☐ เริ่มบอกได้เมื่อขับถ่าย ☐ บอกได้เมื่อต้องการขับถ่าย ☐ สวมเสื้อผ้าได้ ☐ สวมรองเท้าได้	
	การรักษาความสะอาดของร่างกาย	☐ ล้างมือก่อนรับประทานอาหารได้ ☐ แปรงฟันหลังรับประทานอาหารได้	
	การร่วมกิจกรรมปฏิสัมพันธ์ กับผู้อื่น	☐ อยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ ☐ พูดคุยกับผู้อื่น ☐ ร่วมกิจกรรมได้อย่างต่อเนื่อง ☐ พูด/บอกสิ่งที่ทำกิจกรรมได้	
	การเล่น	☐ เล่นตามลำพัง ☐ เล่นกับเพื่อน ☐ เล่นกับของเล่นและอุปกรณ์	
	อารมณ์/ความรู้สึก	☐ ปกติ ☐ ร่าเริงแจ่มใส ☐ งอแงหงุดหงิด ☐ ร้องไห้ ☐ ไม่แสดงออกทางอารมณ์	
	บันทึกเพิ่มเติม		ลงชื่อ ผู้เลี้ยงดู

ตัวอย่าง แบบบันทึกความสะอาดของร่างกายประจำวัน

แบบบันทึกความสะอาดของร่างกาย

ชื่อ.....นามสกุล.....ห้อง.....

รายการ	วัน.....เดือน.....พ.ศ.....	วัน.....เดือน.....พ.ศ.....	วัน.....เดือน.....พ.ศ.....	วัน.....เดือน.....พ.ศ.....	วัน.....เดือน.....พ.ศ.....
ผม/ศีรษะ	☐ สะอาด ☐ ผมยาวควรตัด ☐ ไม่สะอาด	☐ สะอาด ☐ ผมยาวควรตัด ☐ ไม่สะอาด	☐ สะอาด ☐ ผมยาวควรตัด ☐ ไม่สะอาด	☐ สะอาด ☐ ผมยาวควรตัด ☐ ไม่สะอาด	☐ สะอาด ☐ ผมยาวควรตัด ☐ ไม่สะอาด
ตา	☐ ปกติ ☐ ตาแดง ☐ มีขี้ตา ☐ อื่นๆ	☐ ปกติ ☐ ตาแดง ☐ มีขี้ตา ☐ อื่นๆ	☐ ปกติ ☐ ตาแดง ☐ มีขี้ตา ☐ อื่นๆ	☐ ปกติ ☐ ตาแดง ☐ มีขี้ตา ☐ อื่นๆ	☐ ปกติ ☐ ตาแดง ☐ มีขี้ตา ☐ อื่นๆ
ปาก	☐ สะอาด ☐ มีกลิ่นปาก ☐ มีแผลในปาก ☐ มีกลิ่นในปาก	☐ สะอาด ☐ มีกลิ่นปาก ☐ มีแผลในปาก ☐ มีกลิ่นในปาก	☐ สะอาด ☐ มีกลิ่นปาก ☐ มีแผลในปาก ☐ มีกลิ่นในปาก	☐ สะอาด ☐ มีกลิ่นปาก ☐ มีแผลในปาก ☐ มีกลิ่นในปาก	☐ สะอาด ☐ มีกลิ่นปาก ☐ มีแผลในปาก ☐ มีกลิ่นในปาก
ฟัน	☐ สะอาด ☐ มีคราบนม ☐ มีฟันผุ	☐ สะอาด ☐ มีคราบนม ☐ มีฟันผุ	☐ สะอาด ☐ มีคราบนม ☐ มีฟันผุ	☐ สะอาด ☐ มีคราบนม ☐ มีฟันผุ	☐ สะอาด ☐ มีคราบนม ☐ มีฟันผุ
หู	☐ สะอาด ☐ ไม่สะอาด ☐ มีขี้หู	☐ สะอาด ☐ ไม่สะอาด ☐ มีขี้หู	☐ สะอาด ☐ ไม่สะอาด ☐ มีขี้หู	☐ สะอาด ☐ ไม่สะอาด ☐ มีขี้หู	☐ สะอาด ☐ ไม่สะอาด ☐ มีขี้หู
จมูก	☐ สะอาด ☐ มีน้ำมูก ☐ มีการอักเสบ	☐ สะอาด ☐ มีน้ำมูก ☐ มีการอักเสบ	☐ สะอาด ☐ มีน้ำมูก ☐ มีการอักเสบ	☐ สะอาด ☐ มีน้ำมูก ☐ มีการอักเสบ	☐ สะอาด ☐ มีน้ำมูก ☐ มีการอักเสบ
เล็บมือเล็บเท้า	☐ สะอาด ☐ เล็บยาว ☐ เล็บสกปรก	☐ สะอาด ☐ เล็บยาว ☐ เล็บสกปรก	☐ สะอาด ☐ เล็บยาว ☐ เล็บสกปรก	☐ สะอาด ☐ เล็บยาว ☐ เล็บสกปรก	☐ สะอาด ☐ เล็บยาว ☐ เล็บสกปรก

รายการ	วัน.....เดือน.....พ.ศ.....				
ผิวหนัง	☐ สะอาด ☐ มีแผล ☐ มีขี้ไคล	☐ สะอาด ☐ มีแผล ☐ มีขี้ไคล	☐ สะอาด ☐ มีแผล ☐ มีขี้ไคล	☐ สะอาด ☐ มีแผล ☐ มีขี้ไคล	☐ สะอาด ☐ มีแผล ☐ มีขี้ไคล
ฝ่ามือ/ฝ่าเท้า	☐ ปกติ ☐ จุดหรือผื่นแดง ☐ ตุ่มใส ☐ ตุ่มหนอง	☐ ปกติ ☐ จุดหรือผื่นแดง ☐ ตุ่มใส ☐ ตุ่มหนอง	☐ ปกติ ☐ จุดหรือผื่นแดง ☐ ตุ่มใส ☐ ตุ่มหนอง	☐ ปกติ ☐ จุดหรือผื่นแดง ☐ ตุ่มใส ☐ ตุ่มหนอง	☐ ปกติ ☐ จุดหรือผื่นแดง ☐ ตุ่มใส ☐ ตุ่มหนอง
มียา	☐ ไม่มี ☐ มี.....ขวด	☐ ไม่มี ☐ มี.....ขวด	☐ ไม่มี ☐ มี.....ขวด	☐ ไม่มี ☐ มี.....ขวด	☐ ไม่มี ☐ มี.....ขวด

ลงชื่อ.....คุณครูผู้ตรวจ

ตัวอย่าง แบบบันทึกการเฝ้าระวังการเจริญเติบโตและส่งเสริมโภชนาการ

แบบบันทึกการเฝ้าระวังการเจริญเติบโตและส่งเสริมโภชนาการ

ชื่อ.....นามสกุล.....ห้อง.....

ครั้งที่	อายุ (ปี)	ว/ด/ป	น้ำหนัก (กก.)	ความยาว/ ส่วนสูง (ซม.)	ประเมินภาวะโภชนาการ			เด็กสูงดี สมส่วน	เด็กมีภาวะเสี่ยง/มี ปัญหาทุพโภชนาการ	
					ทุก 3 เดือน				เริ่มอ้วน และอ้วน	เตี้ย และ/หรือ ผอม
					น้ำหนัก ตาม เกณฑ์ อายุ	ความ ยาว/ ส่วนสูง ตาม เกณฑ์ อายุ	น้ำหนัก ตาม เกณฑ์ ความ ยาว/ ส่วนสูง			
1										
2										
3										
4										
1										
2										
3										
4										
1										
2										
3										
4										

ตัวอย่าง แบบบันทึกหลังการจัดประสบการณ์การเรียนรู้รายบุคคล

แบบบันทึกหลังการจัดประสบการณ์รายบุคคล

ชื่อ.....นามสกุล.....ห้อง.....

ช่วงอายุ	หัวข้อ การจัดประสบการณ์ การเรียนรู้	กิจกรรม	วัตถุประสงค์ของ กิจกรรม	สื่อ	วิธีการจัดกิจกรรม	การสังเกตพฤติกรรม
1 ปี – 1 ปี 6 เดือน	2.2 การเรียนรู้ ความสามารถของ ตนเองในการเคลื่อนไหวและ การใช้ ประสาทสัมผัส	“รอยเท้าของหนู”	เพื่อพัฒนาทักษะ การยืนทรงตัว	- กระดาษ สติกเกอร์ สีต่างๆ ตัดเป็นรูปเท้า เด็กให้ครบ จำนวนเด็ก - กรรไกร	1. ผู้เลี้ยงดูเตรียมอุปกรณ์มาตัด จัดทำเป็นรูปเท้าเด็ก แล้วนำ รูปเท้าเด็กที่ตัดไว้มาติดที่พื้น ในบริเวณ ห้อง 2. ผู้เลี้ยงดูชวนเด็กมาดูรูปเท้า และสาธิตวิธีการยืนบน รอยเท้ากับเด็กและพาเด็ก ๆ ออกมายืนบน รอยเท้าของ ตนเองนาน 10 วินาที 3. ผู้เลี้ยงดูสังเกตพฤติกรรม และบันทึกการทำ กิจกรรม	เด็กสามารถยืนทรงตัวและไม่ล้ม นาน 10 วินาที ☐ ทำได้ ☐ ทำไม่ได้..... (ระบุ) พฤติกรรม ว/ด/ป.....
	3.1 การส่งเสริมทักษะ ทางภาษา	“ครอบครัวของหนู”	เพื่อพัฒนาทักษะ การเข้าใจภาษา และการตอบ คำถามอย่างง่าย	- ภาพ ครอบครัว พ่อ แม่ พี่ น้อง	1. ผู้เลี้ยงดูนำภาพครอบครัวมา ให้เด็กดูที่มี พ่อ แม่ พี่ น้อง มาพูดคุยกับเด็ก 2. ผู้เลี้ยงดูคำถามกับเด็ก เช่น ในบ้านของเด็กมี ใครบ้าง 3. ผู้เลี้ยงดูสังเกตพฤติกรรมและ บันทึกการทำ กิจกรรม	เด็กสามารถบอกบุคคลในครอบครัวของ ตนเองได้ ☐ ทำได้ ☐ ทำไม่ได้..... (ระบุ) พฤติกรรม ว/ด/ป.....

ตัวอย่าง แบบบันทึกรายบุคคลประจำเดือนเป็นรายวัน

แบบบันทึกรายบุคคลประจำเดือนเป็นรายวัน

ชื่อ.....นามสกุล.....ห้อง.....

เดือน.....

วันที่ 1 น้องบุ่มเริ่ม ทานส้ม แล้วบอกว่า ส้มเปรี้ยว พร้อมทำ หน้าเปรี้ยว	วันที่	วันที่	วันที่	วันที่
วันที่	วันที่	วันที่	วันที่	วันที่
วันที่	วันที่	วันที่	วันที่	วันที่
วันที่	วันที่	วันที่	วันที่	วันที่

สรุปผล

.....

.....

.....

ตัวอย่าง แบบบันทึกคำพูดเด็กเป็นรายบุคคล

แบบบันทึกคำพูดเด็กเป็นรายบุคคล

ชื่อ.....นามสกุล.....ห้อง.....

[illegible]

ตัวอย่าง แบบบันทึกหลังการจัดประสบการณ์การเรียนรู้รายกลุ่ม

แบบบันทึกหลังการจัดประสบการณ์รายกลุ่ม

ห้อง.....ช่วงอายุ ปี ผู้เลี้ยงดูเด็กประจำห้อง.....

ชื่อ- นามสกุล	คุณลักษณะด้านสุขภาพและความสามารถตามวัย							สรุปผล	ข้อสังเกต
	1. ร่างกายเจริญเติบโตตามวัย และมีสุขภาพ	2. ใช้อวัยวะของร่างกายได้ประสานสัมพันธ์กัน	3. มีความสุขแสดงออกทางอารมณ์ได้เหมาะสมกับวัย	4. รับรู้และสร้างปฏิสัมพันธ์กับบุคคลและสิ่งแวดล้อมตัว	5. ช่วยเหลือตนเองได้เหมาะสมกับวัย	6. สื่อความหมายได้เหมาะสมกับวัย	7. สนใจเรียนรู้สิ่งต่างๆ รอบตัว		
	- ล้างมือก่อนรับประทานอาหาร โดยมีผู้เลี้ยงดูคอยช่วยเหลือ	- ยืนได้เองอย่างอิสระนานอย่างน้อย 10 วินาที	- แสดงความชอบไม่ชอบส่วนตัวอย่างชัดเจน	- เริ่มคุ้นเคยกับคนอื่นและขอความช่วยเหลือ เมื่อต้องการ	- ถอดเสื้อผ้าง่าย ๆ ได้	- หยิบหรือชี้ตามคำบอก	- สำรวจสิ่งของ โดยใช้หลายๆวิธี		
	☐ ทำได้ ☐ ทำไม่ได้	☐ ทำได้ ☐ ทำไม่ได้	☐ ทำได้ ☐ ทำไม่ได้	☐ ทำได้ ☐ ทำไม่ได้	☐ ทำได้ ☐ ทำไม่ได้	☐ ทำได้ ☐ ทำไม่ได้	☐ ทำได้ ☐ ทำไม่ได้		
	☐ ทำได้ ☐ ทำไม่ได้	☐ ทำได้ ☐ ทำไม่ได้	☐ ทำได้ ☐ ทำไม่ได้	☐ ทำได้ ☐ ทำไม่ได้	☐ ทำได้ ☐ ทำไม่ได้	☐ ทำได้ ☐ ทำไม่ได้	☐ ทำได้ ☐ ทำไม่ได้		
	☐ ทำได้ ☐ ทำไม่ได้	☐ ทำได้ ☐ ทำไม่ได้	☐ ทำได้ ☐ ทำไม่ได้	☐ ทำได้ ☐ ทำไม่ได้	☐ ทำได้ ☐ ทำไม่ได้	☐ ทำได้ ☐ ทำไม่ได้	☐ ทำได้ ☐ ทำไม่ได้		

หมายเหตุ การสรุปผลให้สรุปตามรายการที่เด็กทำได้ทั้งหมด หรือทำได้เป็นส่วนใหญ่ ว่า ทำได้

ตัวอย่าง แบบบันทึกหลังการจัดประสบการณ์การเรียนรู้รายกลุ่ม

แบบบันทึกหลังการจัดประสบการณ์รายการเรียนรู้รายกลุ่ม

หัวข้อการจัดประสบการณ์การเรียนรู้.....

กิจกรรม.....ห้อง..... ช่วงอายุ..... ผลการจัดกิจกรรม

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ปัญหาอุปสรรค/ข้อสังเกต

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ข้อเสนอแนะ /แนวทางแก้ไขพัฒนา

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

วันที่ เดือน.....พ.ศ.....

ลงชื่อ.....ผู้เลี้ยงดูเด็ก

ตัวอย่าง แบบบันทึกการเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย

แบบบันทึกการเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย

ชื่อ.....นามสกุล.....ชื่อเล่น.....

วัน เดือน ปี เกิด.....อายุ.....

คำชี้แจง เด็กทำได้ ใส่เครื่องหมาย ☐ ผ่าน เด็กทำไม่ได้ ใส่เครื่องหมาย ☐ ไม่ผ่าน

ด้าน อายุ	ด้านการเคลื่อนไหว Gross Motor (GM)	ด้านการใช้กล้ามเนื้อ เล็กและสติปัญญา Fine Motor (FM)	ด้านการเข้าใจภาษา Receptive Language (RL)	ด้านการใช้ภาษา Expressive Language (EL)	ด้านการช่วยเหลือตัวเอง และ สังคม Personal and Social (PS)
3-4 เดือน	11. ทานอาหารด้วยมือ และยกขึ้นพื้น ☐ ผ่าน ☐ ไม่ผ่าน ว/ด/ป.....	12. มองตามสิ่งของที่ เคลื่อนที่ได้เป็นมุม ๑๘๐ องศา ☐ ผ่าน ☐ ไม่ผ่าน ว/ด/ป.....	13. หันตามเสียงได้ ☐ ผ่าน ☐ ไม่ผ่าน ว/ด/ป.....	14. ทำเสียงสูงๆต่ำๆ เพื่อ แสดงความรู้สึก ☐ ผ่าน ☐ ไม่ผ่าน ว/ด/ป.....	15. ยึดติดคนที่คุ้นเคย ☐ ผ่าน ☐ ไม่ผ่าน ว/ด/ป.....
5-6 เดือน	16. ยืนตัวขึ้นจากท่านอน คว่ำ โดยเหยียดแขนตรง ทั้ง 2 ข้างได้ ☐ ผ่าน ☐ ไม่ผ่าน ว/ด/ป.....	17. เอื้อมมือหยิบและถือ วัตถุไว้ขณะอยู่ในท่านอน หงาย ☐ ผ่าน ☐ ไม่ผ่าน ว/ด/ป.....	18. หันตามเสียงเรียก ☐ ผ่าน ☐ ไม่ผ่าน ว/ด/ป.....	19. เลียนแบบการเล่นทำ เสียงได้ ☐ ผ่าน ☐ ไม่ผ่าน ว/ด/ป.....	20. สนใจฟังคนพูดและ สามารถมองไปที่ของเล่น ที่ผู้ทดสอบเล่นกับเด็ก ☐ ผ่าน ☐ ไม่ผ่าน ว/ด/ป.....

หมายเหตุ อ้างอิงตามคู่มือเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย (DSPM)

ตัวอย่าง แบบบันทึกการกระตุ้นพัฒนาการรายบุคคล

แบบบันทึกการกระตุ้นพัฒนาการรายบุคคล

ชื่อ.....นามสกุล.....ห้อง.....

ว/ด/ป	ข้อที่	ทักษะ	สรุปผลการกระตุ้นพัฒนาการ	การให้คำแนะนำ	ผลการติดตาม	ลงชื่อ
						ผู้เลี้ยงดูเด็ก เจ้าหน้าที่สาธารณสุข ผู้ปกครอง

(ตัวอย่าง)

การจัดประสบการณ์การเรียนรู้เพื่อส่งเสริมให้เด็กบรรลุคุณลักษณะด้านสุขภาพและความสามารถตามวัย
สำหรับเด็กช่วงอายุ 2 - 3 ปี

1. การดูแลตนเองให้มีสุขภาพดี

1.1 โภชนาการและการรับประทานอาหารที่เหมาะสม

1.2 การส่งเสริมสุขลักษณะและสุขนิสัยที่ดี

1.3 การดูแลความปลอดภัยของตนเอง

วัตถุประสงค์ เพื่อสร้างเสริมสุขนิสัยและลักษณะนิสัยที่ดีในการดูแลสุขภาพอนามัยและความปลอดภัย

ช่วงอายุ	หัวข้อการจัด ประสบการณ์การ เรียนรู้	กิจกรรม	วัตถุประสงค์ของ กิจกรรม	สื่อ	วิธีการจัดกิจกรรม	การสังเกตพฤติกรรม
2 - 3 ปี	1.2 การส่งเสริม สุขลักษณะและสุข นิสัย ที่ดี 3.1 การส่งเสริม ทักษะทางภาษา	“หนูน้อย มือ สะอาด”	1. เพื่อส่งเสริมสุขนิสัย ที่ดีใน การล้างมือ 2. เพื่อส่งเสริมทักษะ การฟัง และปฏิบัติตาม คำสั่ง	- อ่างล้างมือ - สบู่ - ผ้าเช็ดมือ - เพลง “ล้าง มือ”	1. ผู้เลี้ยงดูพาเด็กไปห้องน้ำ/อ่างล้างมือ ฝึกให้ เด็กล้างมือ โดยผู้เลี้ยงดูเป็นผู้สาธิตขั้นตอน วิธีการล้างมือ 7 ขั้นตอน ให้เด็กดูก่อนแล้ว ชวนให้เด็กล้างมือ 2. ผู้เลี้ยงดูหยิบสบู่ส่งให้เด็กฟอกที่มือแล้วให้ เด็กถูมือ 7 ขั้นตอน 3. ผู้เลี้ยงดูให้เด็กล้างมือด้วยน้ำสะอาดแล้ว เช็ดมือด้วยผ้า เช็ดมือ โดยอาจร้องเพลง หรือเปิดเพลงล้างมือประกอบ กิจกรรม เพื่อให้เด็กจำขั้นตอนได้ ด้วยระยะเวลาที่ นาน ประมาณ 1 - 2 นาที 4. ผู้เลี้ยงดูสังเกตพฤติกรรมและบันทึกการทำ กิจกรรม	เด็กสามารถล้างมือและเช็ดมือได้ โดยมีผู้ใหญ่ ช่วยเหลือ ☐ ทำได้ ☐ ทำไม่ได้..... (ระบุ) พฤติกรรม ว/ด/ป.....

ช่วงอายุ	หัวข้อการจัด ประสบการณ์การเรียนรู้	กิจกรรม	วัตถุประสงค์ของ กิจกรรม	สื่อ	วิธีการจัดกิจกรรม	การสังเกตพฤติกรรม
		“ฟ.ฟัน สะอาด จัง”	1. เพื่อส่งเสริม สุขนิสัยที่ดีในการแปรงฟัน 2. เพื่อส่งเสริมทักษะการฟัง และปฏิบัติตามคำสั่ง	- เพลง “แปรง ฟัน” - โมเดลฟัน - อุปกรณ์ที่ใช้ ในการแปรง ฟัน ได้แก่ แปรงสีฟัน ยา สีฟัน แก้วน้ำ ผ้าเช็ดปาก - ตัวอย่าง แปรงสีฟันแบบที่เหมาะสมและไม่เหมาะสมกับการแปรงฟัน - บัตรภาพฟันที่สวยงาม สะอาด และฟันผุ	1. ผู้เลี้ยงดูร้องเพลง “แปรงฟัน” 2. ผู้เลี้ยงดูชวนเด็กพูดคุยเกี่ยวกับการแปรงฟันประกอบบัตรภาพโดยมีตัวอย่างข้อคำถามที่เกี่ยวข้องกับประเด็น ดังต่อไปนี้ - ทำไมเด็กๆ จะต้องแปรงฟัน ถ้าไม่แปรงฟัน ฟันของเด็กๆ จะเป็นอย่างไร - อุปกรณ์ที่ใช้ในการแปรงฟันมีอะไรบ้าง - แปรงแบบไหนที่เด็กๆ ควรใช้แปรงฟัน 3. ผู้เลี้ยงดูแนะนำสีโมเดลฟันให้เด็กๆ ดูและอธิบาย ขั้นตอนการแปรงฟันอย่างถูกต้องวิธี 4. ผู้เลี้ยงดูให้เด็กออกมาแปรงฟัน โดยใช้สีโมเดลฟัน ตามขั้นตอนที่ผู้เลี้ยงดูสอน 5. ผู้เลี้ยงดูสังเกตพฤติกรรมและบันทึกการทำกิจกรรม	เด็กสามารถแปรงฟันได้เอง ☐ ทำได้ ☐ ทำไม่ได้..... (ระบุ) พฤติกรรม..... ว/ด/ป.....

ช่วงอายุ	หัวข้อการจัด ประสบการณ์การเรียนรู้	กิจกรรม	วัตถุประสงค์ของ กิจกรรม	สื่อ	วิธีการจัดกิจกรรม	การสังเกตพฤติกรรม
	1.1 โภชนาการและการ รับประทานอาหารที่ เหมาะสม 2.2 การเรียนรู้ ความสามารถของ ตนเอง ในการ เคลื่อนไหวและ การใช้ประสาทสัมผัส 3.1 การส่งเสริม ทักษะ ทางภาษา 6.1 การเรียนรู้สิ่งของ รอบตัว 6.2 การเรียนรู้ ธรรมชาติรอบตัว	“ผักมี ประโยชน์ นะจ๊ะ”	1. เพื่อให้เด็ก รับประทานผัก มาก ยิ่งขึ้นผ่าน การเรียนรู้ ประโยชน์ของ ผัก และ การมี ส่วนร่วมใน กิจกรรม เกี่ยวกับผัก 2. เพื่อฝึกทักษะ การใช้มือ-ตา ในการ ทำกิจกรรมการเรียนรู้ เกี่ยวกับผัก 3. เพื่อส่งเสริม ทักษะ การเข้าใจ ภาษาและ การใช้ ภาษาในการ ตอบคำถาม	- ผักของจริง - ผักจำลอง - นิทาน เกี่ยวกับผัก - วัสดุอุปกรณ์ ปลูกผัก - วัสดุอุปกรณ์ การปรุง อาหารจากผัก	1. ผู้เลี้ยงดูชวนเด็กเล่น/เล่านิทานเกี่ยวกับผัก หรือพูดคุย ชักถามเกี่ยวกับผักว่า รู้จักผัก อะไรบ้าง 2. ผู้เลี้ยงดูนำผักต่าง ๆ ของจริงหรือจำลอง แต่ละชนิดมา พูดคุยกับเด็กถึงรูปร่าง ลักษณะของผัก สี และประโยชน์ ของผัก เช่น การนำผักมาทำอาหารต่าง ๆ 3. ผู้เลี้ยงดูนำผักวางจุดต่าง ๆ แล้วชวนให้เด็ก สนใจหยิบ ผักมาให้ผู้เลี้ยงดูตามชื่อผักที่ผู้ เลี้ยงดูบอกและบอก ประโยชน์ของผัก 4. ผู้เลี้ยงดูชวนเด็กปลูกผักด้วยกัน เช่น ถั่วงอก ผักใบเขียว แล้วเก็บผักที่ปลูกมา ปรุงอาหาร 5. ผู้เลี้ยงดูสังเกตพฤติกรรมการรับประทาน ผักและบันทึก การทำกิจกรรม	1. เด็กสามารถตอบคำถามเกี่ยวกับ ผัก กับผู้ เลี้ยงดูได้ 2. เด็กสามารถร่วมกิจกรรมการปลูก ผัก และการปรุงอาหารเกี่ยวกับ ผักได้ 3. เด็กรับประทานผักได้เพิ่มขึ้น ☐ ทำได้ ☐ ทำไม่ได้..... (ระบุ) พฤติกรรม ว/ด/ป.....
	1.3 การดูแลความ ปลอดภัยของตนเอง 3.1 การส่งเสริม ทักษะ ทางภาษา 5.1 การส่งเสริม ทักษะ ทางสังคม	“ไฟไหม้.. ต้องหนี”	1. เพื่อเสริม ประสบการณ์ การอพยพหนีไฟ อย่าง ปลอดภัย ผ่านการฝึก ปฏิบัติใน สถานการณ์ จำลอง 2. เพื่อส่งเสริม ทักษะการ ใช้ภาษาในการฟัง คำสั่ง และการ ร่วมสนทนา 3. เพื่อส่งเสริม การฝึก	- นิทาน/บัตร ภาพ ประติมากรรม เกี่ยวกับ การหนีไฟ เมื่อ เกิด เหตุ อัคคีภัย - ภาพไฟ สมมติเป็นจุด เกิดเหตุ - ป้าย สัญลักษณ์ทาง หนีไฟจำลอง	1. ผู้เลี้ยงดูอ่านนิทาน/ให้เด็กดูบัตรภาพ เกี่ยวกับการหนีไฟ เมื่อเกิดเหตุอัคคีภัยให้ เด็กดู ชวนเด็กสังเกตป้ายหนีไฟ และชวน เด็กพูดคุยเกี่ยวกับวิธีปฏิบัติตนที่ปลอดภัย เมื่อเกิดเหตุอัคคีภัย เช่น การสังเกตเสียง กริ่งเตือนภัย การ สังเกตป้ายสัญลักษณ์ ทางหนีไฟ การสังเกตผู้เลี้ยงดูและ กลุ่ม เพื่อน เพื่อเดินตามไปยังจุดรวมพล เป็นต้น	เด็กสามารถเข้าใจและปฏิบัติตาม คำสั่งใน การอพยพหนีไฟภายใต้ สถานการณ์จำลอง ได้ โดยมีผู้เลี้ยงดู คอยดูแลใกล้ชิด ☐ ทำได้ ☐ ทำไม่ได้..... (ระบุ) พฤติกรรม

2. การเรียนรู้เกี่ยวกับตนเอง

2.1 การเรียนรู้เกี่ยวกับตนเอง

2.2 การเรียนรู้ความสามารถของตนเองในการเคลื่อนไหวและการใช้ประสาทสัมผัส

วัตถุประสงค์

1. เพื่อส่งเสริมประสบการณ์การใช้กล้ามเนื้อแขนขา และส่วนต่าง ๆ ของร่างกายในการเคลื่อนไหวและออกกำลังกายทุกส่วน
2. เพื่อพัฒนาการทำงานอย่างสัมพันธ์กันระหว่างมือ-ตา
3. เพื่อกระตุ้นการรับรู้ผ่านประสาทสัมผัสทั้งห้า ในการมองเห็น การได้ยิน การลิ้มรส การได้กลิ่น และการสัมผัส

[illegible]

ช่วงอายุ	หัวข้อการจัด ประสบการณ์การเรียนรู้	กิจกรรม	วัตถุประสงค์ของกิจกรรม	สื่อ	วิธีการจัดกิจกรรม	การสังเกตพฤติกรรม
	2.2 การเรียนรู้ ความสามารถของ ตนเอง ในการ เคลื่อนไหวและ การ ใช้ประสาทสัมผัส 3.1 การส่งเสริม ทักษะ ทางภาษา 4.1 การส่งเสริม พัฒนาการทาง อารมณ์	“มือน้อย ค่อย เรียนรู้”	1. เพื่อพัฒนา ทักษะ การใช้มือ ในการหยิบ จับ สิ่งต่างๆ และ การ ช่วยเหลือ ตนเอง	- ผลไม้ชนิด ต่างๆที่มี ขนาด แตกต่างกัน - ผลไม้หั่นเป็น ชิ้นที่แต่ ละชิ้น	1, ผู้เลี้ยงดูชวนเด็กร้องเพลงจำจำผลไม้ 2. ผู้เลี้ยงดูแนะนำเด็กให้รู้จักผลไม้และ ให้เด็กมาหยิบ ผลไม้ที่เด็กชอบขนาด ใหญ่ 1 ลูก ขนาดเล็ก 1 ลูก 3. ผู้เลี้ยงดูเตรียมผลไม้ที่หั่นแล้วทั้งชิ้น ขนาดใหญ่และ ขนาดเล็ก ให้เด็ก เลือกใช้ช้อน ส้อมขนาดที่เหมาะสม ตัก ผลไม้ใส่ถ้วย 4. ผู้เลี้ยงดูสังเกตพฤติกรรมและบันทึก การทำกิจกรรม	1. เด็กสามารถหยิบผลไม้ขนาดต่างๆตาม คำสั่งได้ 2. เด็กสามารถตักผลไม้ใส่ถ้วยได้ ☐ ทำได้ ☐ ทำไม่ได้..... (ระบุ) พฤติกรรม ว/ด/ป.....

3. ทักษะทางภาษา

3.1 การส่งเสริมทักษะทางภาษา

- วัตถุประสงค์ 1. เพื่อพัฒนาทักษะการเข้าใจภาษาและปฏิบัติตามคำสั่งอย่างง่ายได้
2. เพื่อพัฒนาทักษะการใช้ภาษาในการพูดโต้ตอบสื่อสารอย่างง่ายให้ผู้อื่นเข้าใจได้

ช่วงอายุ	หัวข้อการจัด ประสบการณ์การเรียนรู้	กิจกรรม	วัตถุประสงค์ของ กิจกรรม	สื่อ	วิธีการจัดกิจกรรม	การสังเกตพฤติกรรม
2 - 3 ปี	3.1 การส่งเสริมทักษะ ทางภาษา 4.1 การส่งเสริม พัฒนาการทางอารมณ์ 5.1 การส่งเสริมทักษะ ทางสังคม	“นิทานพา เพลิน”	เพื่อพัฒนา ทักษะการใช้ ภาษาในการ สื่อสาร การ เล่า เรื่อง และ ส่งเสริมให้ เด็ก รักการอ่าน	- หนังสือ นิทานภาพ	1. ผู้เลี้ยงดูทักทายและพาเด็กมาที่ บริเวณมุมนิทาน ให้เด็ก เลือกนิทาน ด้วยตนเอง 2. ผู้เลี้ยงดูนำนิทานภาพที่เด็กเลือกมา วางตรงด้านหน้า เด็ก ๆ 3. ผู้เลี้ยงดูชวนเด็กพูดคุย พร้อมเล่า นิทานให้เด็กฟัง หลังจากนั้นชวนเด็ก เป็นผู้เล่านิทานในรูปแบบต่างๆให้ เพื่อนฟัง เช่น ชวนเด็กแสดงหุ่นเชิด มือ หรือเล่นบทบาท สมมติตาม เนื้อหาในนิทานอย่างง่าย ๆ 4. ผู้เลี้ยงดูสังเกตพฤติกรรมและบันทึก การทำกิจกรรม	เด็กสามารถล้างมือและเช็ดมือได้โดยมี ผู้ใหญ่ ช่วยเหลือ ☐ ทำได้ ☐ ทำไม่ได้..... (ระบุ) พฤติกรรม ว/ด/ป.....

4. การพัฒนาอารมณ์ - จิตใจ

4.1 การส่งเสริมพัฒนาการทางอารมณ์

4.2 การส่งเสริมและพัฒนาความคิดสร้างสรรค์และจินตนาการ

- วัตถุประสงค์**
1. เพื่อส่งเสริมการแสดงออกทางอารมณ์และความรู้สึกที่เหมาะสมกับวัย
 2. เพื่อส่งเสริมให้เด็กแสดงออกทางความคิดตามจินตนาการของตนเอง

ช่วงอายุ	หัวข้อการจัดประสบการณ์การเรียนรู้	กิจกรรม	วัตถุประสงค์ของกิจกรรม	สื่อ	วิธีการจัดกิจกรรม	การสังเกตพฤติกรรม
2 - 3 ปี	4.1 การส่งเสริมพัฒนาการทางอารมณ์ 3.1 การส่งเสริมทักษะ ทางภาษา	นิทาน สื่อสาร อารมณ์	1. เพื่อเสริมประสบการณ์ การเรียนรู้ อารมณ์ตนเอง และเรียนรู้การ แสดงออกทาง อารมณ์ ที่ เหมาะสม 2. เพื่อพัฒนา ทักษะ การใช้ ภาษาในการ สื่อสารและ สนทนา	- รูปใบหน้า แสดง อารมณ์ ต่างๆ เช่น หัวเราะ ร้องไห้ ยิ้ม หน้าบึ้ง เป็น ต้น - หนังสือ นิทานที่ เกี่ยวกับ อารมณ์และ การจัดการ อารมณ์ อย่าง เหมาะสม เช่น กระรอกหน้า บึ้ง หนู นิดซีโมโห เป็นต้น	1. ผู้เลี้ยงดูนำรูปภาพใบหน้าแสดงอารมณ์ต่าง ๆ มาให้เด็ก ๆ ดูพร้อมคำอธิบาย ลักษณะอารมณ์ของแต่ละรูป 2. ผู้เลี้ยงดูจัดมุมนิทานที่มีหนังสือนิทานเกี่ยวข้องกับ อารมณ์ต่างๆและการจัดการอารมณ์ ให้เด็กเลือกนิทานอย่างอิสระเพื่อนำมาให้ผู้เลี้ยงดูอ่านให้ฟัง 3. ผู้เลี้ยงดูเล่านิทานที่เกี่ยวกับอารมณ์ และการจัดการ อารมณ์อย่างเหมาะสมที่เด็กเลือกให้เด็กฟัง และพูดคุย ถามตอบถึงอารมณ์ความรู้สึกของตัวละครในนิทานเป็นระยะๆ 4. ผู้เลี้ยงดูชวนเด็กสำรวจอารมณ์ของเด็กในวันนี้ ว่าเด็กมี อารมณ์แบบใด	เด็กสามารถเข้าใจอารมณ์ต่างๆ และ เข้าใจการ แสดงออกทางอารมณ์ที่ เหมาะสมได้ ผ่านการ สนทนาระหว่างทำกิจกรรม ☐ ทำได้ ☐ ทำไม่ได้..... (ระบุ) พฤติกรรม

ช่วงอายุ	หัวข้อการจัดประสบการณ์การเรียนรู้	กิจกรรม	วัตถุประสงค์ของกิจกรรม	สื่อ	วิธีการจัดกิจกรรม	การสังเกตพฤติกรรม
					โดยให้เด็กบอกหรือชี้ภาพใบหน้าแสดงอารมณ์ และชวนเด็กพูดคุยต่อว่ามีเหตุการณ์อะไรที่ทำให้ อารมณ์ของเด็กเป็นเช่นนั้น 5. ผู้เลี้ยงดูชวนเด็กพูดคุยสรุปกิจกรรมร่วมกัน ถึงการรับรู้ อารมณ์ที่หลากหลายของตนเองและของผู้อื่น และวิธีการแสดงออกทางอารมณ์ที่เหมาะสม 6. ผู้เลี้ยงดูสังเกตพฤติกรรมและบันทึกการทำกิจกรรม	 ว/ด/ป.....
	4.2 การส่งเสริมและพัฒนาความคิดสร้างสรรค์และจินตนาการ 3.1 การส่งเสริมทักษะ ทางภาษา 5.2 การส่งเสริมและพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล	“บล็อกไม้แสนสนุก”	1. เพื่อส่งเสริมความคิด สร้างสรรค์ และ จินตนาการ 2. เพื่อพัฒนา ทักษะการใช้ ภาษาในการ สื่อสารและสนทนา 3. เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้และ ยอมรับความ แตกต่างทางความคิดของ ผู้อื่น	- ตัวต่อบล็อกไม้ที่มีความ ปลอดภัยต่อเด็ก (เรียบ ไม่มีเหลี่ยม ไม้ แหลคม และไม่ แต่งสี หรือใช้สีที่ปลอดภัยต่อ เด็ก) ขนาด แตกต่างกัน	1. ผู้เลี้ยงดูจัดมุมตัวต่อบล็อกไม้และพาเด็กๆ ไปที่มุม ดังกล่าว 2. ผู้เลี้ยงดูแนะนำมุมตัวต่อบล็อกไม้ ให้แก่เด็กๆ และให้ เด็กๆ เล่นตัวต่อบล็อกไม้อย่างอิสระ 3. ผู้เลี้ยงดูสังเกตพฤติกรรมและการเล่นของเด็ก จากนั้น เข้าไปพูดคุยสนทนากับเด็กถึงสิ่งที่เด็กต่อเป็นระยะๆ และคอยช่วยเหลือเด็กหากเด็กต้องการ 4. เมื่อครบเวลา ผู้เลี้ยงดูส่งสัญญาณให้เด็กๆ เก็บของเล่นเข้าที่	1. เด็กสามารถต่อตัวต่อบล็อกไม้ตามความคิด สร้างสรรค์และจินตนาการของตนเองได้ 2. เด็กสามารถเล่าถึงสิ่งที่ต่อให้เพื่อนๆ ฟังได้ โดยมีผู้เลี้ยงดูคอยช่วยเหลือ ☐ ทำได้ ☐ ทำไม่ได้..... (ระบุ) พฤติกรรม

ช่วงอายุ	หัวข้อการจัดประสบการณ์การเรียนรู้	กิจกรรม	วัตถุประสงค์ของกิจกรรม	สื่อ	วิธีการจัดกิจกรรม	การสังเกตพฤติกรรม
	5.1 การส่งเสริมทักษะ ทางสังคม 5.2 การส่งเสริมและพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล 6. การเรียนรู้สิ่งต่างๆ รอบตัว		3. เพื่อส่งเสริมความคิด สร้างสรรค์ และ จินตนาการ 4. เพื่อพัฒนา ทักษะการทำ กิจกรรมร่วมกับผู้อื่น เรียนรู้ การ แบ่งปัน รอคอย และฝึกปฏิบัติตัว ให้เหมาะสม ระหว่างการทำงานกิจกรรม 5. เพื่อส่งเสริมความสัมพันธ์ ระหว่างเด็ก ด้วยกัน 6. เพื่อเรียนรู้อาชีพต่าง ๆ รอบตัว ผ่านการเล่น บทบาทสมมติ		3. ผู้เลี้ยงดูแบ่งเด็กเป็นกลุ่มๆ และชวนเด็กแต่ละกลุ่มเล่น บทบาทสมมติเกี่ยวกับอาชีพต่าง ๆ 4. ผู้เลี้ยงดูชวนเด็กพูดคุยสรุปเกี่ยวกับกิจกรรมที่ทำ 5. ผู้เลี้ยงดูสังเกตพฤติกรรมและบันทึกการทำงานกิจกรรม	 ว/ด/ป.....
	1.2 การส่งเสริมสัญลักษณ์และสุนัย ที่ดี 3.1 การส่งเสริมทักษะ ทางภาษา	"ดาวพิเศษ"	1. เพื่อส่งเสริม การมีสุขนิสัยที่ดี ในการแยกขยะ และการล้างมือ 2. เพื่อพัฒนา ทักษะการใช้ ภาษาในการ สื่อสาร และ สนทนา	- ถังขยะ จำลองสีต่าง ๆ แยกตามประเภทขยะ - บัตรภาพ ขยะประเภท ต่างๆ - ที่เก็บขยะที่ไม่	1. ผู้เลี้ยงดูสอนเด็กๆให้รู้จักการแยกขยะด้วยภาชนะสีต่าง ๆ และชวนเด็กๆเล่นเกมการแยกทิ้งขยะให้ถูกประเภท 2. ผู้เลี้ยงดูแนะนำวิธีการทิ้งเศษใบไม้/ขยะลงถังอย่าง ถูกต้องและปลอดภัย จากนั้นให้เด็กๆสวมถุงมือ และพา	1. เด็กสามารถแยกขยะได้ถูกประเภทย โดยมีผู้เลี้ยงดูคอยช่วยเหลือ 2. เด็กสามารถทำกิจกรรมร่วมกับเพื่อนได้ ☐ ทำได้ ☐ ทำไม่ได้.....

ช่วงอายุ	หัวข้อการจัดประสบการณ์การเรียนรู้	กิจกรรม	วัตถุประสงค์ของกิจกรรม	สื่อ	วิธีการจัดกิจกรรม	การสังเกตพฤติกรรม
	5.1 การส่งเสริมทักษะ ทางสังคม 5.2 การส่งเสริมและพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล 6.1 การเรียนรู้สิ่งรอบตัว		3. เพื่อส่งเสริม การรู้จักหน้าที่ ความรับผิดชอบ วินัย และจิตสำนึก สาธารณะ 4. เพื่อส่งเสริมความสัมพันธ์ ระหว่างเด็ก ด้วยกัน 5. เพื่อส่งเสริม การเรียนรู้การ จัดการขยะที่เกิดจากสิ่งรอบตัว	แหลมคม เช่น ที่คีบ (ถ้ามี) - ถู่มือใช้แล้ว ทิ้งสำหรับเก็บ ขยะ	เด็กๆเก็บเศษใบไม้/ขยะรอบๆสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย ร่วมกับเพื่อนๆ (อาจใช้ที่คีบขยะ ถ้ามี) เพื่อนำไปทิ้งให้ถูก ประเภท ภายใต้การดูแลความปลอดภัยของผู้เลี้ยงดู 3. ผู้เลี้ยงดูพาเด็กล้างมือฟอกสบู่ให้สะอาด หลังทำ กิจกรรม 4. ผู้เลี้ยงดูสังเกตพฤติกรรมและบันทึก การทำกิจกรรม	(ระบุ) พฤติกรรม..... ว/ด/ป.....
	3.1 การส่งเสริมทักษะ ทางภาษา 4.1 การส่งเสริมพัฒนาการทางอารมณ์ 5.1 การส่งเสริมทักษะ ทางสังคม 5.2 การส่งเสริมและพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล	“เล่นอย่างไทย”	1. เพื่อพัฒนา ทักษะการใช้ ภาษาในการ สื่อสารและ สนทนา 2. เพื่อส่งเสริม ทักษะการแสดงออกทาง อารมณ์ให้มีความเหมาะสม ระหว่างการทำ กิจกรรม 3. เพื่อพัฒนา ทักษะการทำ กิจกรรมร่วมกับผู้อื่นเรียนรู้	- ผ้า	1. ผู้เลี้ยงดูแนะนำกิจกรรม แจกกติกาการเล่น และสาธิต การละเล่นเด็กไทย เช่น วิ่งเปี้ยว มอญซ่อนผ้า ฯลฯ ให้แก่เด็กๆ 2. ผู้เลี้ยงดูชวนเด็กเล่นการละเล่นเด็กไทย 3. ผู้เลี้ยงดูสังเกตพฤติกรรมและบันทึก การทำกิจกรรม	เด็กสามารถเล่นกับเพื่อนและปฏิบัติตาม กติกาได้ ☐ ทำได้ ☐ ทำไม่ได้..... (ระบุ) พฤติกรรม..... ว/ด/ป.....

6. การเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ รอบตัว

- 6.1 การเรียนรู้สิ่งของรอบตัว
- 6.2 การเรียนรู้ธรรมชาติรอบตัว
- 6.3 การเรียนรู้คณิตศาสตร์เบื้องต้นในชีวิตประจำวัน
- 6.4 การส่งเสริมและพัฒนากระบวนการคิดทางวิทยาศาสตร์

วัตถุประสงค์ เพื่อส่งเสริมให้เด็กเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ รอบตัวผ่านเหตุการณ์และสื่อที่หลากหลายในโอกาสต่าง ๆ

ช่วงอายุ	หัวข้อการจัดประสบการณ์การเรียนรู้	กิจกรรม	วัตถุประสงค์ของกิจกรรม	สื่อ	วิธีการจัดกิจกรรม	การสังเกตพฤติกรรม
2 - 3 ปี	2.2 การเรียนรู้ความสามารถของตนเอง ในการเคลื่อนไหวและการใช้ประสาทสัมผัส 3.1 การส่งเสริมทักษะทางภาษา 4.1 การส่งเสริมพัฒนาการทางอารมณ์ 5.1 การส่งเสริมทักษะ ทางสังคม 6.1 การเรียนรู้สิ่งของรอบตัว ๖.๓ การเรียนรู้คณิตศาสตร์เบื้องต้นใน	“กลองมหัศจรรย์”	1. เพื่อพัฒนา ทักษะการ เคลื่อนไหวร่างกาย ประกอบเพลง 2. เพื่อพัฒนา ทักษะการฟัง การเข้าใจภาษา และการตอบคำถามอย่างง่าย 3. เพื่อให้เด็กมีความสุข สนุกสนาน ผ่านการเคลื่อนไหวตามจังหวะเพลง 4. เพื่อพัฒนา ทักษะการทำ กิจกรรมร่วมกับผู้อื่น เรียนรู้การปฏิบัติตามกติกา	- เพลง“เล็ก กลางใหญ่”- กลอง ๓ ขนาด ได้แก่ ขนาด เล็ก กลางใหญ่- สิ่งของ เครื่องใช้ที่เด็ก ค้นเคย เช่น หวี แปรงสีฟัน ถ้วย แก้ว บอล รถ เป็น ต้น	1. ผู้เลี้ยงดูชวนเด็กร้องเพลง“เล็ก กลางใหญ่” พร้อม ทำท่าทางประกอบเพลง 2. ผู้เลี้ยงดูสอนเด็กให้รู้จักขนาดของกลองที่แตกต่างกันทั้ง 3 ขนาด 3. ผู้เลี้ยงดูชวนเด็กๆ ทำกิจกรรมกลองมหัศจรรย์ โดยอธิบายพร้อมสาธิต ดังนี้ - ผู้เลี้ยงดูเริ่มกิจกรรมโดยให้เด็กทุกคนเรียงลำดับกลอง ขนาดต่าง ๆ จากกลองเล็กไปหากลองใหญ่ หรือจากกลอง ใหญ่ไปหากลองเล็ก 5. ผู้เลี้ยงดูนำสิ่งของเครื่องใช้ต่าง ๆ มาให้เด็กดู พร้อม บอกประโยชน์ 6. ผู้เลี้ยงดูให้เด็กที่ละคนหยิบสิ่งของเครื่องใช้มาคนละ 1 อย่าง โดยให้เด็กบอกชื่อและประโยชน์ของสิ่งของ	1. เด็กสามารถเรียงลำดับขนาด เล็ก กลาง ใหญ่ได้ โดยมีผู้เลี้ยงดูคอยช่วยเหลือ 2. เด็กสามารถบอกชื่อและประโยชน์ของสิ่งของเครื่องใช้ที่คุ้นเคยได้ 3. เด็กสามารถหยิบสิ่งของเครื่องใช้มาใช้ใส่กลอง ขนาดตามที่กำหนดได้ ☐ ทำได้ ☐ ทำไม่ได้..... (ระบุ) พฤติกรรม

ช่วงอายุ	หัวข้อการจัดประสบการณ์การเรียนรู้	กิจกรรม	วัตถุประสงค์ของกิจกรรม	สื่อ	วิธีการจัดกิจกรรม	การสังเกตพฤติกรรม
	ชีวิตประจำวัน		การรอคอยและฝึกปฏิบัติตัวให้เหมาะสม ระหว่างการทำ กิจกรรม 5. เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ สิ่งของเครื่องใช้ รอบตัว 6. เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้เรื่องขนาดต่างๆ		เครื่องใช้ นั้น 7. ผู้เลี้ยงดูบอกให้เด็กนำสิ่งของเครื่องใช้ดังกล่าวใส่กล่อง ขนาดต่างๆตามที่ผู้เลี้ยงดูกำหนด 8. ผู้เลี้ยงดูสังเกตพฤติกรรมและบันทึกการทำกิจกรรม	 ว/ด/ป.....
	2.2 การเรียนรู้ความสามารถของตนเอง ในการเคลื่อนไหวและ การใช้ประสาทสัมผัส 3.1 การส่งเสริมทักษะ ทางภาษา 4.1 การส่งเสริมพัฒนาการทางอารมณ์ 5.1 การส่งเสริมทักษะ ทางสังคม	“นักวิทยาศาสตร์น้อย”	1. เพื่อเสริมประสบการณ์ การใช้มือ-ตา ใน การเรียนรู้ธรรมชาติและสิ่งต่างๆรอบตัว 2. เพื่อพัฒนา ทักษะการใช้ ภาษาในการ สื่อสารและสนทนา 3. เพื่อให้เด็กมีความสุข สนุกสนาน ผ่าน	- เพลง “หิน ดินทราย” (ทำนองหนูมาลี) - ขวดน้ำพลาสติก ขนาด 500- 600 มล. โดยประมาณ - หิน/กรวด ก้อนใหญ่ ก้อนเล็ก ดิน ทราย หยาบทรายละเอียด น้ำ (อาจหา เพิ่มเติม หากรอบสถาน พัฒนาเด็ก ปฐมวัยมีไม่ ครบ)	1. ผู้เลี้ยงดูชวนเด็กๆร้องเพลง“หิน ดินทราย” พร้อม ทำท่าประกอบเพลง “หนูมาลีเล่นหินดินทราย หินดิน ทราย หินดินทราย หนูมาลีเล่นหินดินทราย หินดินทราย มันคล้ายลูกกวาด หนูมาลีไปเที่ยวที่ไหน เที่ยวที่ไหน เที่ยวที่ไหน หนูมาลีไปเที่ยวที่ไหน ที่นั่นมีทั้งหินดินทราย” 2. ผู้เลี้ยงดูสนทนาร่วมกันกับเด็กเกี่ยวกับ หิน ดิน ทราย น้ำ ว่าเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ มีลักษณะแตกต่าง กัน เช่น	เด็กมีส่วนร่วมในกิจกรรมทุกขั้นตอน และสามารถทำตามคำสั่งได้ ☐ ทำได้ ☐ ทำไม่ได้..... (ระบุ) พฤติกรรม ว/ด/ป.....

ช่วงอายุ	หัวข้อการจัดประสบการณ์การเรียนรู้	กิจกรรม	วัตถุประสงค์ของกิจกรรม	สื่อ	วิธีการจัดกิจกรรม	การสังเกตพฤติกรรม
	6.2 การเรียนรู้ธรรมชาติรอบตัว 6.3 การเรียนรู้คณิตศาสตร์เบื้องต้นในชีวิตประจำวัน 6.4 การส่งเสริมและพัฒนากระบวนการคิดทางวิทยาศาสตร์		การเคลื่อนไหว ตามจังหวะเพลง 4. เพื่อพัฒนา ทักษะการทำ กิจกรรมร่วมกับ ผู้อื่น เรียนรู้การ ปฏิบัติตามกติกา การรอคอย และ ฝึกปฏิบัติตัวให้เหมาะสม ระหว่างการทำ กิจกรรม 5. เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ ธรรมชาติรอบตัว 6. เพื่อส่งเสริม การเรียนรู้เรื่อง รูปร่าง/รูปทรง และขนาดต่างๆ ผ่านวัสดุจากธรรมชาติ 7. เพื่อส่งเสริมกระบวนการคิดทางวิทยาศาสตร์	- ถ่าน - สำลี - ผ้าขาวบาง - หนัวยาง	-หิน เป็นของแข็งมีรูปร่างลักษณะหลากหลาย เช่น เรียบ แข็ง ขรุขระ ก้อนเล็ก ก้อนใหญ่ ประโยชน์ของหินใช้ทำครก สร้างบ้าน -ดิน เป็นของแข็ง บางชนิดมีเนื้อละเอียด บางชนิดมีเนื้อหยาบ บางชนิดมีเนื้อร่วนซุย ประโยชน์ของดินเอาไว้ปลูกต้นไม้ สร้างบ้าน -ทราย มีลักษณะเป็นเม็ดเล็ก ๆ มีทรายละเอียด และทรายหยาบ ประโยชน์ของทรายใช้ทำกระจุก แก้วน้ำ -น้ำ เป็นของเหลว พบได้ที่แม่น้ำ ทะเล น้ำตก ประโยชน์ของน้ำใช้ดื่ม ใช้อาบน้ำ รดต้นไม้ นอกจากนี้ หิน ดิน ทราย สามารถนำมาใช้ทำเครื่องกรองน้ำได้ 3. ผู้เลี้ยงดูพาเด็ก ๆ เดินสำรวจและเก็บ หิน ดิน ทราย ขนาดต่างๆ รอบๆสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย เพื่อมา ประดิษฐ์เครื่องกรองน้ำอย่างง่ายร่วมกัน 4. ผู้เลี้ยงดูชวนเด็กๆประดิษฐ์เครื่องกรองน้ำอย่างง่าย ร่วมกัน ดังนี้ - นำขวดพลาสติกมาตัดก้นขวดประมาณ	

ช่วงอายุ	หัวข้อการจัดประสบการณ์การเรียนรู้	กิจกรรม	วัตถุประสงค์ของกิจกรรม	สื่อ	วิธีการจัดกิจกรรม	การสังเกตพฤติกรรม
					1 ใน 3 ของ ขวด ให้มีลักษณะคล้าย แก้วทรงกระบอก เปิดฝาขวด พลาสติก นำผ้าขาวบางมาหุ้มปากขวดที่เปิดแล้ว และใช้ หนังสายรัด คว่ำปากขวดลงขวด วางบนกันขวดส่วนที่ตัดออกมาที่มีลักษณะคล้ายแก้ว - ผู้เลี้ยงดูชวนเด็กๆ ใส่ส่วนประกอบต่างๆ ลงในขวดที่คว่ำ เป็นชั้นๆ ตามลำดับ และอัดส่วนประกอบแต่ละชั้นให้แน่น เริ่มจาก ชั้นแรก : สำลี ชั้นที่ 2 : ถ่าน ชั้นที่ 3 : ทรายละเอียด ชั้นที่ 4 : ทรายหยาบ ชั้นที่ 5 : หิน/กรวดละเอียด (ก้อนเล็ก) ชั้นที่ 6 : หิน/กรวดหยาบ (ก้อนใหญ่) 5. ผู้เลี้ยงดูให้เด็กตักน้ำที่มีตะกอนจาก แหล่งน้ำธรรมชาติ รอบสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยมาใส่เครื่องกรองน้ำอย่างง่าย โดยชวนเด็กคิดก่อนเทน้ำใส่เครื่องกรอง น้ำว่า หลังจากเท น้ำใส่เครื่องกรองน้ำ คาดว่าน้ำจะเป็นอย่างไร แล้วเปิด	

ช่วงอายุ	หัวข้อการจัดประสบการณ์การเรียนรู้	กิจกรรม	วัตถุประสงค์ของกิจกรรม	สื่อ	วิธีการจัดกิจกรรม	การสังเกตพฤติกรรม
					โอกาสให้เด็กแสดงความคิดเห็น 6. ผู้เลี้ยงดูให้เด็กเหน้าที่ตักมาใส่เครื่องกรองน้ำ ชวนเด็ก สังเกต และถามเด็กว่าน้ำที่ได้ออกมามีลักษณะอย่างไร ตอนก่อนเหน้าใส่น้ำมีลักษณะอย่างไรต่างกันอย่างไร 7. ผู้เลี้ยงดูชวนเด็กพูดคุยสรุปเกี่ยวกับกิจกรรมที่ทำ 8. ผู้เลี้ยงดูสังเกตพฤติกรรมและบันทึกการทำกิจกรรม	
	3.1 การส่งเสริมทักษะ ทางภาษา 6.3 การเรียนรู้คณิตศาสตร์เบื้องต้นในชีวิตประจำวัน	“ก้อนไม้หลาก สี” 1. เพื่อพัฒนา ทักษะการฟัง การเข้าใจ ภาษา และการตอบคำถามอย่างง่าย 2. เพื่อส่งเสริม การเรียนรู้เรื่องสี และจำนวน	1. เพื่อพัฒนา ทักษะการฟัง การเข้าใจ ภาษา และการตอบคำถามอย่างง่าย 2. เพื่อส่งเสริม การเรียนรู้เรื่องสี และจำนวน	- ก้อนไม้ที่มีสี แตกต่างต่างกัน โดยมีจำนวนก้อนไม้สีละไม่เกิน สีละ 5 ก้อน	1. ผู้เลี้ยงดูชวนเด็กพูดคุย ให้รู้จักก้อนไม้ที่นำมาที่มีทั้ง ต่างสีและต่างจำนวน โดยให้เด็กรู้จักแต่ละสีและหยิบก้อน ไม้แต่ละสีให้เด็กบอกชื่อสี จากนั้นจึงสอนเด็knับจำนวน ก้อนไม้ที่มีสีเดียวกัน (จำนวนไม่เกิน 5) 2. ผู้เลี้ยงดูทบทวนความเข้าใจเรื่องสีของก้อนไม้และจำนวนกับเด็ก๓. ผู้เลี้ยงดูสาธิตการจับคู่ก้อนไม้ต่างสีที่มีจำนวนเท่ากันไว้ด้วยกันให้เด็กดู จากนั้นจึงให้เด็กเป็นผู้ทำกิจกรรมด้วย ตนเอง โดยผู้เลี้ยงดู	1. เด็กสามารถบอกชื่อสีก้อนไม้ได้ 2. เด็กสามารถจับคู่ก้อนไม้ตามสีและจำนวน ได้ ☐ ทำได้ ☐ ทำไม่ได้..... (ระบุ) พฤติกรรม

ช่วง อายุ	หัวข้อการจัด ประสบการณ์การ เรียนรู้	กิจกรรม	วัตถุประสงค์ของ กิจกรรม	สื่อ	วิธีการจัดกิจกรรม	การสังเกตพฤติกรรม
					คอยช่วยชี้แนะ 3. ผู้เลี้ยงดูสังเกตพฤติกรรมและบันทึก การทำกิจกรรม	 ว/ด/ป.....

(ตัวอย่าง) ตารางกำหนดการจัดประสบการณ์การเรียนรู้เพื่อให้บรรลุคุณลักษณะด้านสุขภาพและความสามารถตามวัย สำหรับเด็กช่วงอายุ 2 – 3 ปี

วัน/เวลา	8.00-9.00น.	9.00-9.30น.	9.30-10.00น.	10.00-10.30น.	10.30-11.00น.	11.00-11.30น.	11.30-14.00น.	14.00-14.30 น.	14.30-15.00 น.	15.00-16.00 น.
จันทร์	รับเด็ก 1. ตรวจคัดกรองโรคติดต่อเบื้องต้น๒. ไหว้สวัสดีทักทาย	1. เข้าแถวเคารพธงชาติ 2. สวดมนต์ไหว้พระ 3. เคลื่อนไหวร่างกายตามจังหวะเพลง 4. กิจกรรมกลางแจ้ง เช่น เล่นเครื่องเล่นสนาม หรือจัดกิจกรรมทางกาย	1. เข้าห้องน้ำล้างมือ (ส่งเสริมสุขนิสัยที่ดีในการล้างมือก่อนรับประทานอาหาร) 2. ดื่มนมจืดจากแก้วและรับประทานอาหารว่างเช้า (พัฒนาทักษะการช่วยเหลือตนเอง โดยมีผู้เลี้ยงดูคอยช่วยเหลือบางส่วน)	จัดประสบการณ์การเรียนรู้เพื่อส่งเสริมสุขลักษณะและสุขนิสัยที่ดี หรือ จัดประสบการณ์การเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการดูแลความปลอดภัยของตนเอง จัดประสบการณ์การเรียนรู้เพื่อเรียนรู้ร่างกายตนเองหรือจัดประสบการณ์	1. เข้าห้องน้ำล้างมือ (ส่งเสริม สุขนิสัยที่ดีในการล้างมือก่อน รับประทานอาหาร) 2. ใช้ช้อนส้อมรับประทานอาหารกลางวัน ด้วยตนเอง (พัฒนาทักษะการช่วยเหลือตนเอง โดยมีผู้เลี้ยงดูคอยช่วยเหลือบางส่วน)	ดูแลสุขอนามัยเด็กส่วนบุคคลได้แก่ แปรงฟัน ถอดเสื้อผ้า อาบน้ำ แต่งตัว (พัฒนาทักษะการช่วยเหลือตนเอง โดยมีผู้เลี้ยงดูคอยช่วยเหลือบางส่วน)	นอนกลางวัน	1. เข้า ห้องน้ำล้างมือ (ส่งเสริมสุขนิสัยที่ดีใน การล้างมือ ก่อน รับประทานอาหาร) 2. ดื่มนมจืดจากแก้วและรับประทานอาหารว่าง บ่าย (พัฒนาทักษะ การช่วยเหลือตนเอง โดยมีผู้เลี้ยงดูคอยช่วยเหลือบางส่วน)	1. เตรียมตัวกลับบ้าน 2. จัด กิจกรรมเล่า นิทาน/ เล่น อิสระระหว่างรอผู้ปกครองมารับ	ส่งเด็ก 1. สื่อสารข้อมูลของเด็กกับผู้ปกครอง 2. ไหว้สวัสดีทักทาย/ไหว้ขอบคุณ
อังคาร										

วัน/เวลา	8.00-9.00น.	9.00-9.30น.	9.30-10.00น.	10.00-10.30น.	10.30-11.00น.	11.00-11.30น.	11.30-14.00น.	14.00-14.30 น.	14.30-15.00 น.	15.00-16.00 น.
				การเรียนรู้ เพื่อเรียนรู้ ความสามารถ ของตนเองใน การ เคลื่อนไหว และการใช้ ประสาท สัมผัส						
พุธ				จัด ประสบการณ์ การเรียนรู้ เพื่อส่งเสริม ทักษะ ทาง ภาษาหรือ จัด ประสบการณ์ การ เรียนรู้ เพื่อเรียนรู้สิ่ง ต่างๆ รอบตัว						
พฤหัสบดี				จัด ประสบการณ์ การ เรียนรู้						

วัน/เวลา	8.00-9.00น.	9.00-9.30น.	9.30-10.00น.	10.00-10.30น.	10.30-11.00น.	11.00-11.30น.	11.30-14.00น.	14.00-14.30 น.	14.30-15.00 น.	15.00-16.00 น.
				เพื่อส่งเสริม พัฒนาการ ทางอารมณ์ และความคิด สร้างสรรค์						
ศุกร์				จัด ประสบการณ์ การเรียนรู้ เพื่อส่งเสริม ทักษะ ทาง สังคมและ พัฒนา ความสัมพันธ์ ระหว่าง บุคคลหรือจัด ประสบการณ์ การเรียนรู้ เพื่อเรียนรู้สิ่ง ต่างๆ รอบตัว						

วัน/เวลา	8.00-9.00น.	9.00-9.30น.	9.30-10.00น.	10.00-10.30น.	10.30-11.00น.	11.00-11.30น.	11.30-14.00น.	14.00-14.30 น.	14.30-15.00 น.	15.00-16.00 น.
คุณลักษณะ ด้านสุขภาพ และความ สามารถ ตามวัยที่ เป็น เป้าหมาย ของ กิจกรรม	1. ร่างกาย เจริญเติบโต ตามวัยและมี สุขภาพดี 4. รับรู้และ สร้าง ปฏิสัมพันธ์กับ บุคคลและ สิ่งแวดล้อม รอบตัว	2. ใช้วัยวะ ของร่างกาย ได้ ประสาน สัมพันธ์กัน 3. มี ความสุข และ แสดงออก ทางอารมณ์ ได้เหมาะสม กับวัย 4. รับรู้และ สร้าง ปฏิสัมพันธ์ กับ บุคคล และ สิ่งแวดล้อม รอบตัว 6. สื่อ ความหมาย และใช้ภาษา ได้เหมาะสม กับวัย	1. ร่างกาย เจริญเติบโต ตามวัย และมี สุขภาพดี 2. ใช้วัยวะ ของร่างกายได้ ประสาน สัมพันธ์กัน 5. ช่วยเหลือ ตนเองได้ เหมาะสมกับวัย	1. ร่างกาย เจริญเติบโต ตามวัยและมี สุขภาพดี 2. ใช้วัยวะ ของร่างกายได้ ประสาน สัมพันธ์กัน 3. มีความสุข และแสดงออก ทางอารมณ์ได้ เหมาะสมกับ วัย 4. รับรู้และ สร้าง ปฏิสัมพันธ์กับ บุคคลและ สิ่งแวดล้อม รอบตัว 6. สื่อ ความหมาย และใช้ภาษา ได้เหมาะสม	1. ร่างกาย เจริญเติบโต ตามวัยและมี สุขภาพดี 2. ใช้วัยวะ ของร่างกายได้ ประสาน สัมพันธ์กัน 5. ช่วยเหลือ ตนเองได้ เหมาะสมกับ วัย	1. ร่างกาย เจริญเติบโต ตามวัยและมี สุขภาพดี 2. ใช้วัยวะ ของร่างกายได้ ประสาน สัมพันธ์กัน 5. ช่วยเหลือ ตนเองได้ เหมาะสมกับ วัย	1. ร่างกาย เจริญเติบโต ตามวัยและมี สุขภาพดี 2. ใช้วัยวะ ของร่างกาย ได้ ประสาน สัมพันธ์กัน 5. ช่วยเหลือ ตนเองได้ เหมาะสมกับ วัย	1. ร่างกาย เจริญเติบโต ตามวัยและมี สุขภาพดี 2. ใช้วัยวะ ของร่างกาย ได้ ประสาน สัมพันธ์กัน 5. ช่วยเหลือ ตนเองได้ เหมาะสมกับ วัย	2. ใช้วัยวะ ของร่างกายได้ ประสาน สัมพันธ์กัน 3. มีความสุข และ แสดงออก ทางอารมณ์ได้ เหมาะสมกับ วัย 4. รับรู้และ สร้าง ปฏิสัมพันธ์ กับ บุคคลและ สิ่งแวดล้อม รอบตัว 6. สื่อ ความหมาย และใช้ภาษาได้ เหมาะสมกับ วัย 7. สนใจเรียนรู้ สิ่ง ต่างๆ รอบตัว	4. รับรู้และ สร้าง ปฏิสัมพันธ์กับ บุคคลและ สิ่งแวดล้อม รอบตัว

วัน/เวลา	8.00-9.00น.	9.00-9.30น.	9.30-10.00น.	10.00-10.30น.	10.30-11.00น.	11.00-11.30น.	11.30-14.00น.	14.00-14.30 น.	14.30-15.00 น.	15.00-16.00 น.
		7. สนใจ เรียนรู้ สิ่ง ต่างๆรอบตัว			กับวัย 7. สนใจเรียนรู้ สิ่งต่าง ๆ รอบตัว					

